

Norges
Eiendomsmeglerforbund

SELVAAG BOLIG

VELKOMMEN

Boligmarkedet 2023

Finansavisen

ambita

 HELP
Rett skal være rett. For alle.

 Prognosesenteret

SAMFUNNSØKONOMISK
ANALYSE

Norsk økonomi og boligmarkedet til 2026

Rapport 2-2023

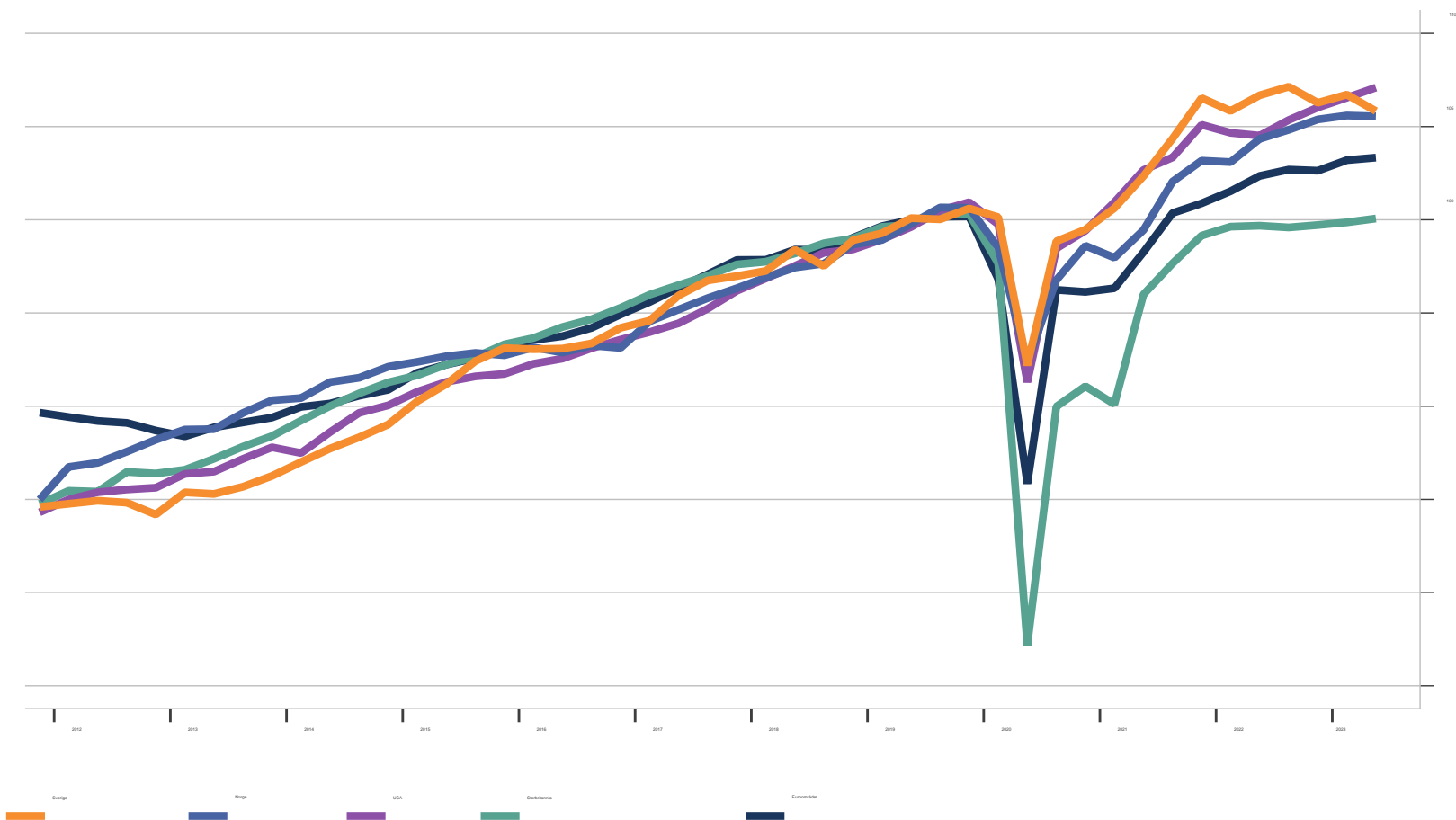
NEF Selvaag Boligmarkedet 13. september 2023

Andreas Benedictow
Samfunnsøkonomisk analyse

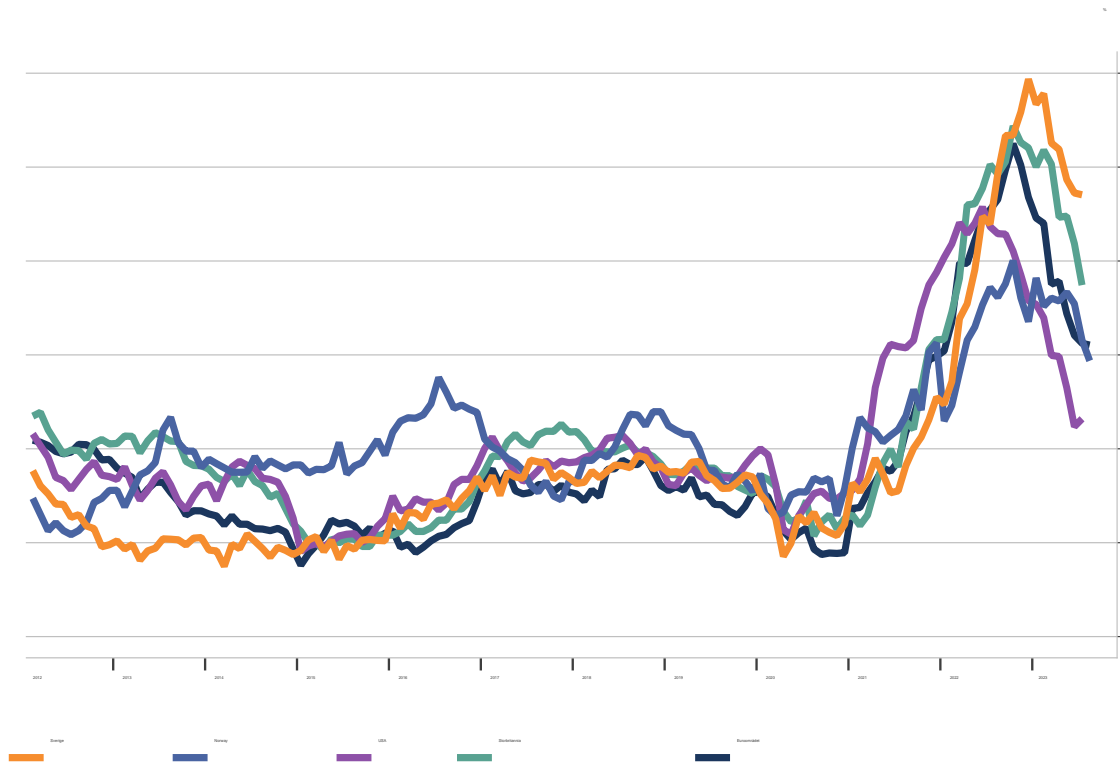
Høy aktivitet etter pandemien, men nå snur det

BNP, faste priser. Sesongjustert. 2019=100

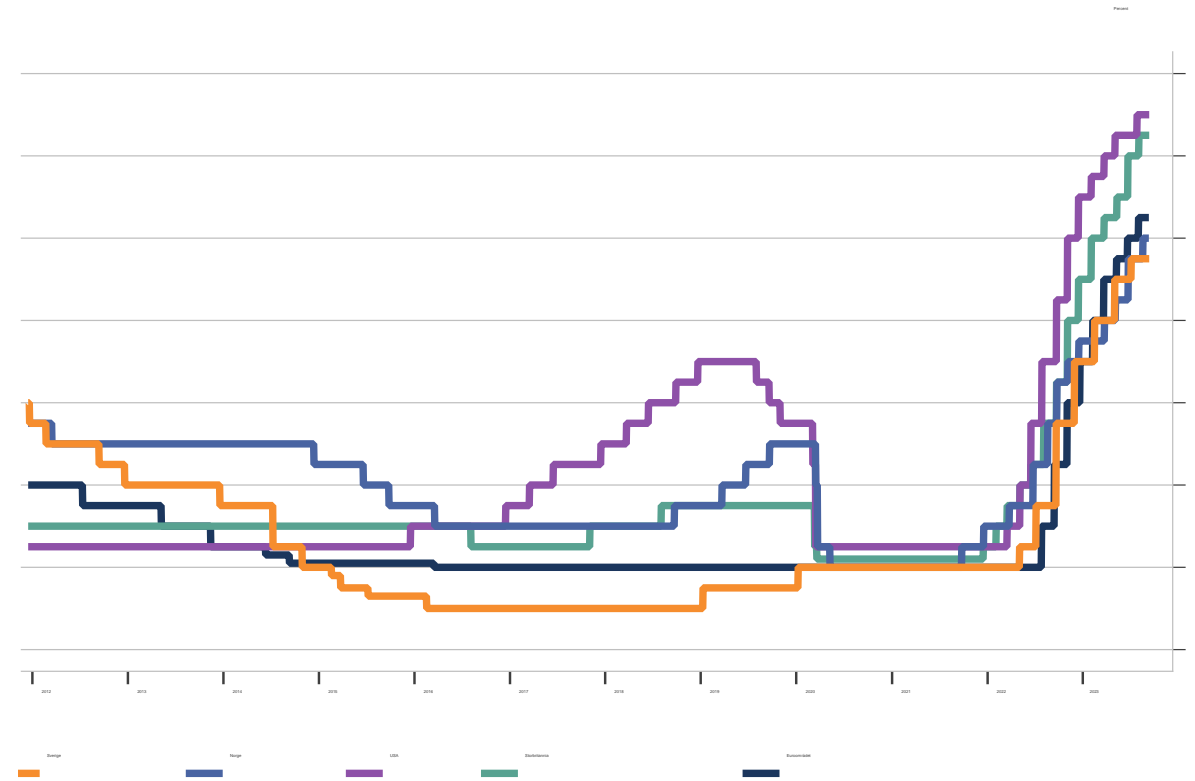
Inflasjonen på vei ned – og snart rentene

KPI 12 mnd-vekst, prosent

MACROBOND

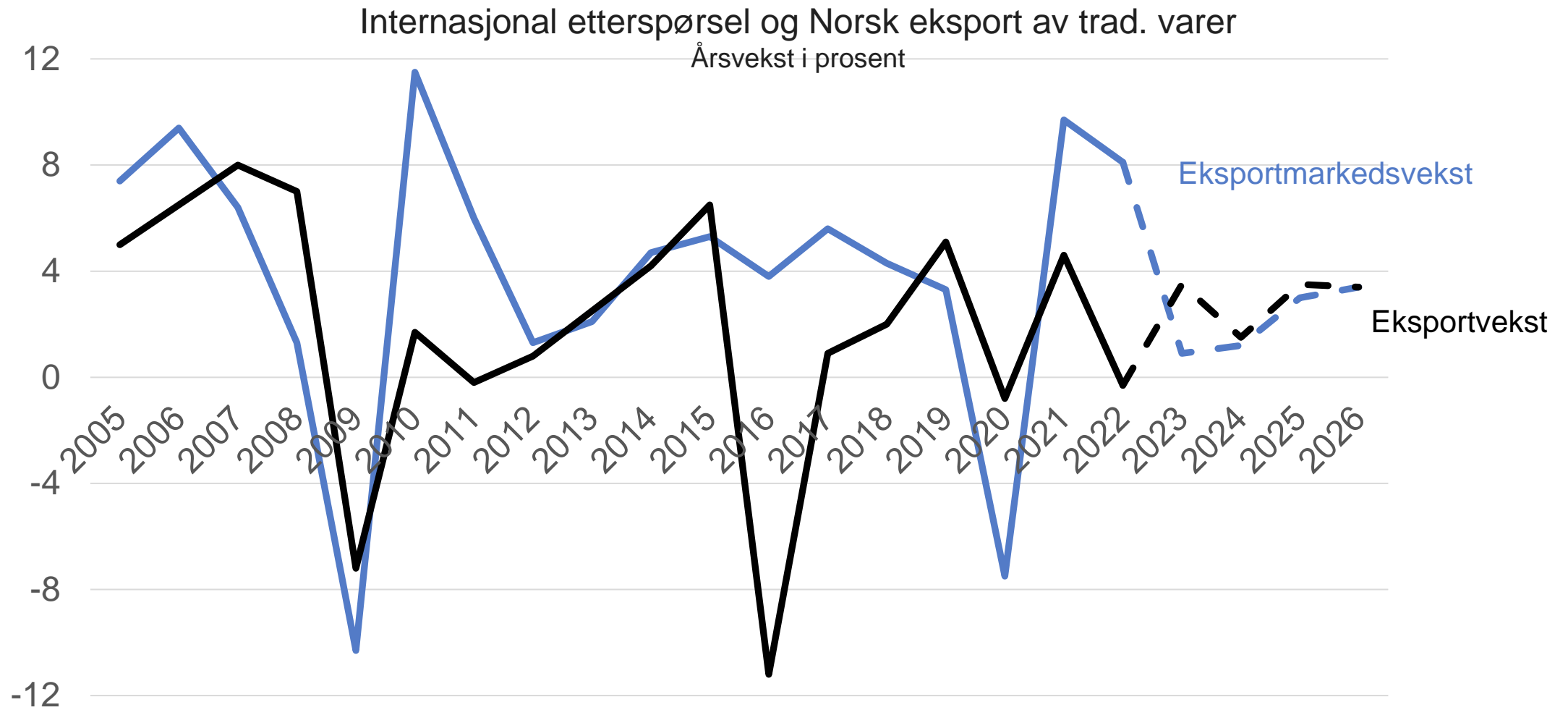
Styringsrenter, prosent

MACROBOND

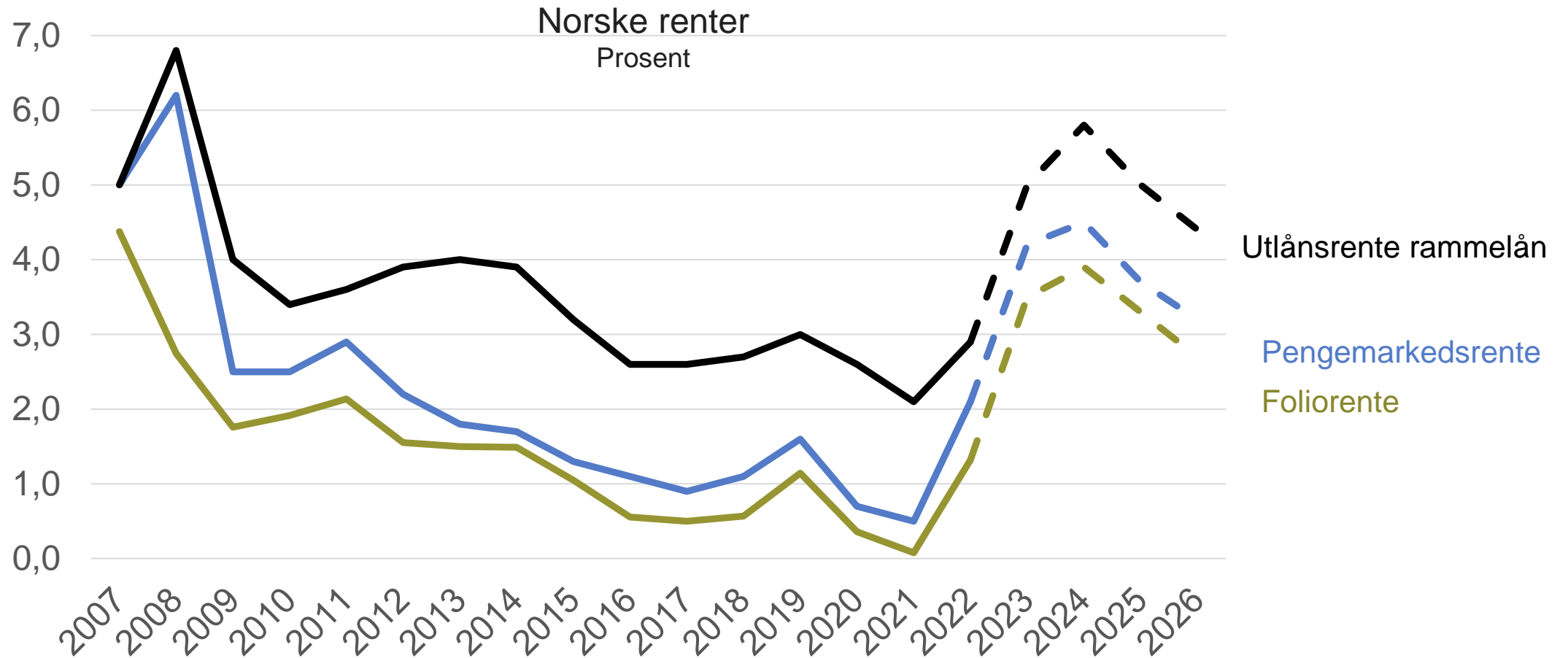

Internasjonal etterspørsel faller

Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

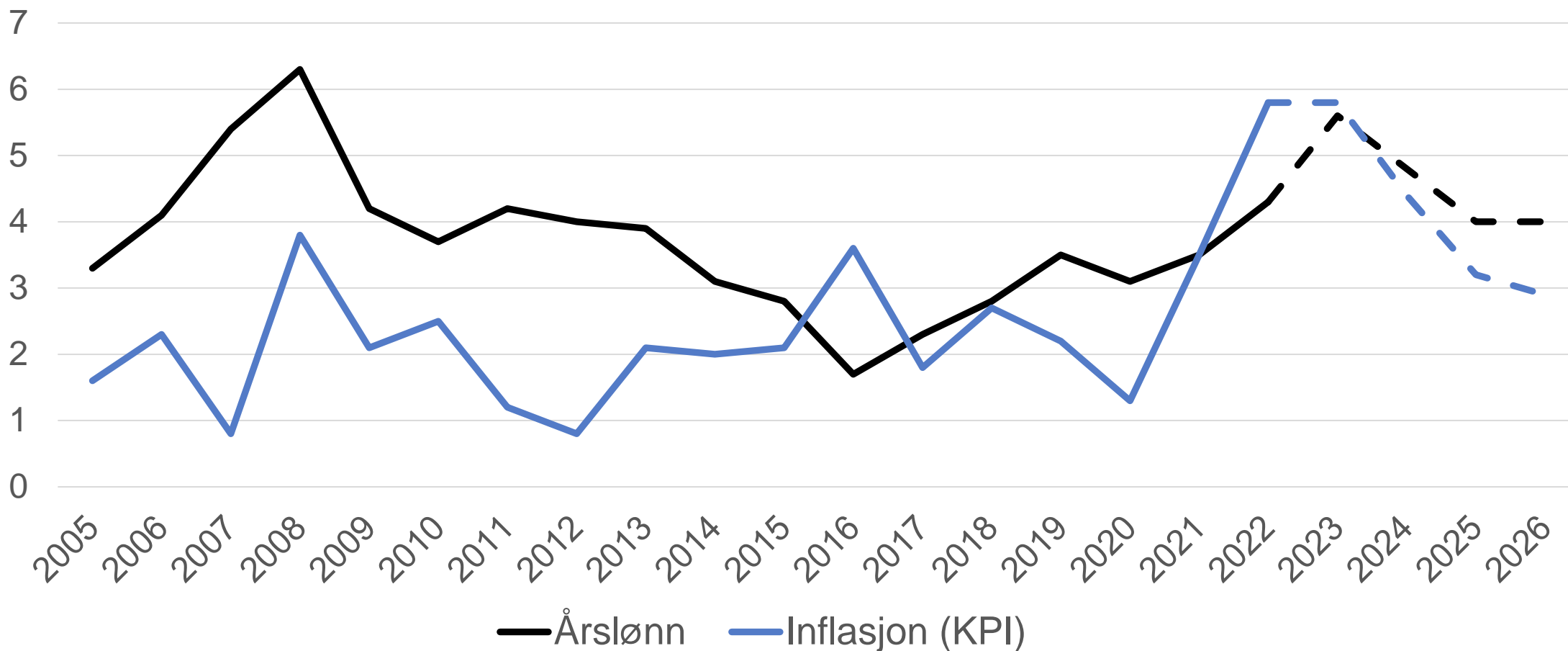
Rentene ned neste år

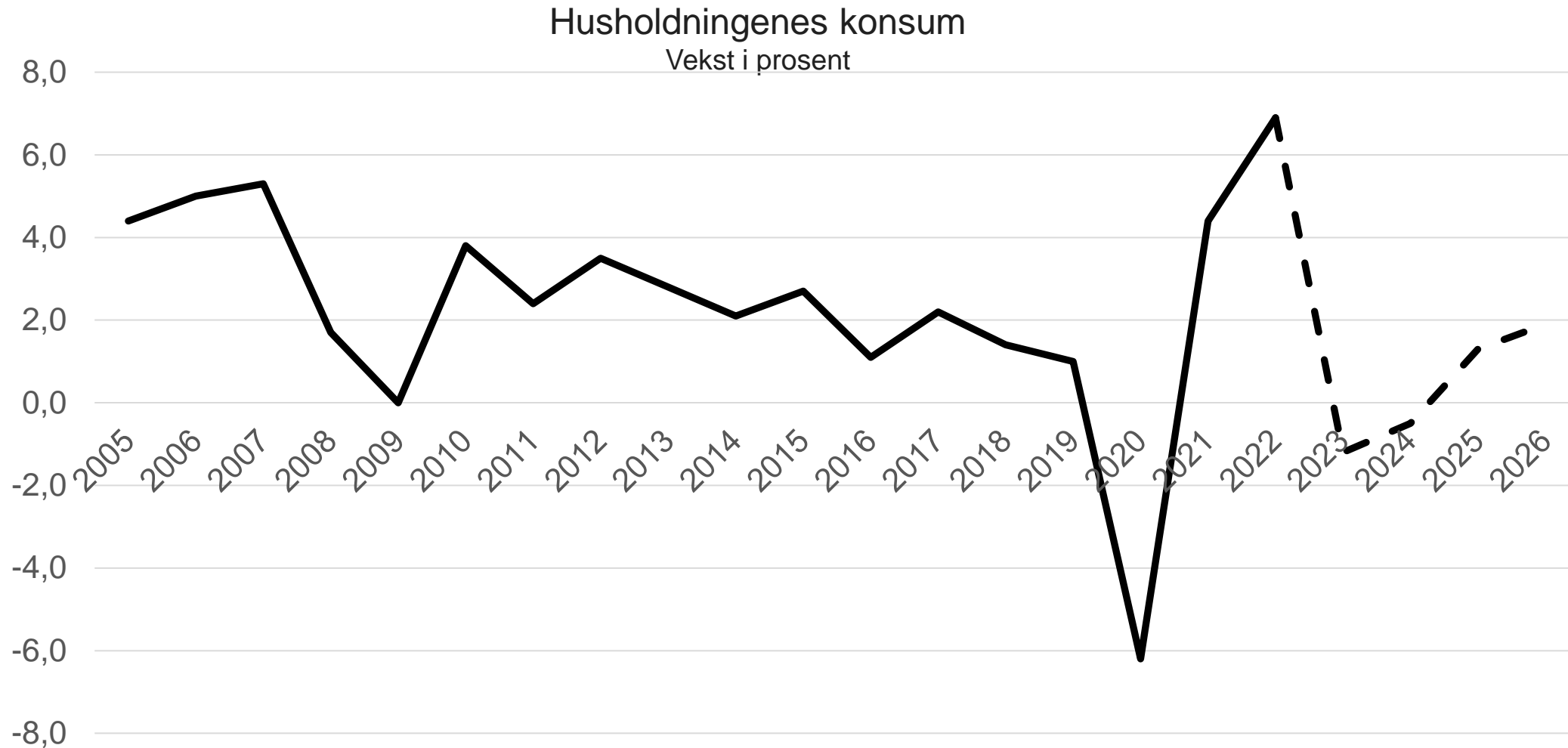
Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

Høy prisvekst gir svak reallønnsutvikling

Årslønn og inflasjon (KPI) Prosent

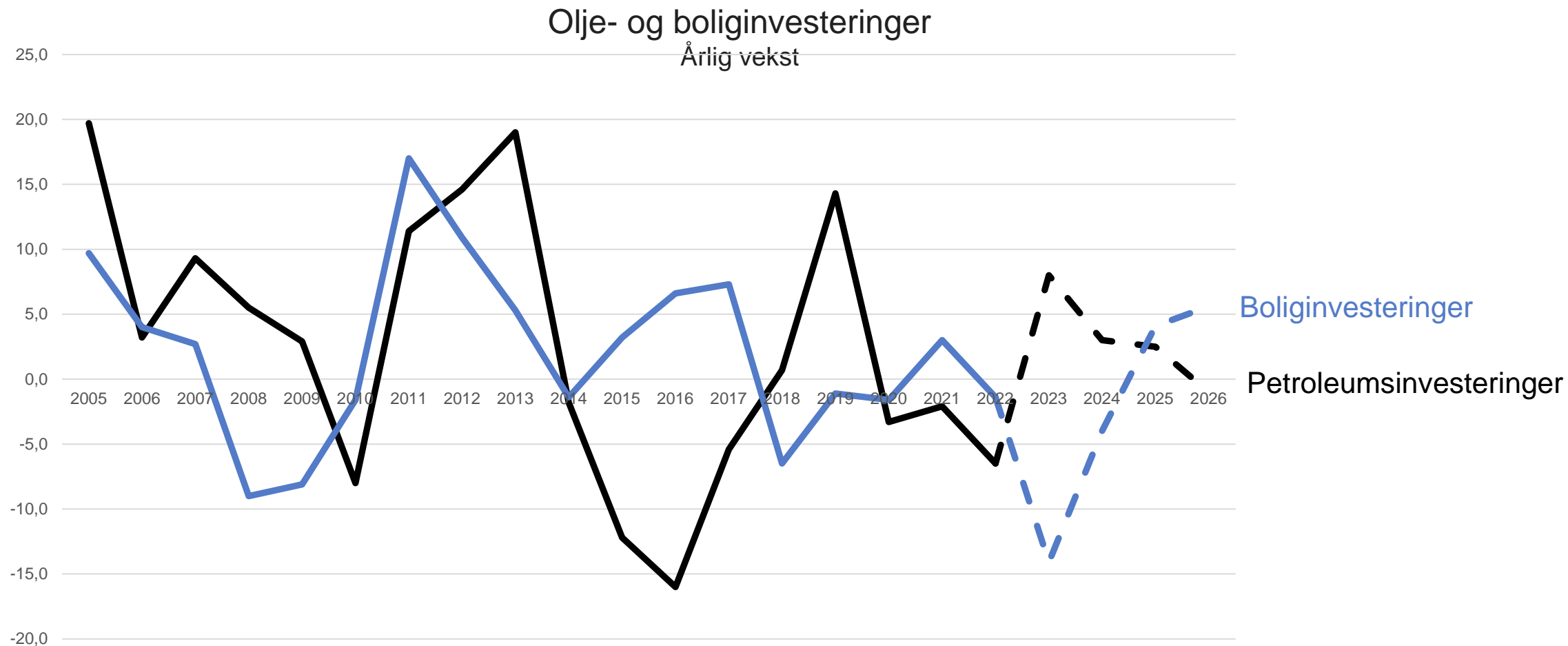
... og svak utvikling i husholdningenes forbruk

Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

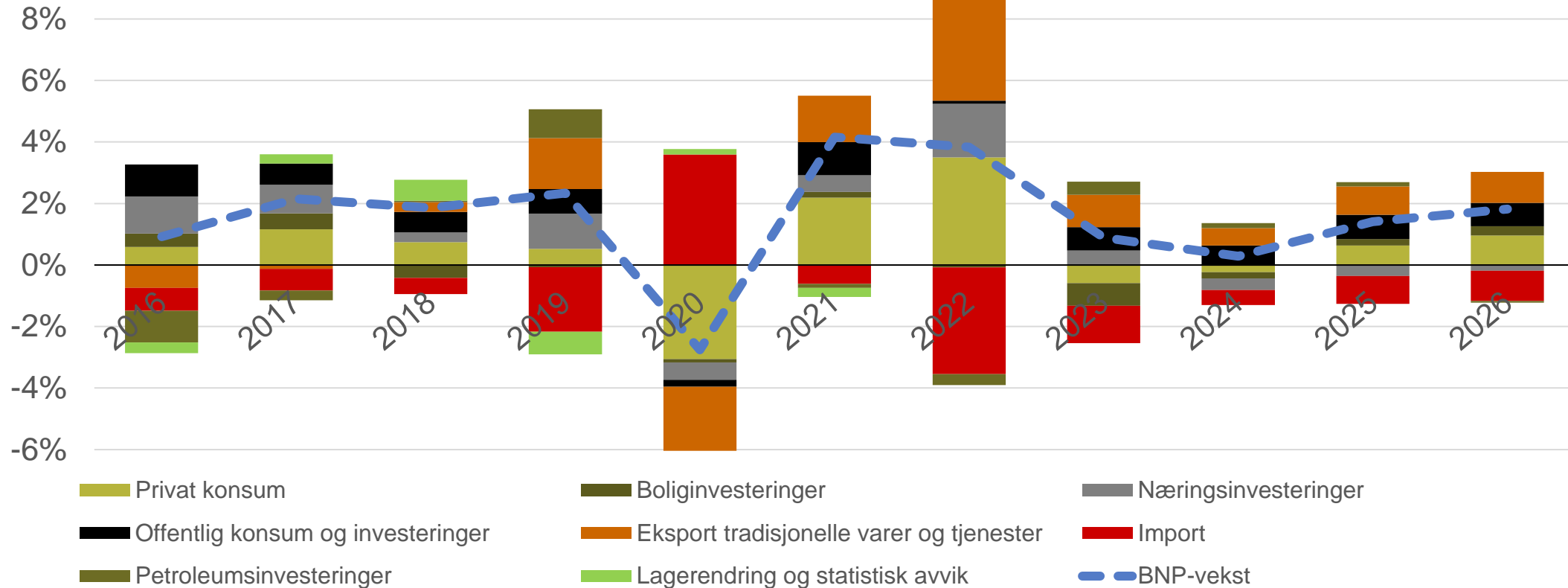
Boliginvesteringene stuper

Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

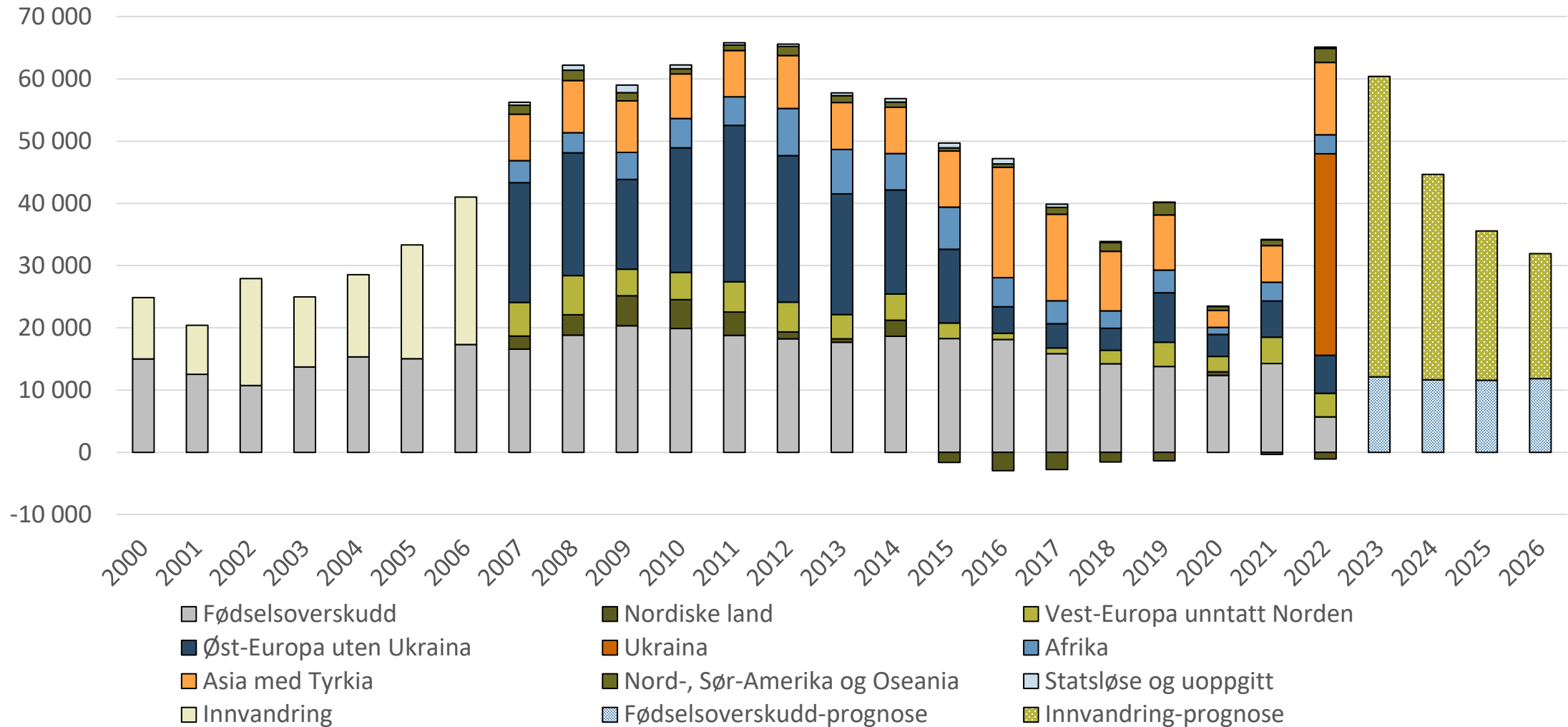
Den økonomiske veksten stopper opp

BNP Fastlands-Norge og bidrag til vekst

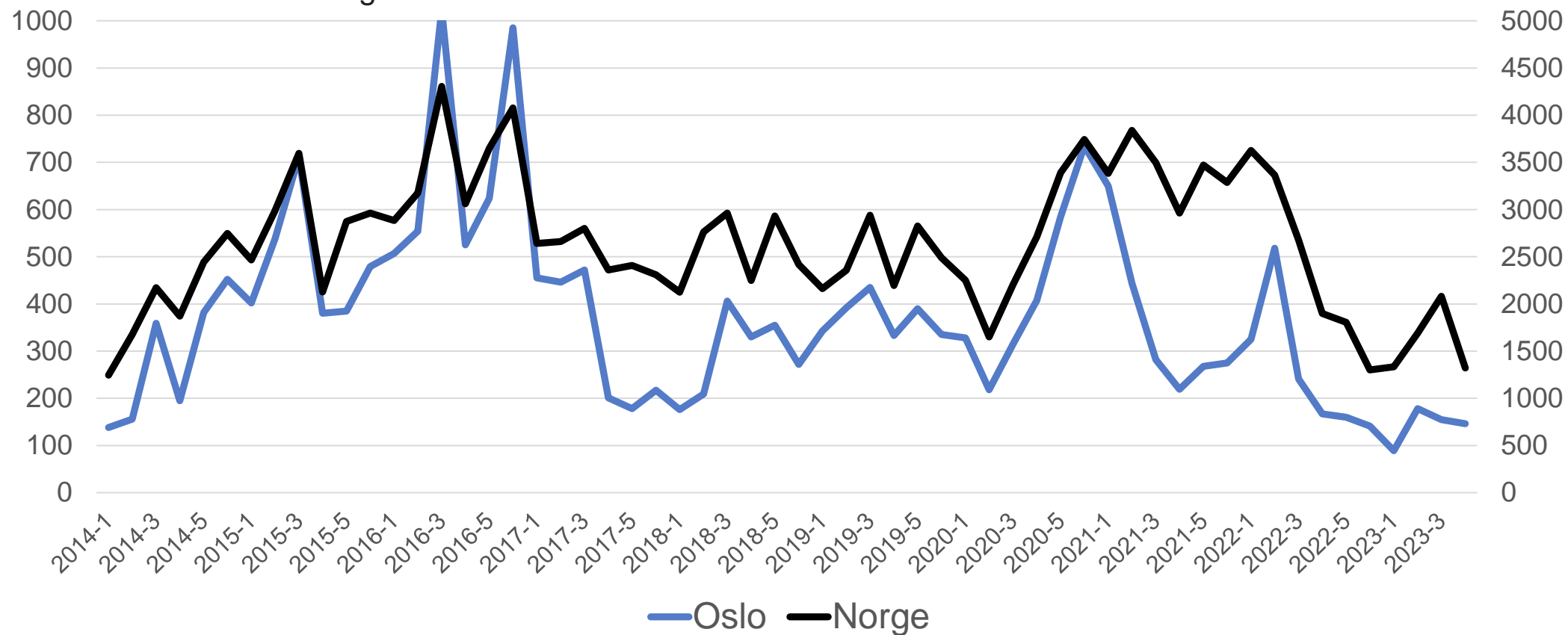
Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

Høy befolkningsvekst

Nyboligsalget kraftig ned

Nyboligsalg per tomånedersperiode tom august 2023. Norge og Oslo
Antall boliger

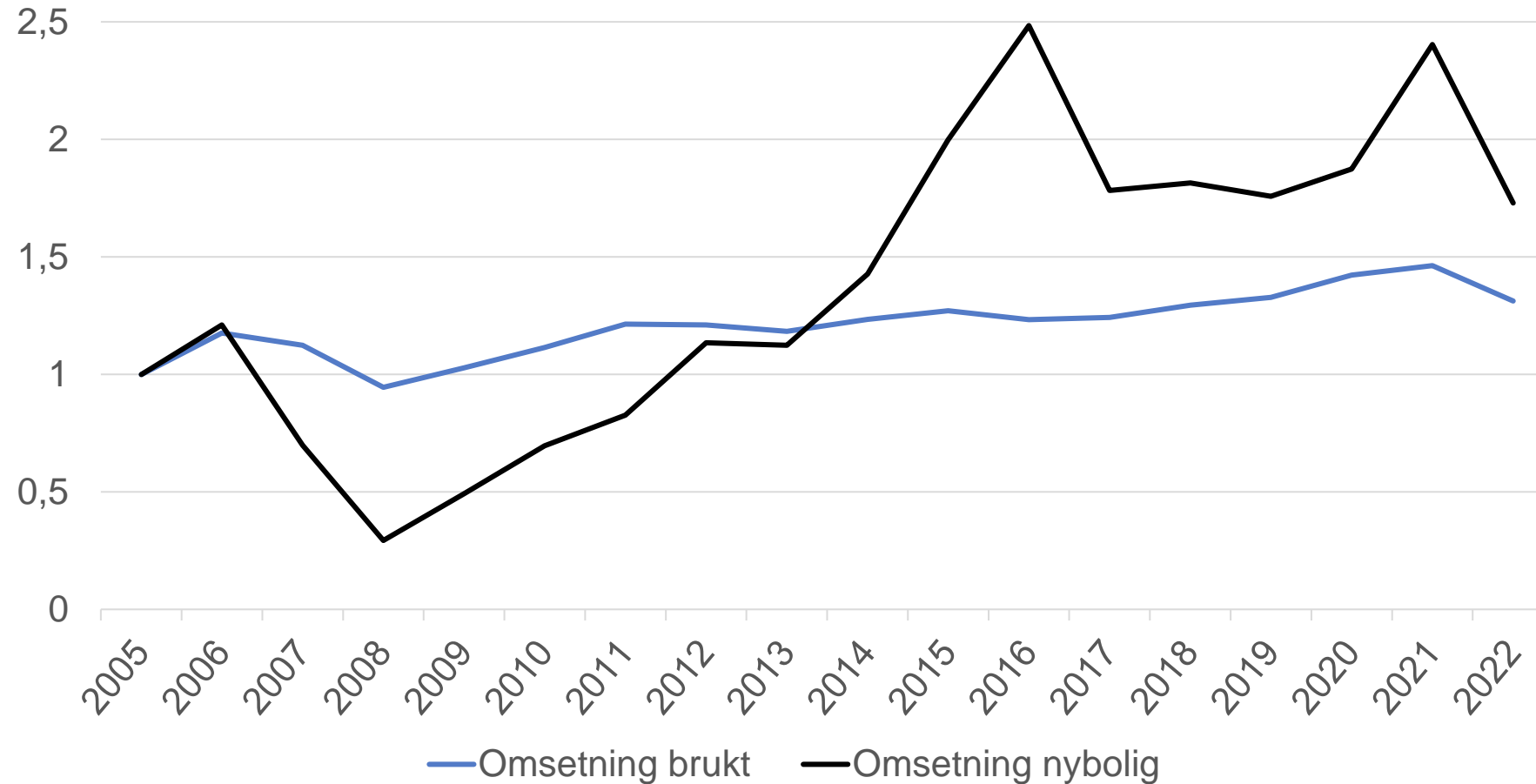

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse / ECON nye boliger

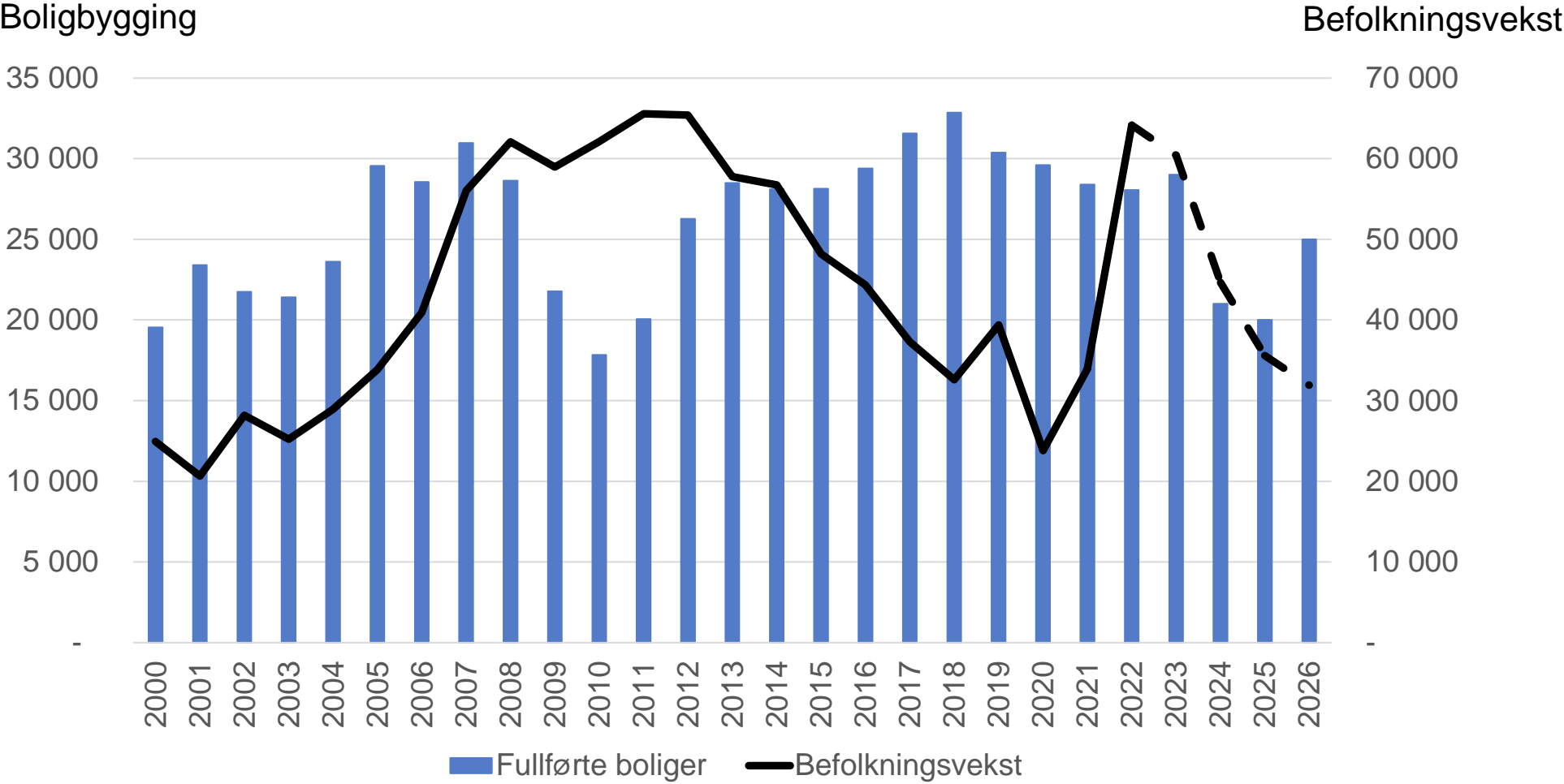
Nyboligmarkedet tar støytten

Omsetning brukte og nye boliger. Norge. 2005=1

Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse (ENB)

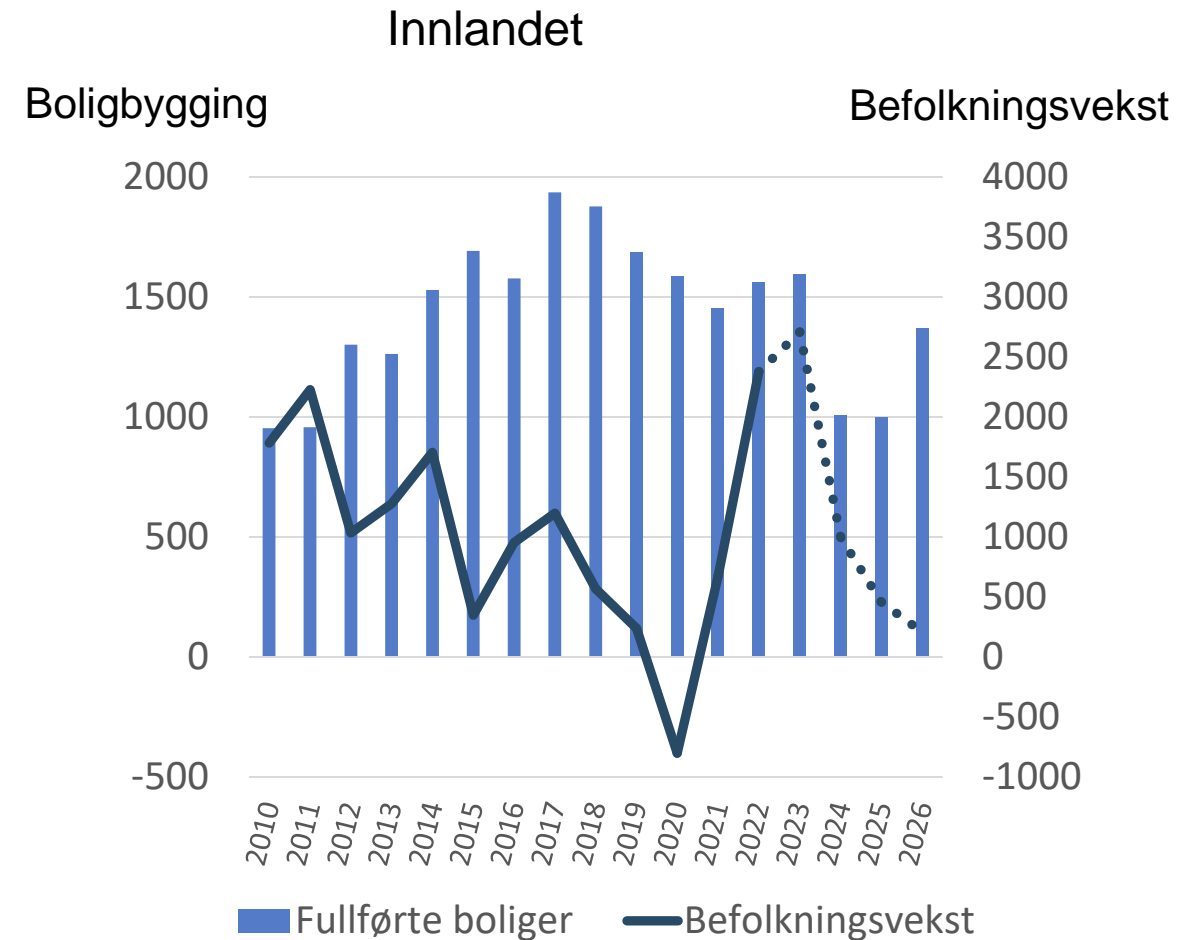
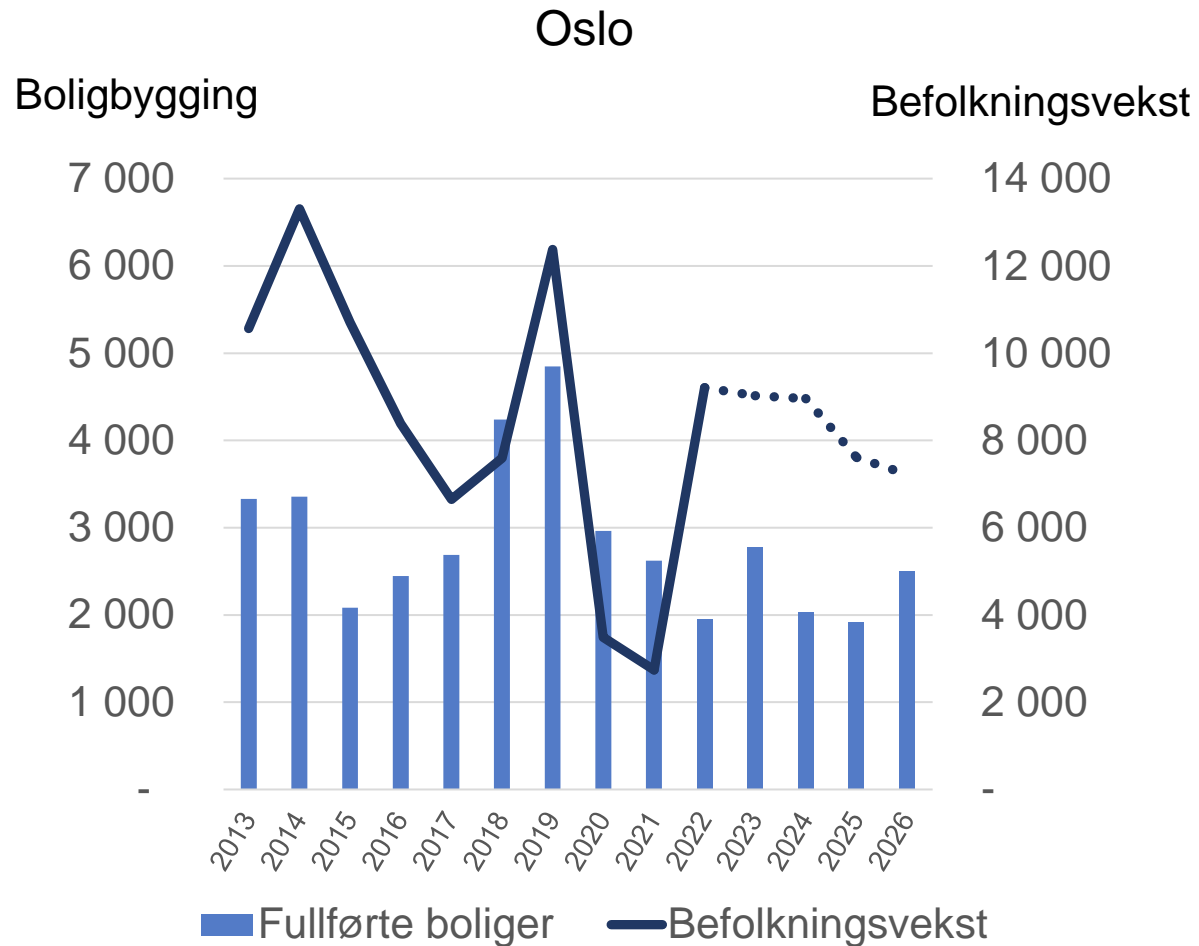
Boligbyggingen faller kraftig

Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

Store regionale forskjeller i bygging og demografi

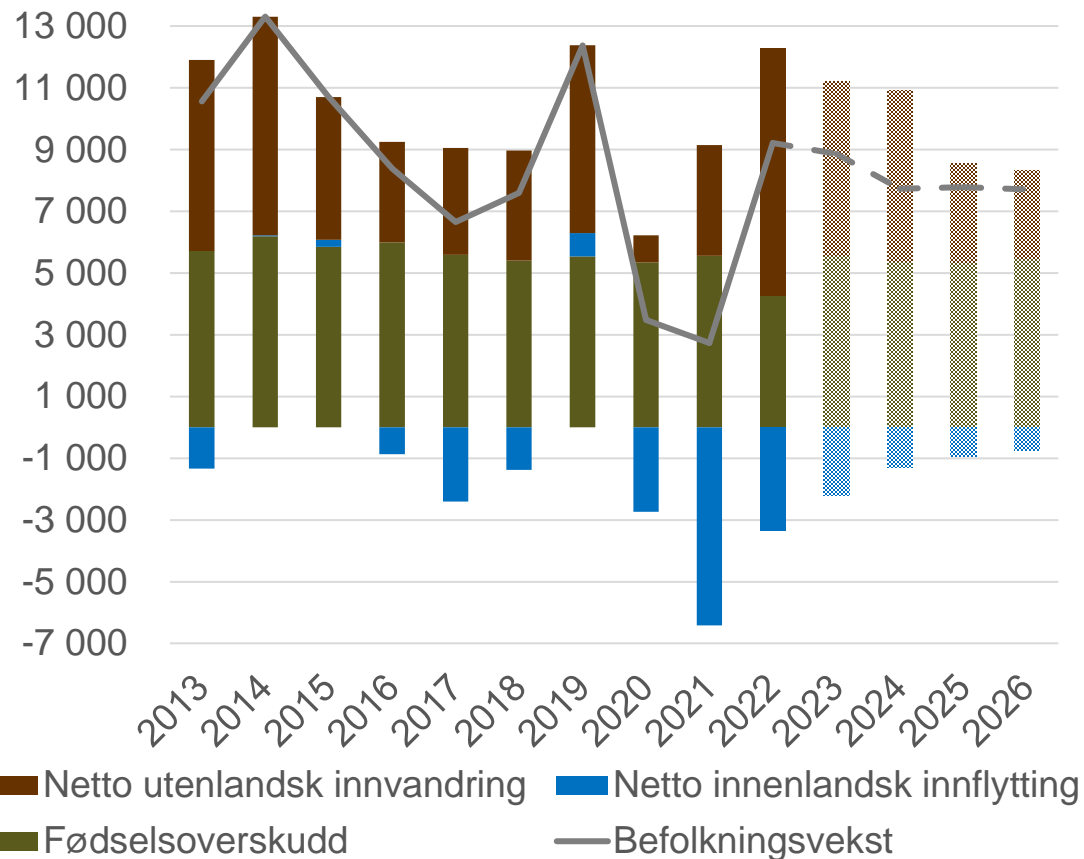

Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

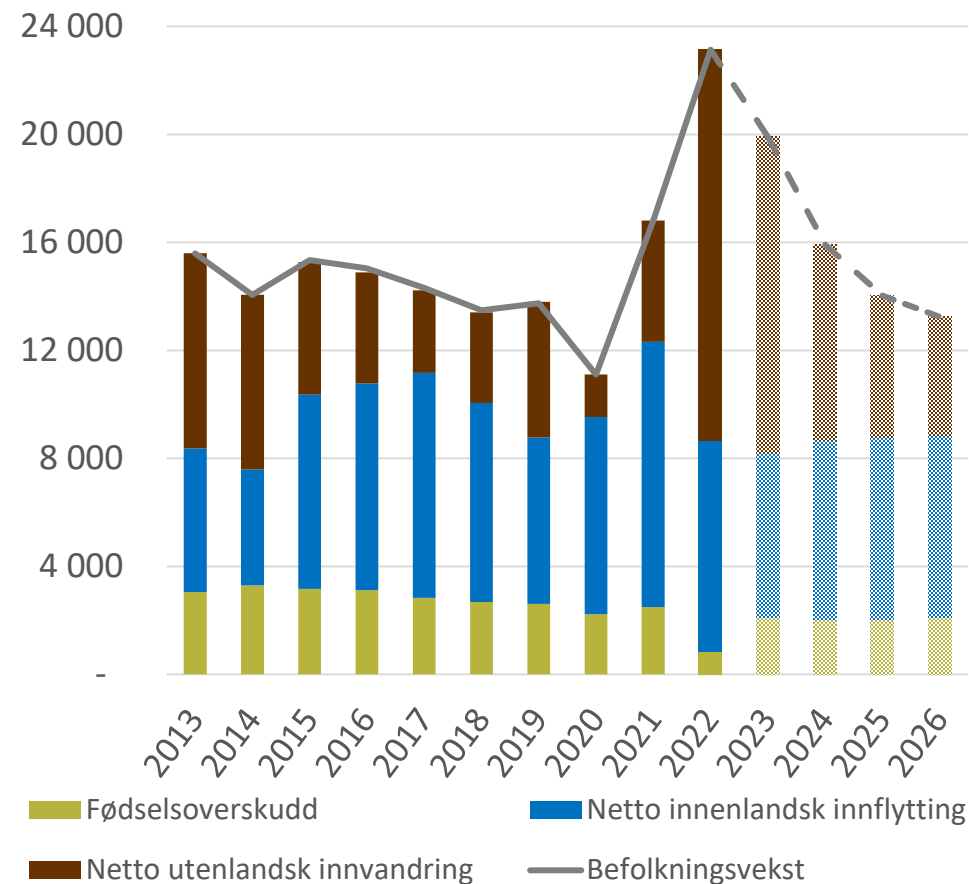

Pandemien satte preg på boligmarkedet

Befolkningsendringer i Oslo

Befolkningsendringer i Viken

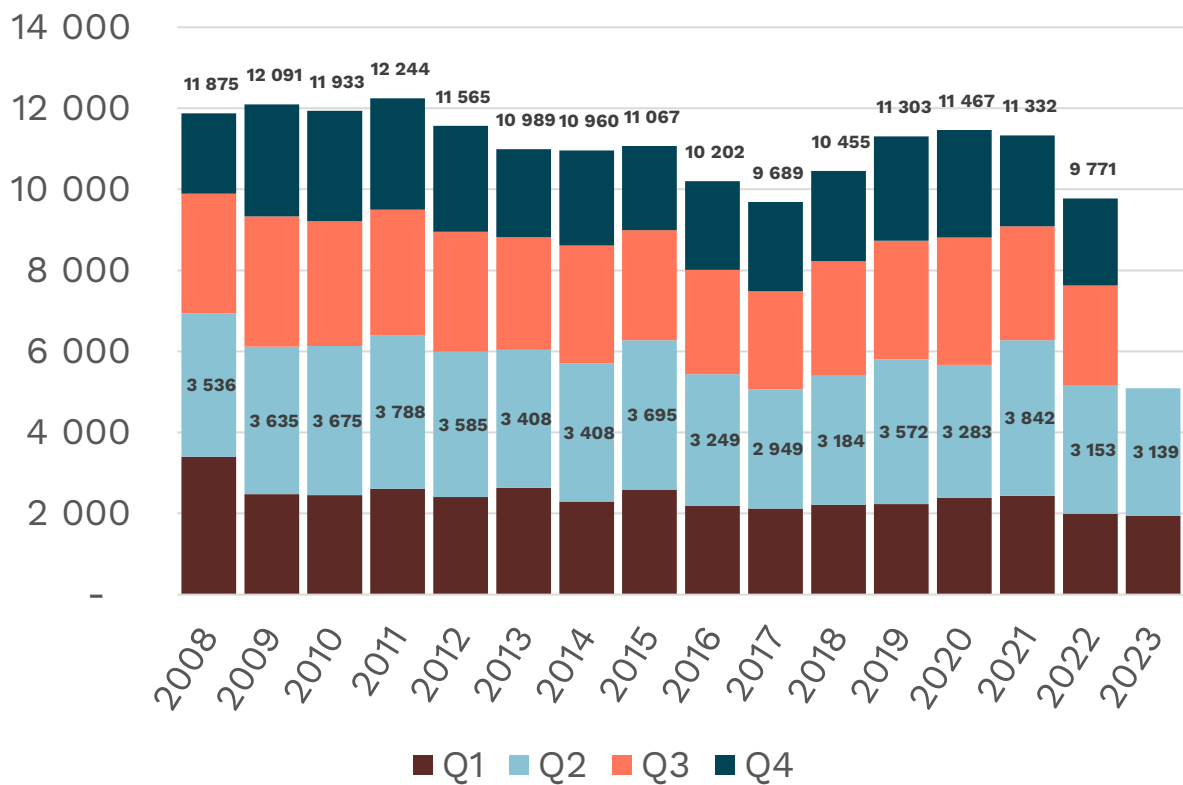
Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse / ECON nye boliger

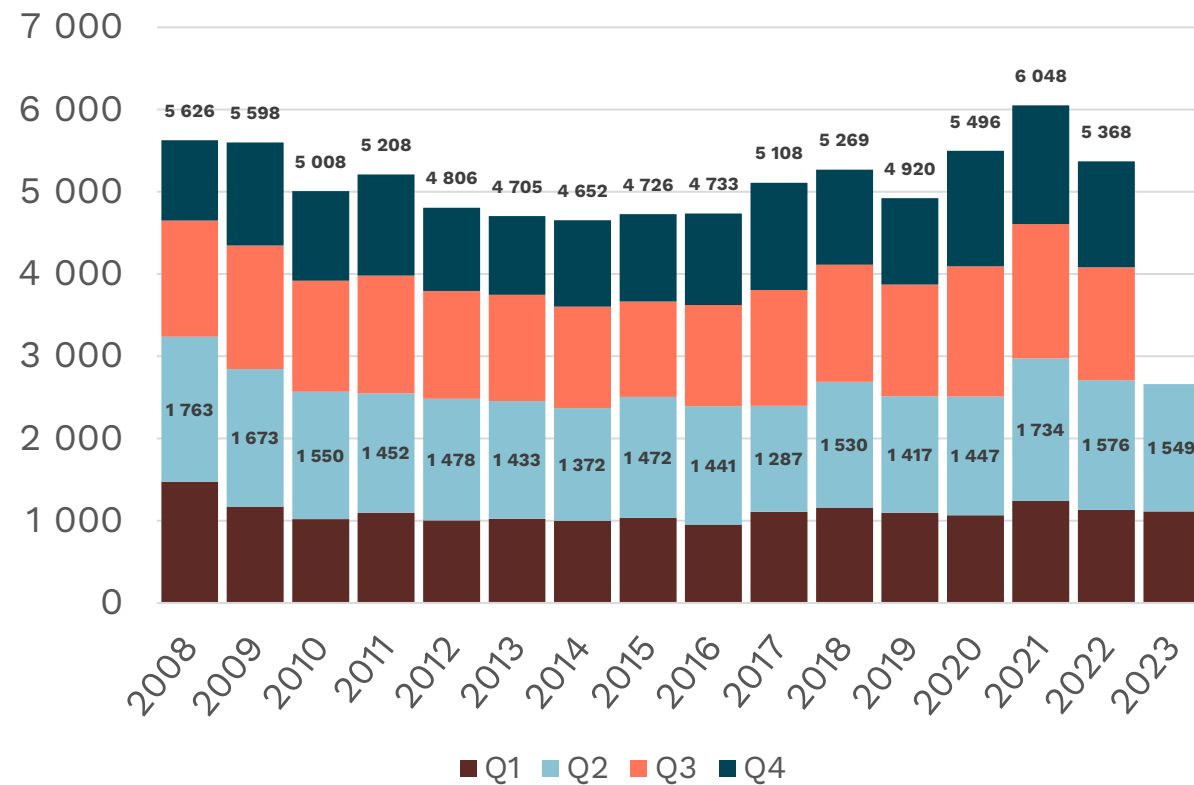
Førstegangskjøperne sliter, særlig i Oslo

Førstegangskjøpere Oslo

2008Q1-2023Q2.

Førstegangskjøpere Kommuner rundt Oslo 2008Q1-2023Q2.

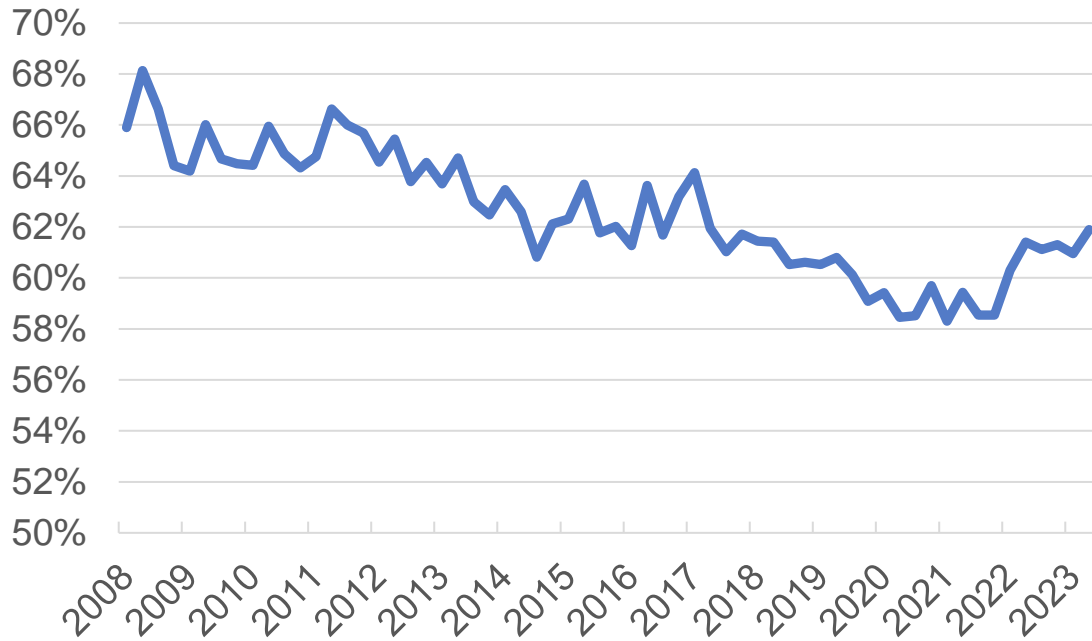

Kilde: Ambita, NEF og Samfunnsøkonomisk analyse

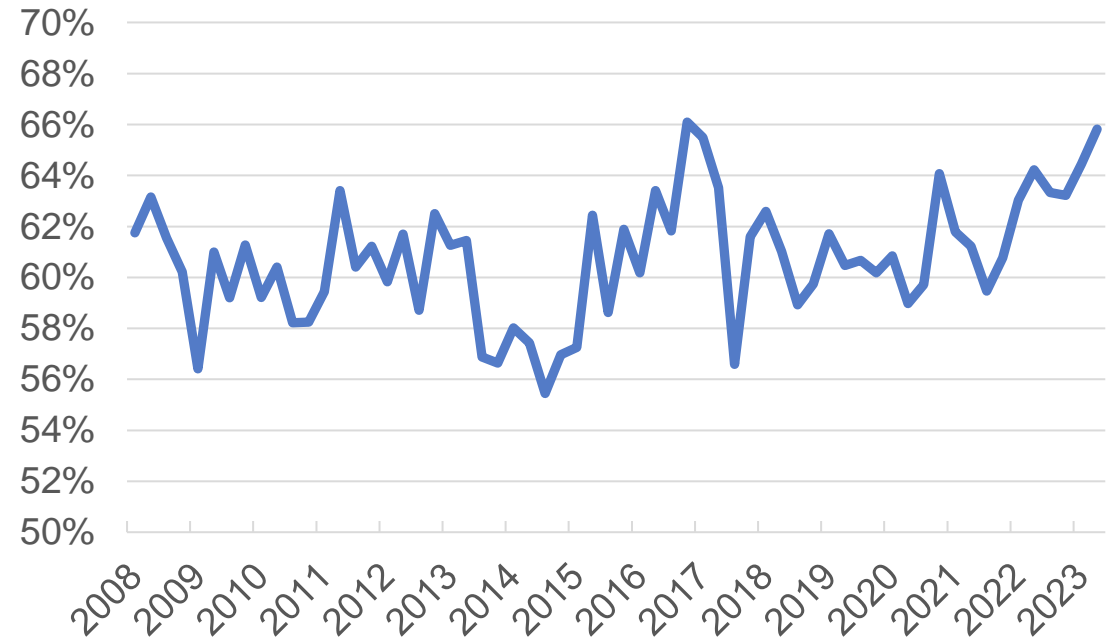

Flere førstegangskjøpere kjøper sammen

Samkjøpende førstegangskjøpere Norge

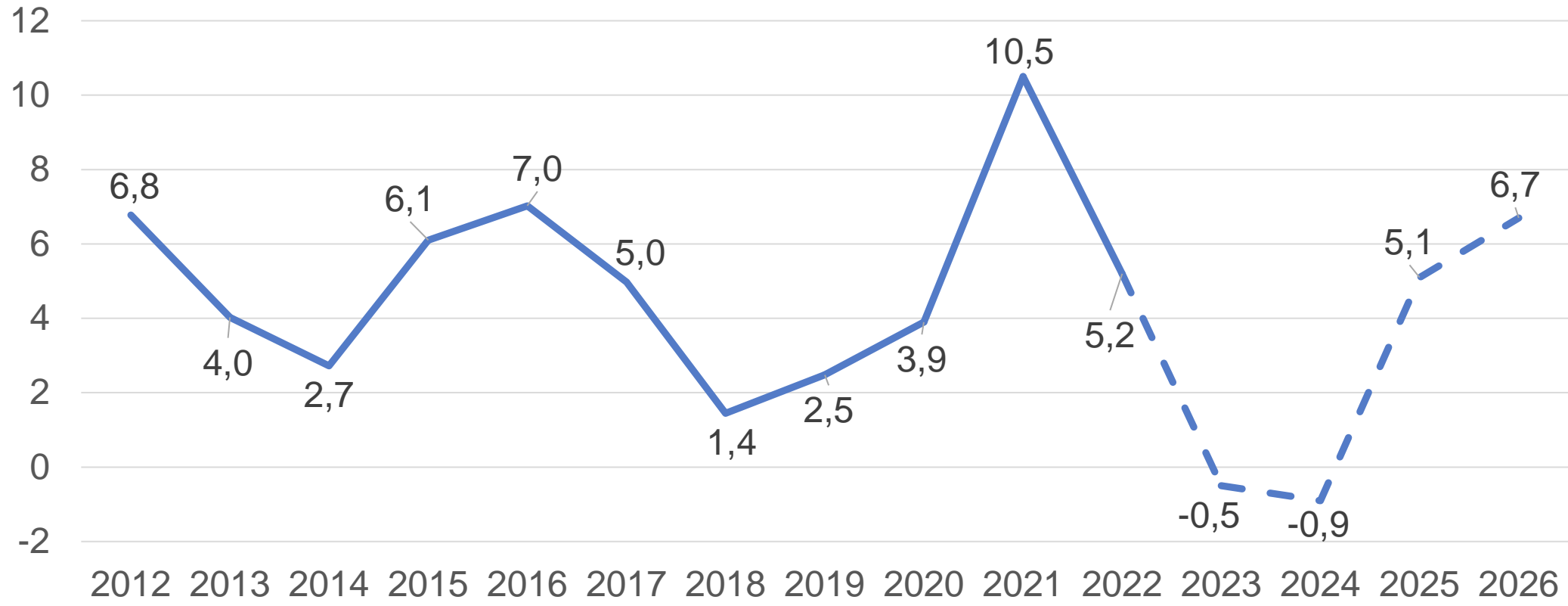
Samkjøpende førstegangskjøpere Oslo

Kilde: Ambita, NEF og Samfunnsøkonomisk analyse

Boligprisnedgang inn i 2024 – etter hvert klar vekst

Boligprisvekst i Norge
Årsvekst i prosent

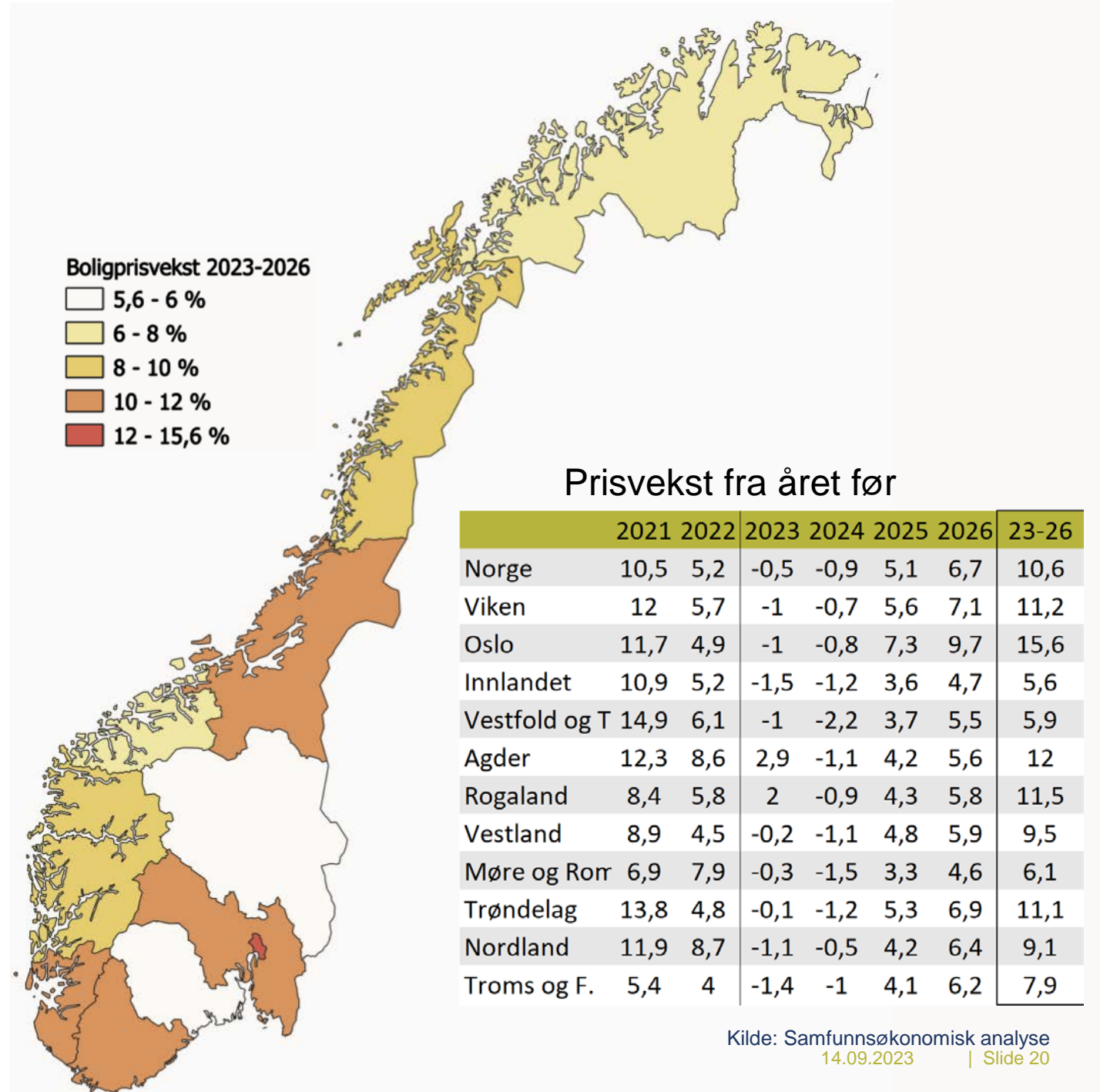

Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

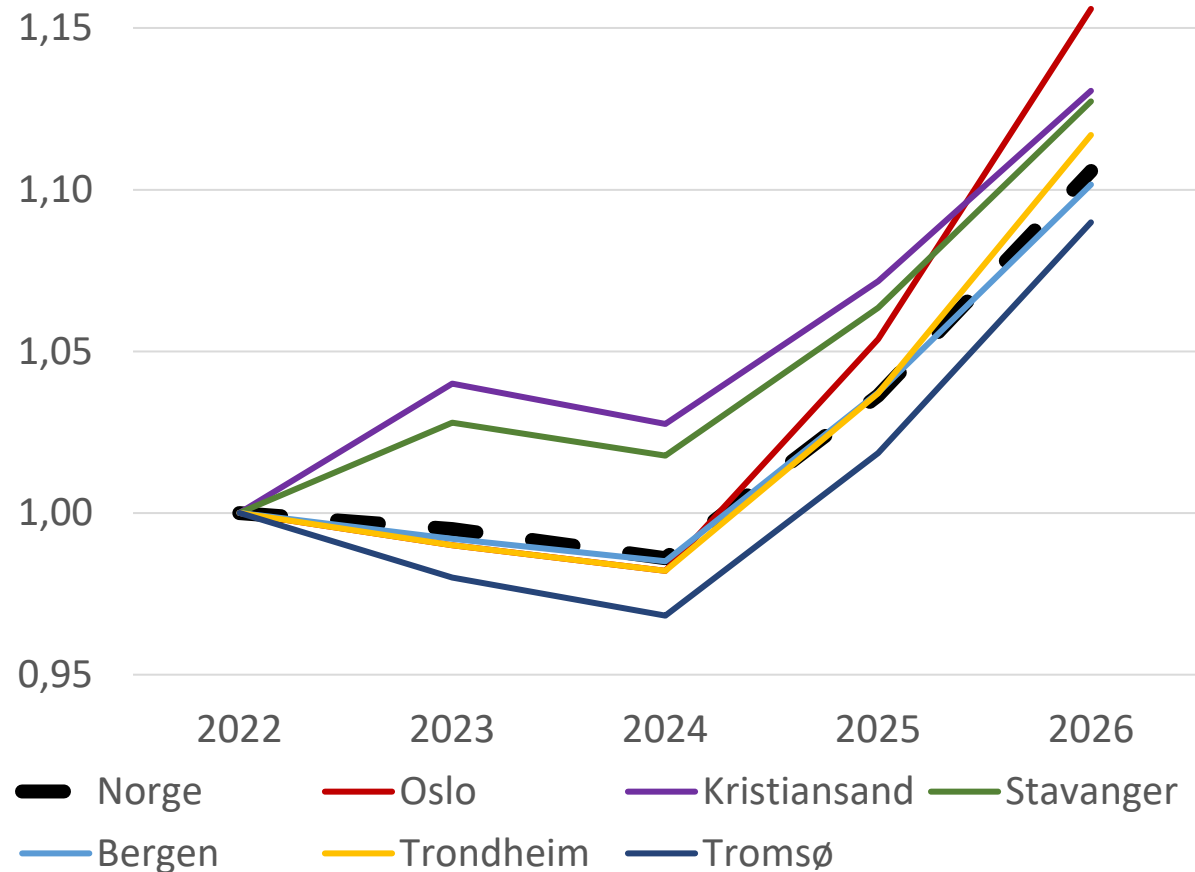
Store regionale forskjeller

- Norge: Boligprisene først ned
  - Høy inflasjon og høye renter
  - Konjunkturedgang
- Så opp
  - Lavere renter
  - Høy nominell lønnsvekst
  - Høy befolkningsvekst
  - Lav boligbygging
- Oslo med større opptur
  - Svak tilbudsside gir høyere prisvekst på sikt
- Relativt høy prisvekst i Viken
  - Pendlerkommuner
- Og Rogaland + Agder
  - Oljeoppgang
  - Lave prisnivåer
- Innlandet lavest prisvekst framover
  - Til dels negativ befolkningsvekst
  - Korreksjon
- Høyere prisvekst i byene
  - Regional sentralisering

Boligprisene øker mest i Oslo

Boligpriser. 2022 = 1

Prisvekst fra året før. Prosent

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	23-26
Norge	10,5	5,2	-0,5	-0,9	5,1	6,7	10,6
Oslo	11,7	4,9	-1	-0,8	7,3	9,7	15,6
Kristiansand	12,6	8	4	-1,2	4,3	5,5	13,1
Stavanger	7,7	6,1	2,8	-1	4,5	6	12,7
Bergen	9,0	4,2	-0,8	-0,7	5,3	6,2	10,2
Trondheim	12,4	5,5	-1	-0,8	5,6	7,7	11,7
Tromsø	6,0	7,4	-2	-1,2	5,2	7	9

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

Kilde: SSB og Samfunnsøkonomisk analyse

Takk for oppmerksomheten

Andreas Benedictow

Samfunnsøkonomisk analyse

andreas.benedictow@samfunnsokonomisk-analyse.no

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

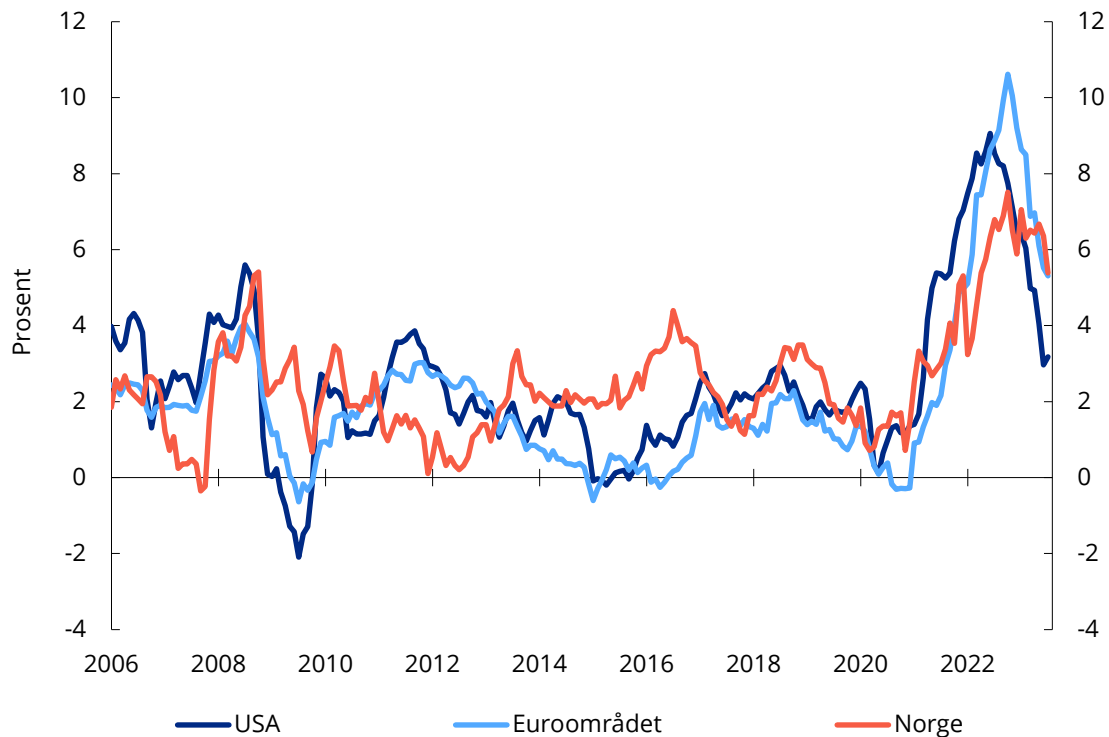
Boligmarkedet og finansiell stabilitet

Boligmarkedskonferansen 2023

Finanstilsynsdirektør Per Mathis Kongsrud, 13. september 2023

Høy inflasjon og økt rentenivå gir økt risiko

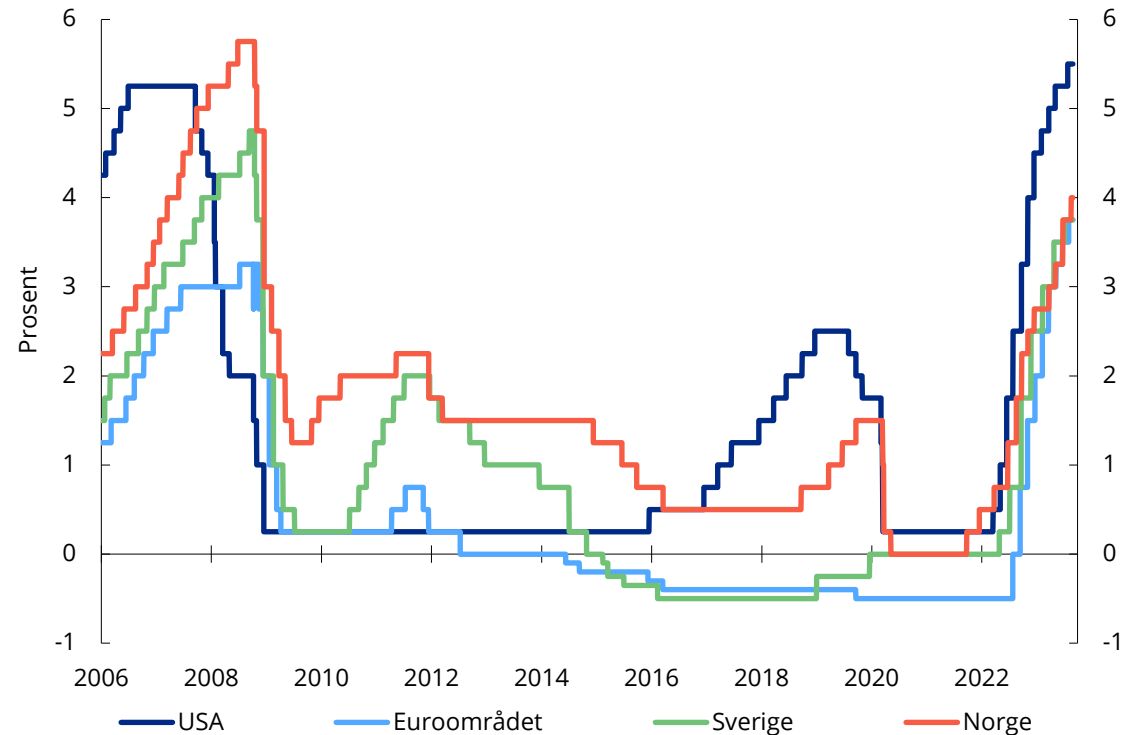
Inflasjon

Siste observasjon juli 2023

Kilde: Refinitiv

Styringsrenter, utvalgte land

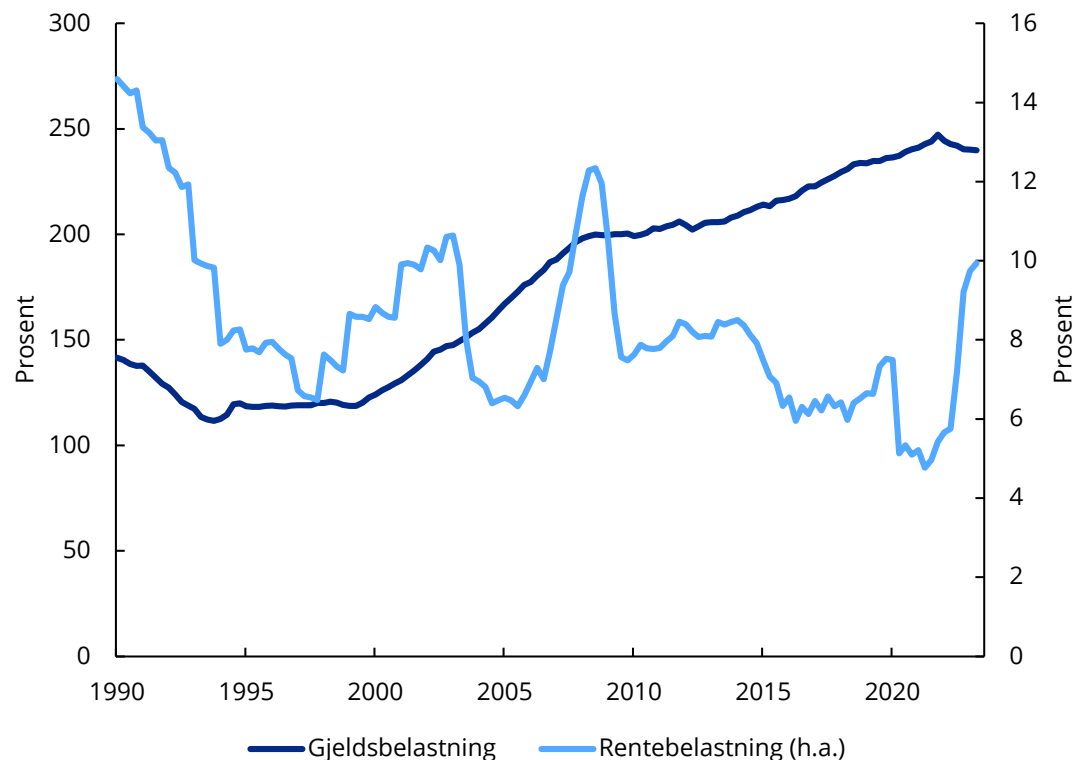

For USA vises øvre grense i målintervallet. For euroområdet vises innskuddsrenten, som er den laveste av de tre offisielle styringsrentene. Siste observasjon august 2023. Kilde: Refinitiv

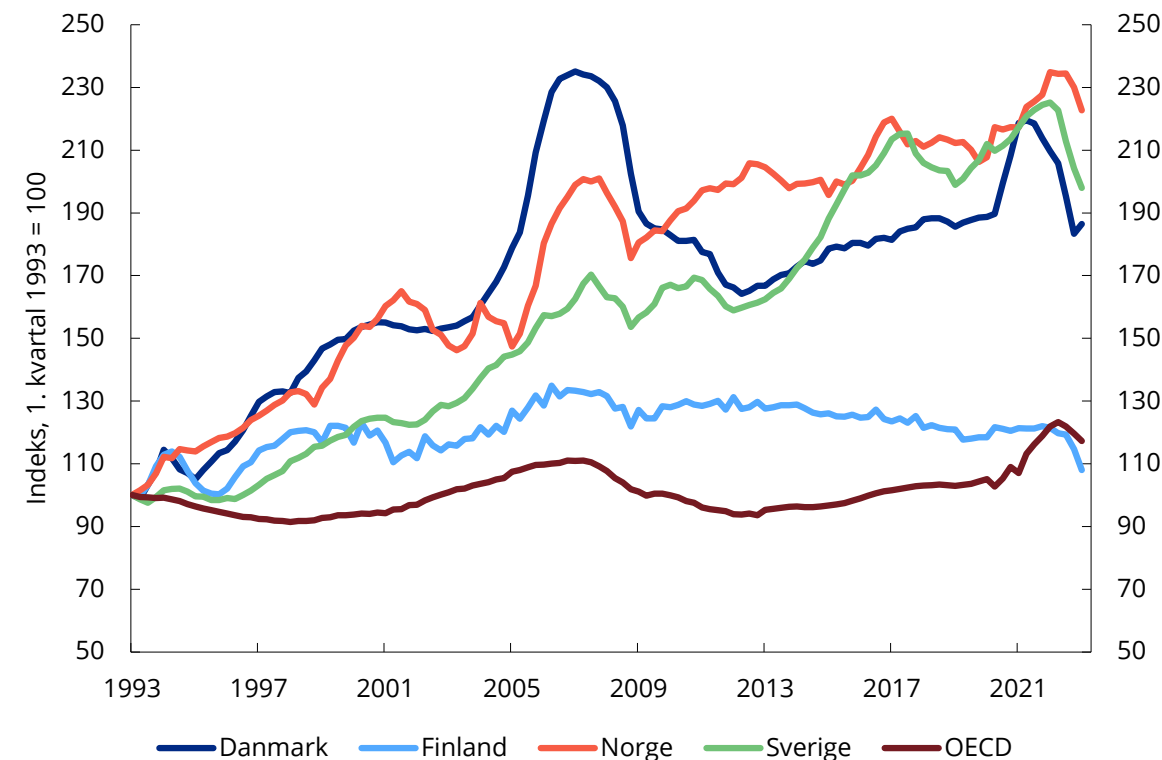
Høy gjeld og høye boligpriser gir sårbarhet

Husholdningenes gjelds- og rentebelastning

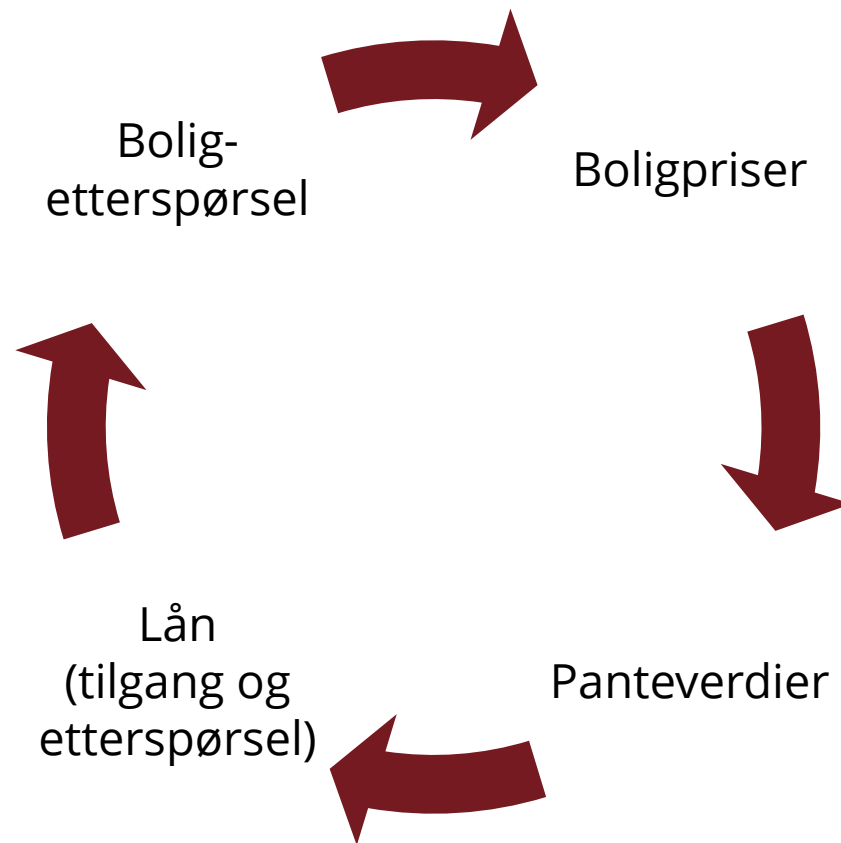
Siste observasjon 2. kvartal 2023
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Boligpriser som andel av disponibel inntekt per innbygger

Siste observasjon 1. kvartal 2023
Kilde: OECD

Gjensidig påvirkning mellom boligpriser og husholdningsgjeld – opp og ned

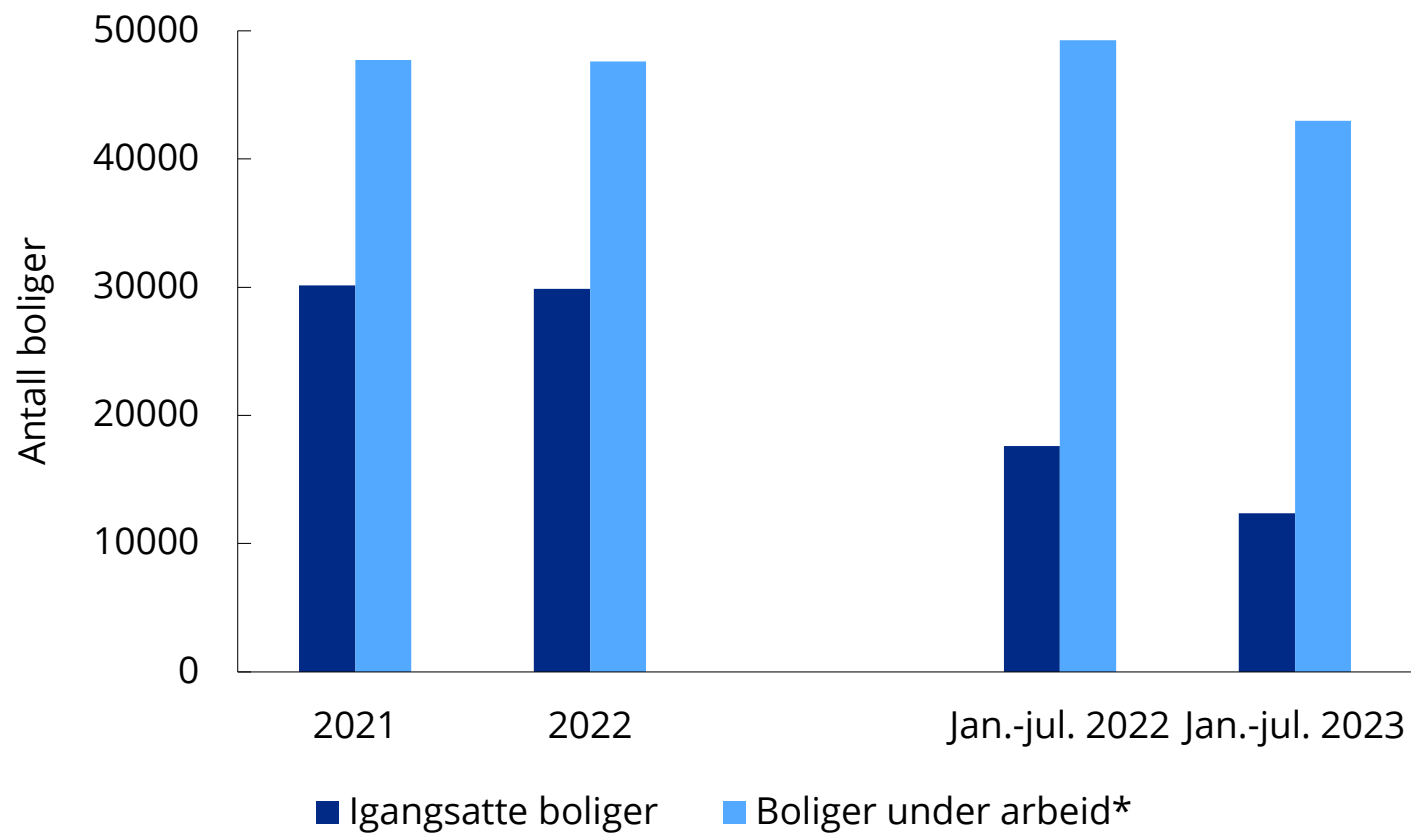
Flere episoder med kraftige boligprisfall

Eksempler på boligprisutvikling (og -fall) internasjonalt

	Prisøkning		Prisfall	
	Periode	Prosent	Periode	Prosent
Bulgaria	2005 Q1 - 2008 Q3	102	2008 Q3 - 2013 Q3	-38
Finland	1986 Q2 - 1989 Q2	89	1989 Q3 - 1993 Q1	-40
Hellas	?	?	2008 Q3 - 2017 Q1	-42
Irland	1995 Q2 - 2007 Q2	359	2007 Q2 - 2012 Q2	-54
Japan	1975 Q1 - 1991 Q1	178	1991 Q1 - 2009 Q2	-47
Kypros	2003 Q1 - 2009 Q4	124	2009 Q4 - 2016 Q2	-29
Nederland	1970 Q1 - 1978 Q2	333	1978 Q2 - 1982 Q4	-35
Norge	1980 Q1 - 1988 Q1	250	1988 Q1 - 1993 Q1	-32
Spania	1998 Q1 - 2007 Q3	204	2007 Q3 - 2014 Q1	-37
USA	1993 Q4 - 2006 Q1	151	2006 Q1 - 2011 Q2	-31

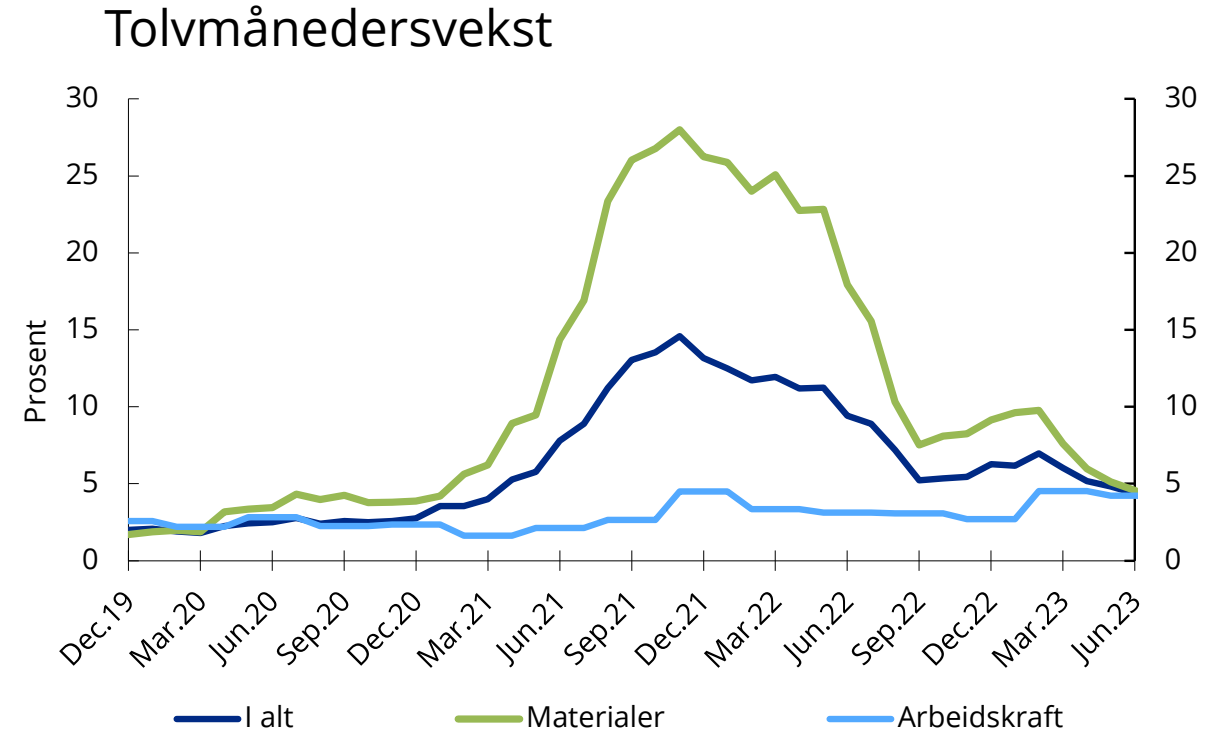
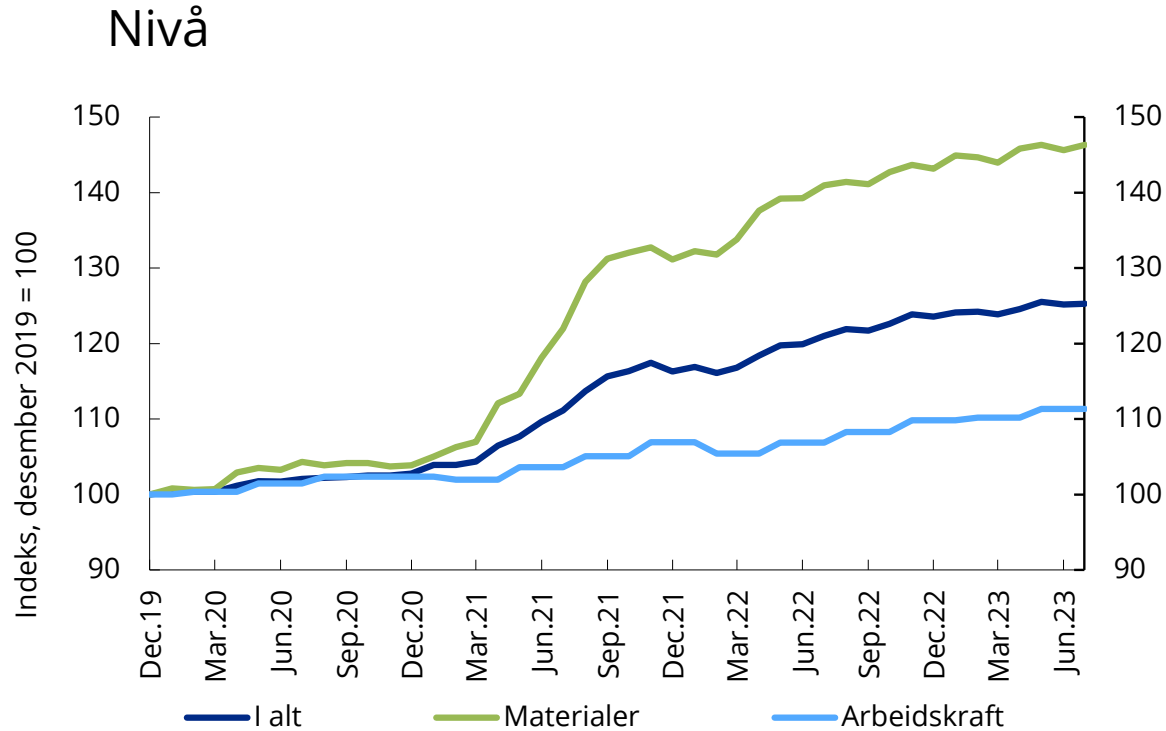
Kilde: Bank for International Settlements

Lavere boligbygging

*Ved utgangen av perioden. Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kraftig økte byggekostnader

Siste observasjon er juli 2023. Kilde: Statistisk sentralbyrå

Økt usikkerhet

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Norges
Eiendomsmeglerforbund

SELVAAG BOLIG

PAUSE

Boligmarkedet 2023

Rett skal være rett. For alle.

ambita

Finansavisen

Norges
Eiendomsmeglerforbund

SELVAAG BOLIG

Boligmarkedet 2023

Ole Berget, First House

Fornebu Sør

Å bygge en by fra scratch...

Henning Sunde

Kreativ leder og grunnlegger

Rodeo arkitekter

Arkitektur

Byplanlegging

Landskap

Samfunn

Oslo

Gøteborg

RODEO
ARKITEKTER

GRØNLIAIA - OSLO

OSLO HORISONT

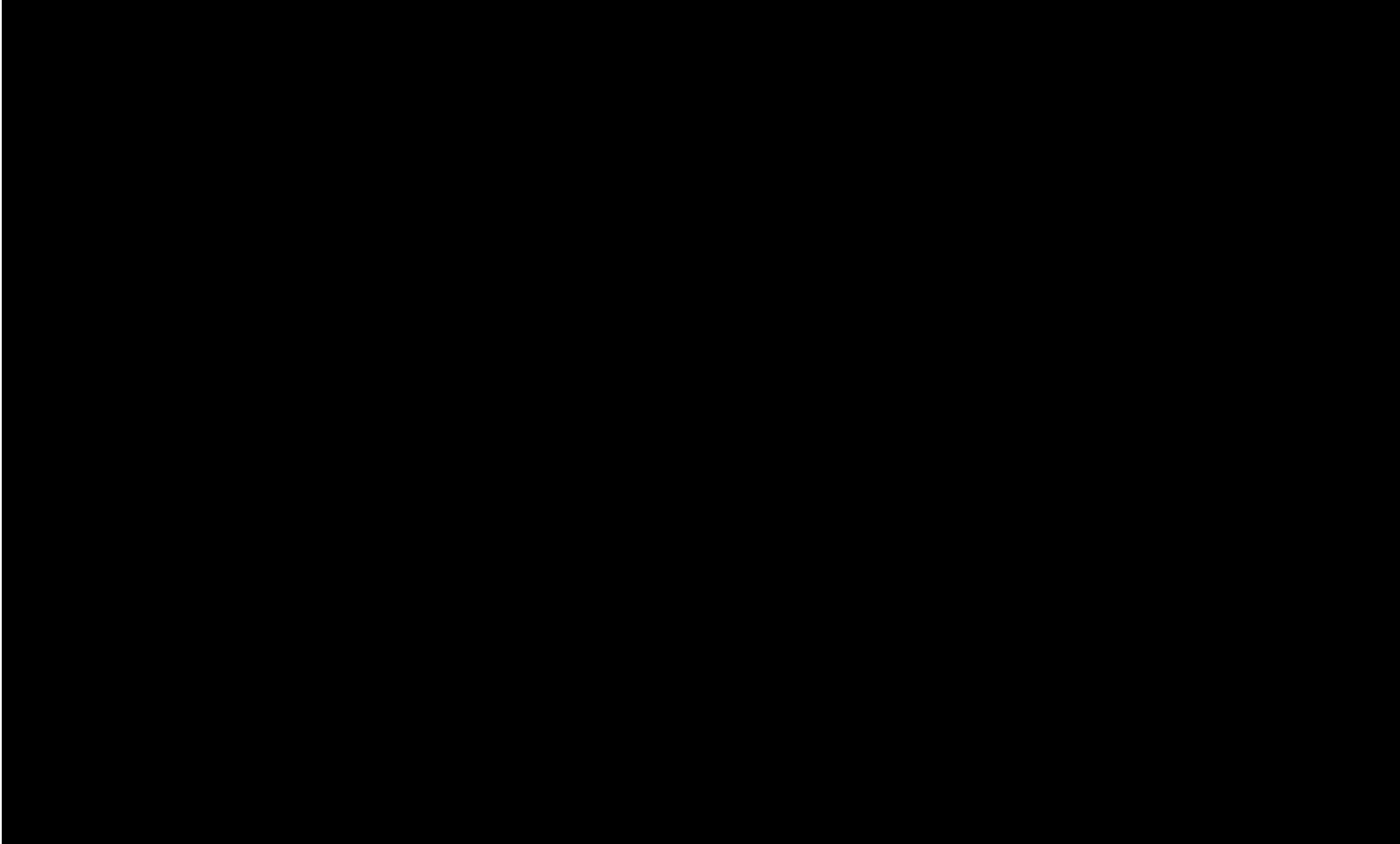
FORNEBU SØR

Straks 400 år siden Christian IVs hanske

FORNEBU SØR

Area: 90 000m²

over 200 000m²
bolig

over 200 000m²
Kontor/F&B/kultur/etc

Utviklere:

KLP Eiendom
Selvaag Housing
OBOS

Fornebu Sør

Fornebu Sør + Kvadraturen i Oslo sentrum

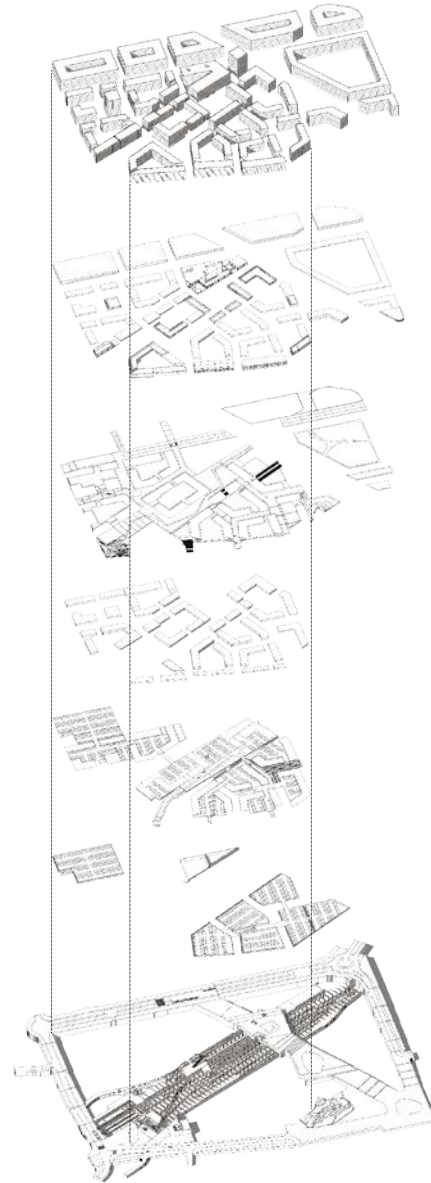

Fornebu Sør + Fornebubanen

Norges mest komplekse byutviklingsprosjekt?

Hva slags by skal vi lage?

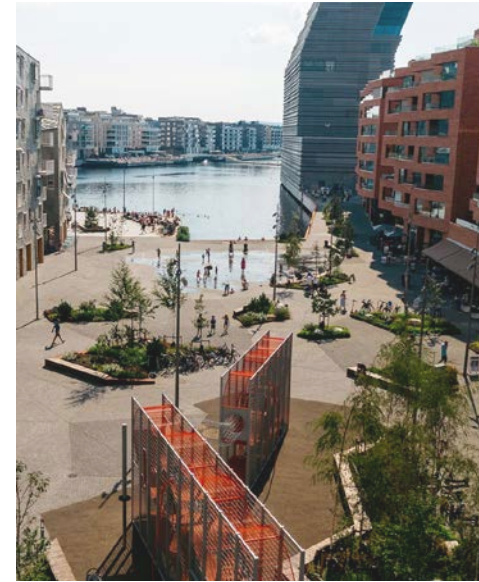
Er det Jessheim?

Eller Nydalen / Storo?

Bjørsvika?

Nærhetsbyen

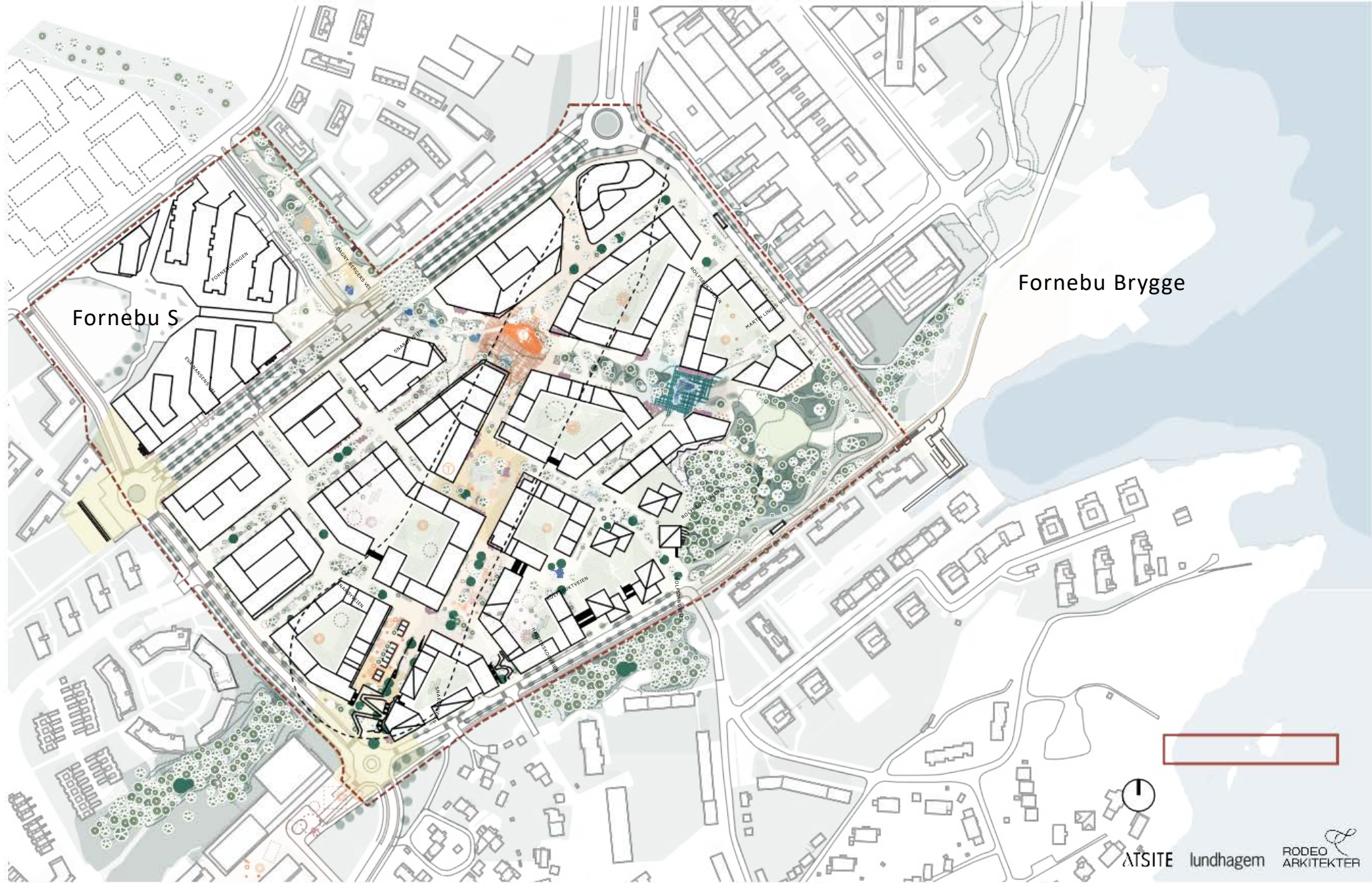
Tar utgangspunkt i menneskers hverdagsopplevelser

«Masterplanen»

og de viktigste veivalgene

Fornebu S

Fornebu Brygge

ATSITE lundhagem

RODEO ARKITEKTER

T-banen er i sentrum

Snarøyveien blir bygate

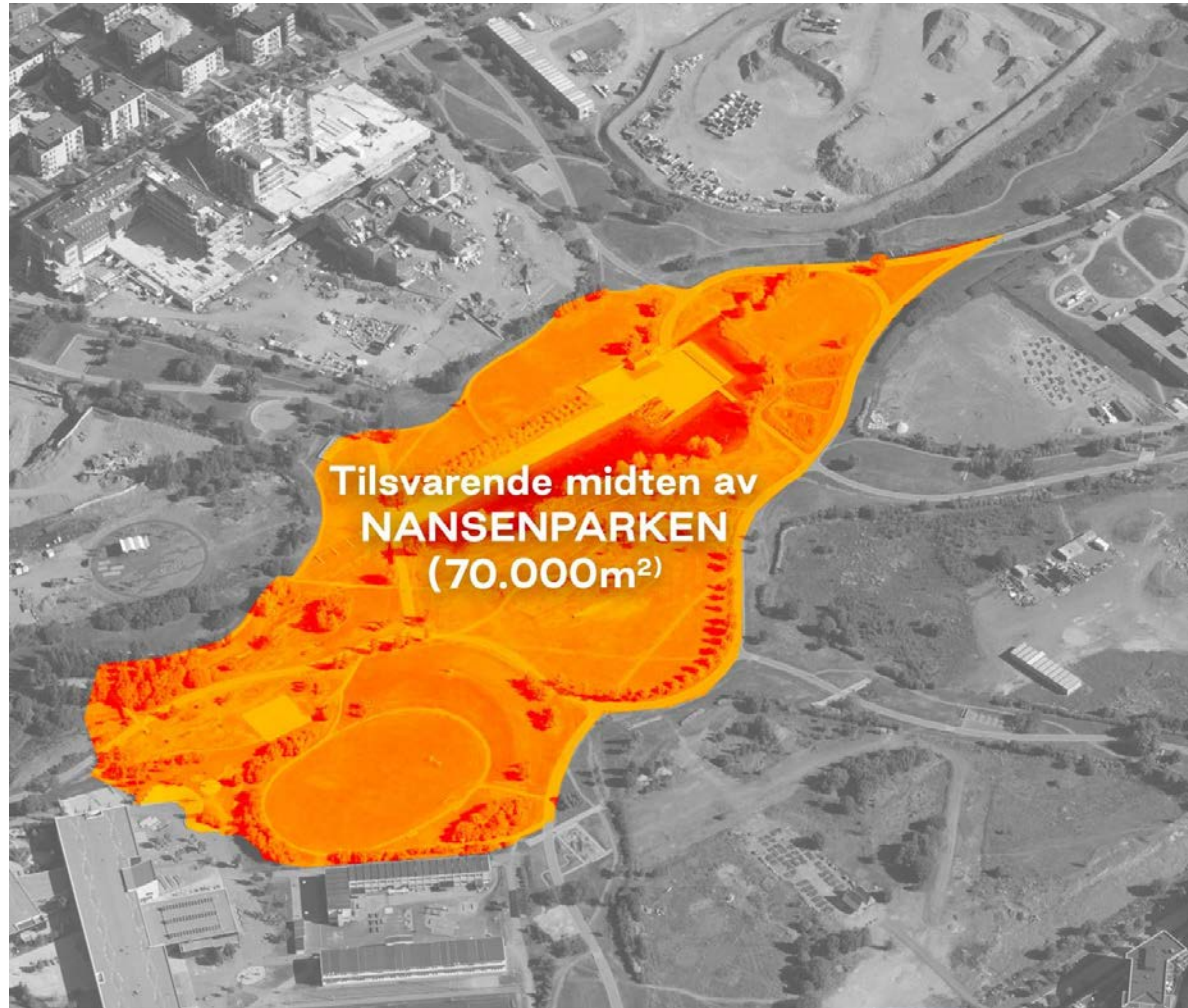

Bilfrie byrom og strøksgater

*Mer enn bare nye bygg
70 tusen km² byrom, gatetun og parker*

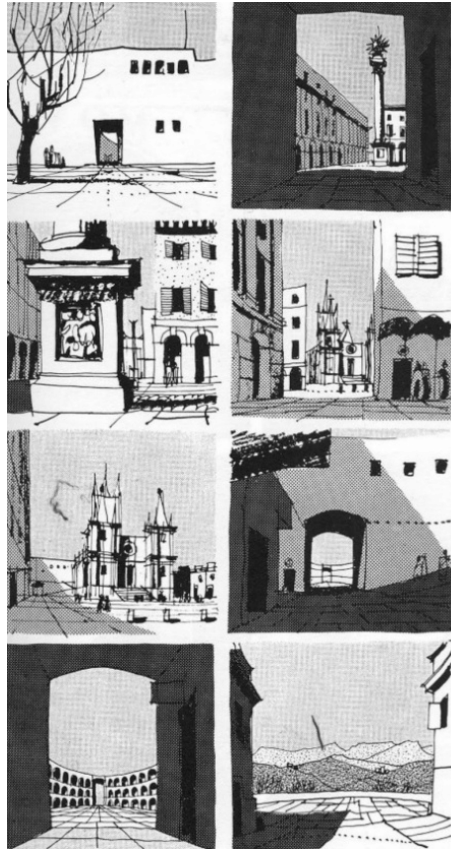

*Mer enn bare nye bygg
70 tusen km² = 15 x Stasjonsallmenningen*

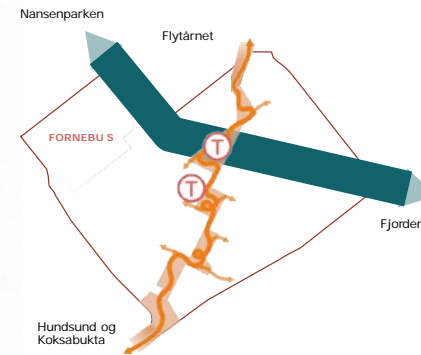
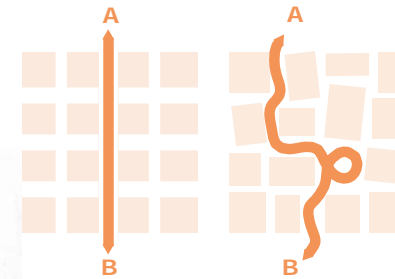
Dramaturgi i bevegelsene

Sekvenser av byrom gir en variert romlig opplevelse

"Revelations - as you are drawn through narrow dark openings that limit your vision into the large bright open spaces beyond"

Gordon Cullen,
"Townscape" 1966

Kontrast til eksisterende byrom

Allmenningen

Plass til lek, vann og trær - i midten

*Allmenningen
Møtested - også for nabolaget*

Allmenningen

Et grønt sted

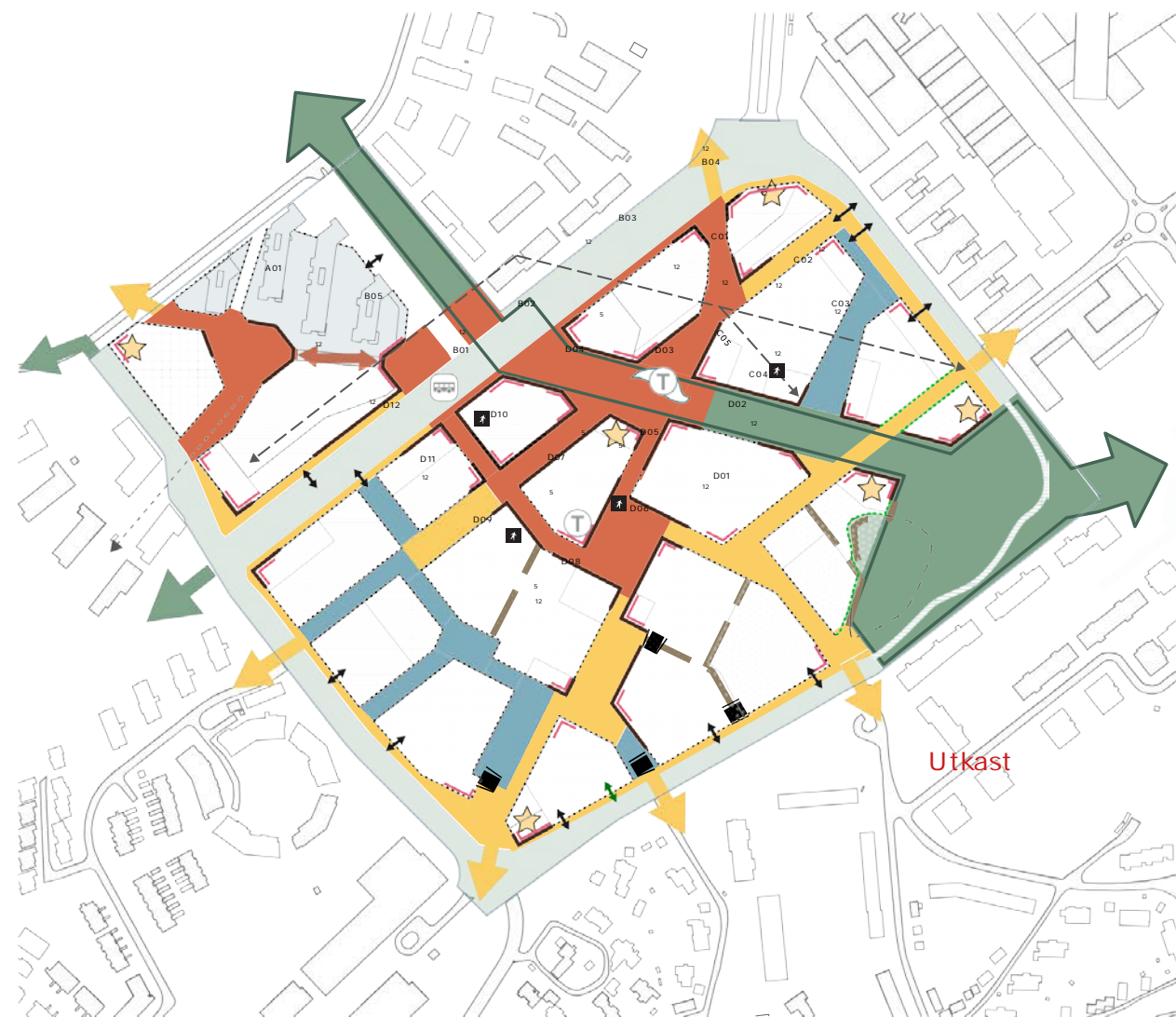
Klassiske torg

Byplangrepet

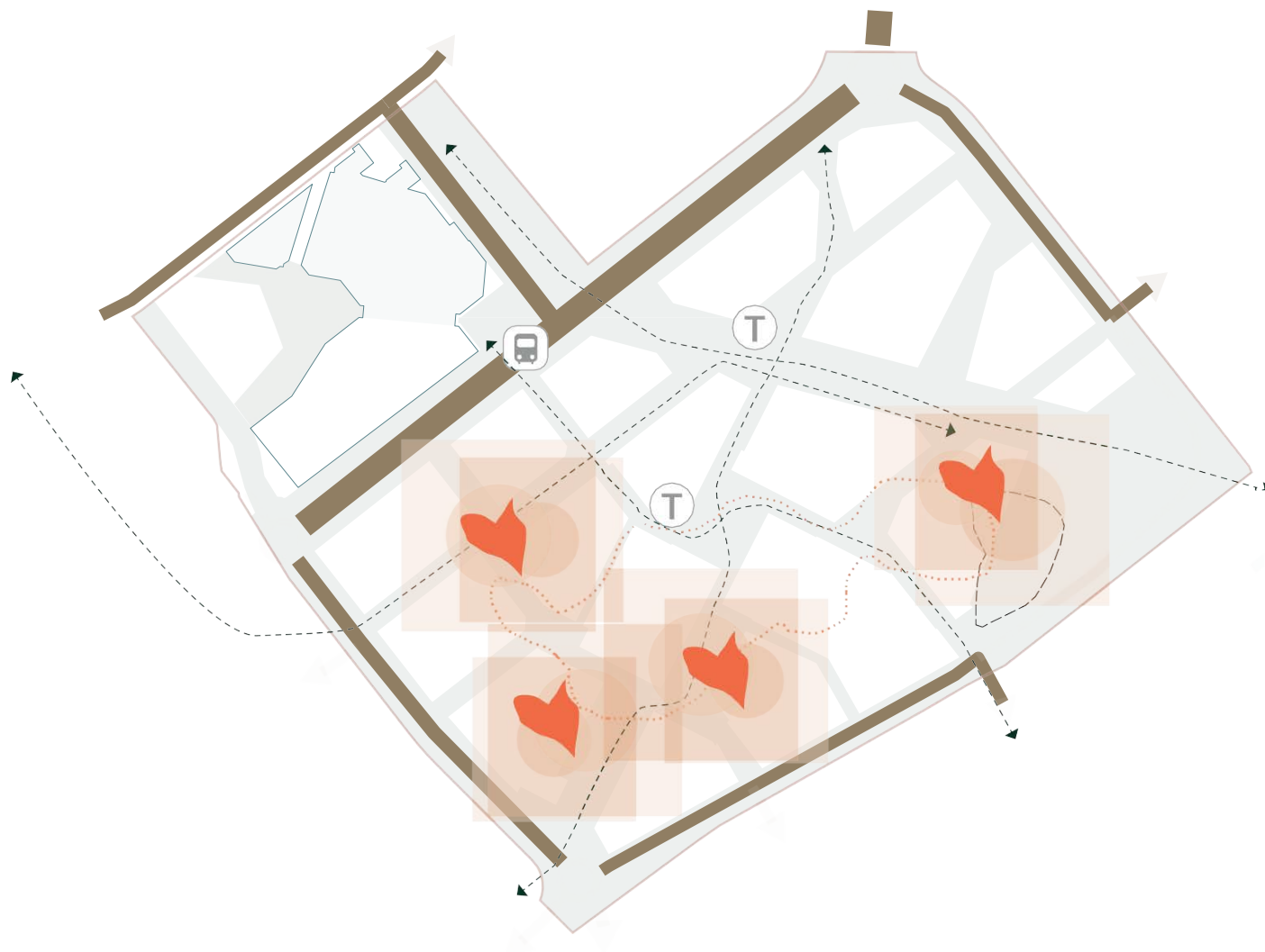
Aktive gater og boligater

Noen hjørner er viktige å prioritere

Barn er en del av bylivet
Samlingssteder i hverdagen

*Barn er en del av bylivet
Samlingssteder i hverdagen*

Fra lekeplass til lekested
Lek som en del av byrom og del av sosiale møteplasser

Lekesteder istedet for lekeplasser
Møtes på tvers av generasjoner

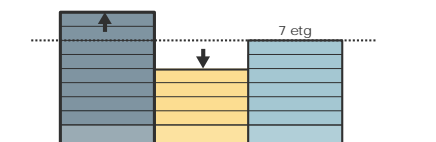

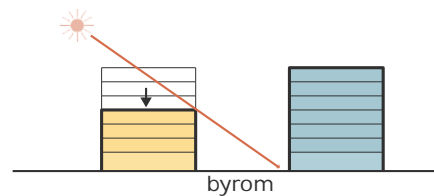
Hovedprinsipper for fordeling av høyde

Gjennomsnitt 7 etg.

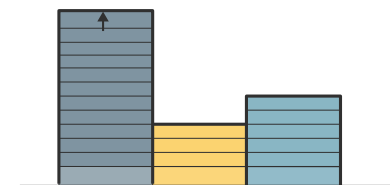
Gjennomsnitt cirka syv etasjer

Bebyggelsen trappes ned mot viktige byrom

Viktige steder kan markeres med høyere bygg.

Høyere mot bygata

Arkitekturveileder

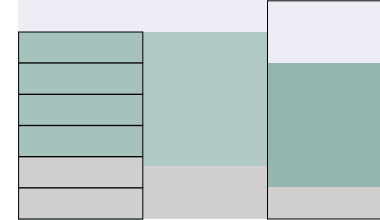
Hvordan skape en moderne by basert på varige prinsipper

- 1. Skape en helhetlig by*
- 2. Bidra til en menneskelig opplevelsen av skala*
- 3. En opplevelsesrik by*

Fasader

Opplevelse av skala

PRINSIPP TREDEDELING AV FASADEN

- Et prinsipp fra klassisk arkitektur er en tredeling av fasaden med en sokkel, midtparti og topp.
- Det bryter fasaden ned i mindre partier, og reduserer fasaden fra å være en stor ensartet flate.
- Førsteetasje er viktigst for menneskets oppfattelse av rommet

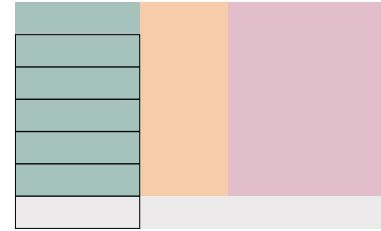

Fasader

Opplevelse av skala

Vertikaldeling med farger og detaljer
Mosseveien, Oslo

PRINSIPP VERTIKALDELING

- Dette prinsippet er tenkt brukt på volumene på Fornebu Sør for bryte ned volumene
- En variasjon og rikdom av opplevelser forkorter mentale avstander og gir glede

Fasader

Innganger - del av fasadekomposisjonen

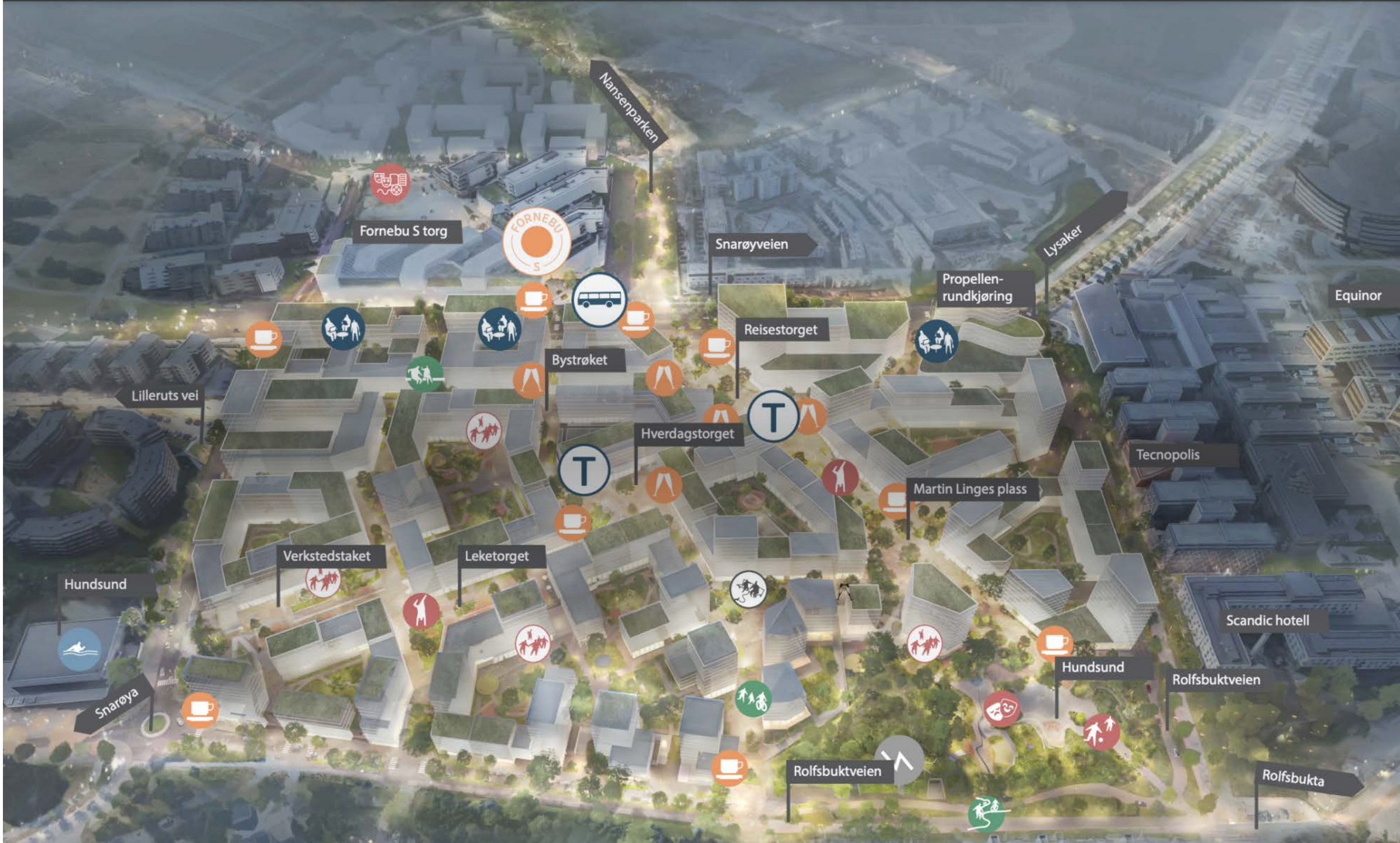

- Markering av inngangsparti for orientering og som en del av fasadens helhetlige komposisjon
- Et materialskifte e.l. ved inngangspartiet aksentuerer inngangen, øker følelsen av menneskelig skala, og bruk av tre gir gjerne gode assosiasjoner.
- Alle inngangspartier skal være lyse, trygge og med gode vinduer,

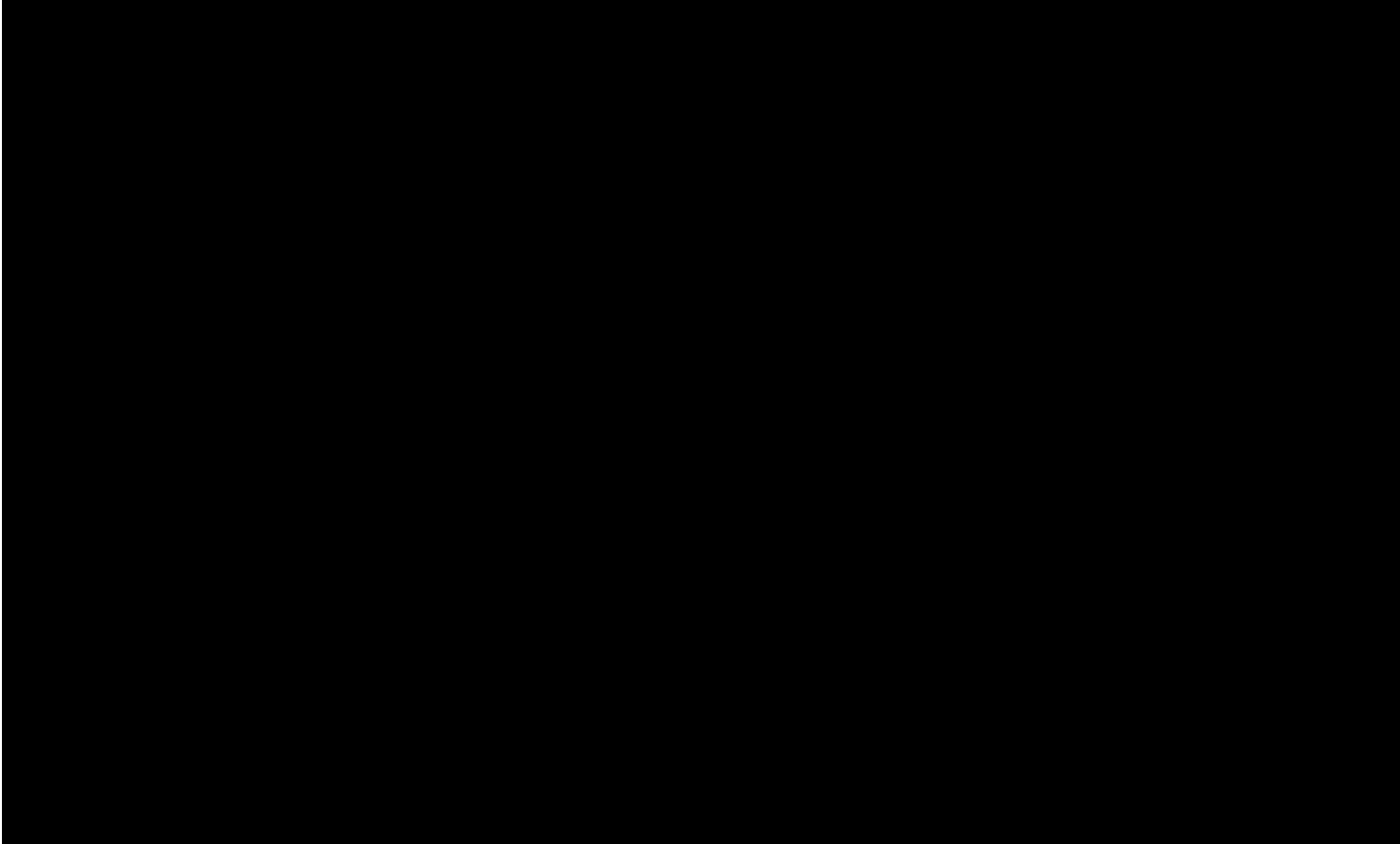
Møte med bakken
Førsteetasjene er sentrale for vår opplevelse av byen

Takker!

Instagram: henning_sunde

Grønlikaia – en ny del av Fjordbyen reiser seg

Kjetil H. Krutnes
Markeds- og eiendomsdirektør

HAV
EIENDOM

VÅR VISJON

**Vi former fremtidens
fjordby for alle!**

Oslo Havns eget eiendomsselskap

- Heleid av Oslo Havn
- Vårt samfunnsoppdrag er å skape en bærekraftig fjordby og verdier for byen, havnen og samfunnet.
- Foreløpig bidratt med 1,5 milliarder til klimavennlig omstilling og modernisering av Oslo Havn
- Står bak inkluderende møteplasser som Operastranda, Stasjonsallmenningen og Havnepromenaden
- Hav eiendom sin andel det mellom bygningen er 2,2 milliarder

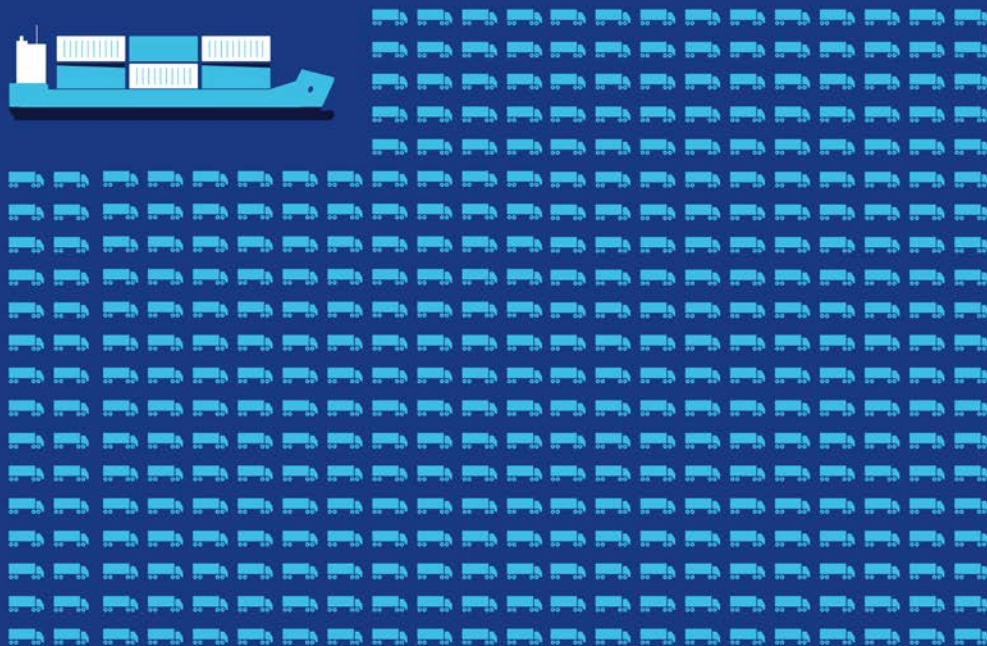

VI FINANSIERER

Klimavennlig havn og offentlig infrastruktur

BJØRVIKA

- 20,000 arbeidstagere
- 10,000 beboere
- 1 av 3 Oslofolk og hele 58% av innbyggerne i indre øst har badet i Bjørvika det siste året
- 9 km havnepromenade
- Gratis og inkluderende, eksklusivt og «high end»

**Total transformasjon,
men det beste gjenstår**

208 000

m² BRA

1 500

Nye boliger

3 000

Arbeidsplasser

1 000

Meter
havnepromenade

HVA HAR VI LÆRT AV UTVIKLINGEN AV FJORDBYEN

Superpopulært!

Halve Oslos befolkning har
Bjørvika som sitt nærmeste
sted de kommer til sjøen –
350.000 mennesker

Sørrenga. Over 30.000 besøkende på en fin dag

GRØNLIKAIA

SØRENGA

Vi ville engasjere folk som normalt ikke høres

1. Pre medvirkning»: 2018 - 2019
2. «Ekspertseminar»: Sommer/høst 2019
3. Oppsøke folk 2020 – september 2021

RAPPORT

10 anbefalinger for Grønlikaia

- Natur i by
- Rekreasjon og fysisk aktivitet i bykjernen
- Kunnskaps- og formidlingsarena
- Østkantens fjordby
- Den urbane stua
- Barnevennlig fjordby
- Nabolagets eget sted
- Et nabolag med historiske spor
- Det nye Oslo ikonet

MEDVIRKNING OG DEIG DANNET GRUNNLAGET FOR

Parallelloppdrag

- 118 team meldte seg til prekvalifiseringen
- 16 team ble engasjert
- Innlevering september 2022

Grønlikaia - delområder

- Verket: mest næring
- Lohavn: bolig
- Grønlikilen: bolig
- Munkehagen: bolig
- Buffersonen: hovedsaklig friområde

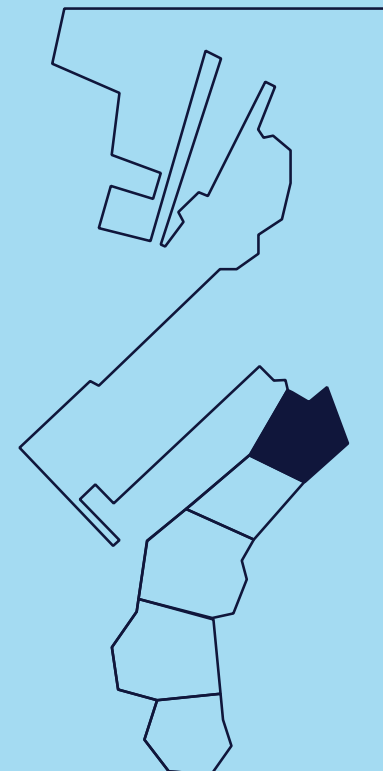

Verket

- Mest næring
- Team: A-Lab

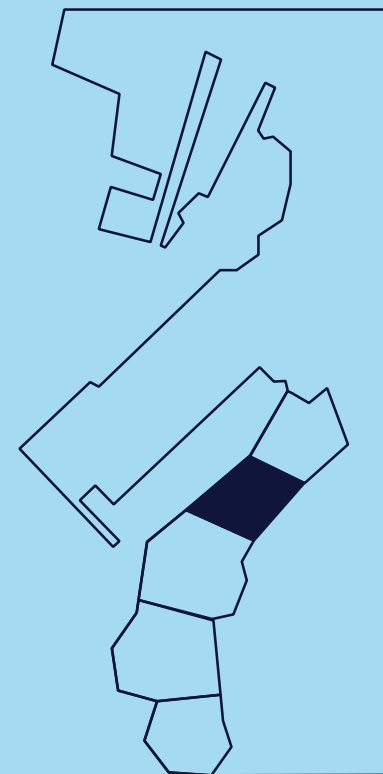

Lohavn

- Bolig
- Team: Adept

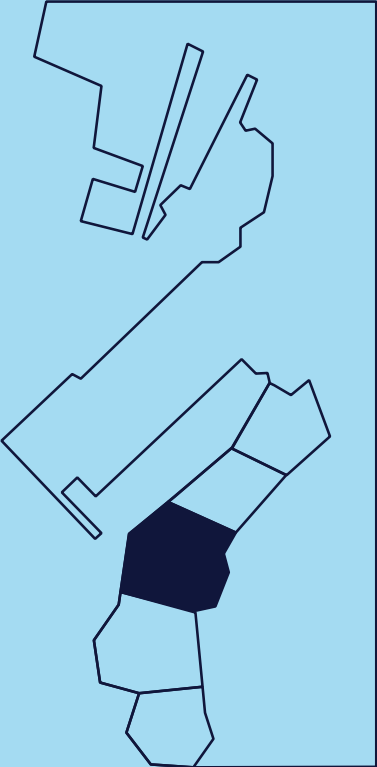

Grønlikilen

- Bolig
- Team: LPO

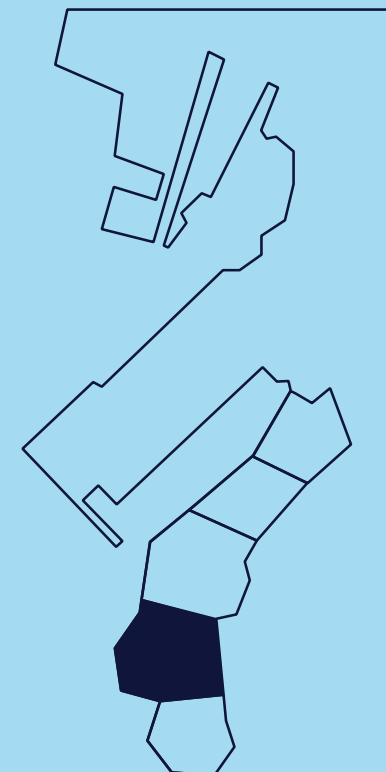

Munkehagen

- Bolig
- Team: Vandkunsten

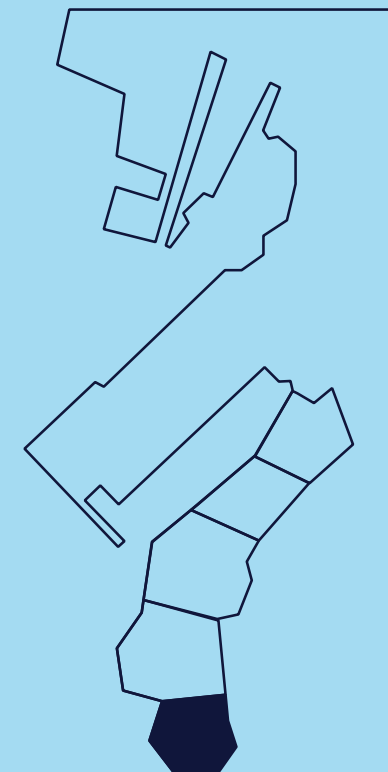

Bufferonen

- Hovedsaklig friområde
- Team: Norconsult

FREMDRIFT

DIVERSIFISERT STRATEGI FOR UTVIKLING

- Utvikling i egenregi
- Strategiske partnerskap
- Tomtesalg

Vil ta mer risiko – og tjene mer for kommunen

Utbyggere har tjent seg søkkrike på å selge boliger på Havs tomter langs sjøkanten i Oslo. Nå vil selskapet ta regien selv.

MARTINE RØISELAND
mailto:mr@avisen.no

– For 20 år siden var det ikke like opplyst at Bjervika skulle bli den suksessen vi ser i dag, sier Kjell Kalland i Hav Elendom.

Fra Vipptangen har Hav-sjefen panoramastrekt over Oslofjorden. Til venstre for kontorbygget på kaikanten ligger hovedstadens nye bydel badet i sol. Helt ytterst ligger Grønlikaia.

Området som i dag domineres av containere og asfalt, skal forvandles til en ny bydel, med 3.000 arbeidsplasser, en kilometer lang havnepromenade og 1.500 boliger.

Sto på sideinjen
Hav Elendom ble stiftet i 2003 for å utvikle kommunens havneområder.

Selskapet, som eies av Oslo kommune gjennom Oslo Havn, fikk i oppgave å regulere og selge tomter. Eierne åpnet riktignok opp for at Hav kunne være med på å utvikle næringsbygg.

Men når det gjaldt boliger, måtte selskapet overlata kontrollen til andre. – Vi var lenge tilbakeholdne med å gå lenger ut i verdikjeden. Det var en strategisk beslutning fra eierne våre om at vi ikke skulle bygge boliger selv.

Mens Hav sto på sideinjen kunne utviklere som Stor-Oslo Eiendom, Serenga Utvikling og OSU notere stadig nye prisrekorder. Etter hvert ble deren likviditet satt på gaffel for at Hav Elendom kunne delta i boligprosjekter. I OSU-leide Clemenskvartalet har selskapet hatt en eierandel på rett under 27 prosent. På Grønlikaia, som er blitt kalt Bjervikas siste indrefillet, skal Hav for første gang ha hånden på rattet.

Solide inntekter
Nylig ble selskapets mandat endret, slik at Hav kan eie boligprosjekter hundre prosent selv.

På spørsmål om hvor mye kommunen potensielt kan komme til å tjene på boligsalg, svarer Kalland: – Betydelige beløp. Boligmarkedet vil svinge, og det er ikke mulig å oppgi noe konkret tall nå. Erfaringer fra øvrig utvikling i Bjervika har demonstrert at dette er et attraktivt område.

– Har det vært svært å se andre stikke an med gevinsten?

Kalland ler. – La meg heller si det slik: Jeg tror eierne våre tar en riktig beslutning når de vil beholde en større andel selv. Jeg ser at kommunen og havnen godt kunne ha trengt de pengene.

Han understreker at Hav allerede har bidratt med store summer til eierne. Selskapet har så langt utbetalt 1,5 milliarder kroner i utbytte, og finansiert sosial infrastruktur for 2,2 milliarder.

Oslo kommune har dessuten begynt å hente utbytte fra Oslo Havn.

Holdningsendring
Tilsvarende politikere har trudd og omgjort det kommunale boligmarkedet an en enkelt grunn:

– Jeg tror det har med risiko å gjøre. Politikere får kritikk mens vannet hva de gjør. Hvis man bygger boliger og selger for en god pris, så får man kritikk fordi det er bare de rike som får lov til å bo der. Hvis de ikke gjør det, får de kritikk for at de gir bort kommunens verdier.

Hver sjelen mener det har skjedd en holdningsendring de siste årene. – Jeg tror det er større å sege for å selge enn er det, og at de i stedet for å sende viltene til de store eiendomsaktørene heller skal bli i det offentlige markedet. Så får man heller fra kommunen selve betingelsen hva man skal gjøre med pengene.

Hav mener endringen i mandatet også gjelder for Havn politikkene. En betingelse er å legge til netter for nærare mangfold i de nye boligprosjektene langs kysten. Som prosjekter kan Hav teste ut nye boligmodeller som leier til

nye boliger, pluss konsepter og gjennomgangsboliger.

Tro på comeback
Selv om Hav nå får muligheten til å eie boligprosjekter alene, sier Kalland det fortsatt vil være en god blanding med fram alt fra nye tommer til bol- og delende prosjekter.

I mange tilfeller vil det være viktig at vi henter inn partnere, men de må tillate oss nytt, sier Kalland. Allerede nå opplever han interesse fra aktører som vil samarbeide om Grønlikaia. Startskuddet går på snart merket er ferdig regulert, i tillegg siste halvår i 2024.

Det siste året har nyboligmarkedet vært i fritt fall. Det bekymrer Kalland svært i fritt fall. Det bekymrer Kalland svært i fritt fall. Det bekymrer Kalland svært i fritt fall.

– Det er alltid en risiko i eiendoms. Samtidig vil vi ikke sette i gang prosjekter uten å sikre et økonomisk lønnsomt.

Han peker på at behovet for nye boliger i havneområdet er stort, og at Hav Elendom er et attraktivt område av typen Kalland mener nye våker for at Grønlikaia er et godt prosjekt til neste regjering. Akkurat nå er folk tilbakeholdne. Men eiendoms er ganske rykkelig. Det går ned, men så går det opp igjen.

NERVENS BYGG Her ligger det nye boligprosjektet i Bjervika. Her er byggingen av bygget som selskapet har sammen med Oslo Havn.

NYTT BOLIGMARKED Her er det nye boligmarkedet som selskapet har sammen med Oslo Havn.

A photograph taken from the perspective of someone on a boat. In the foreground, a person is splashing water, with their arms raised and hands cupped. The water is dark blue, and the sun is low on the horizon, creating a bright, shimmering reflection on the water's surface. Another person is visible in the water in the background. The boat's deck and metal railings are visible in the lower part of the frame.

**Gode muligheter for utviklere som
deler vår visjon og ambisjon for
fjordbyen.**

Takk for oppmerksomheten

HAV
EIENDOM

BOLIGMARKEDET

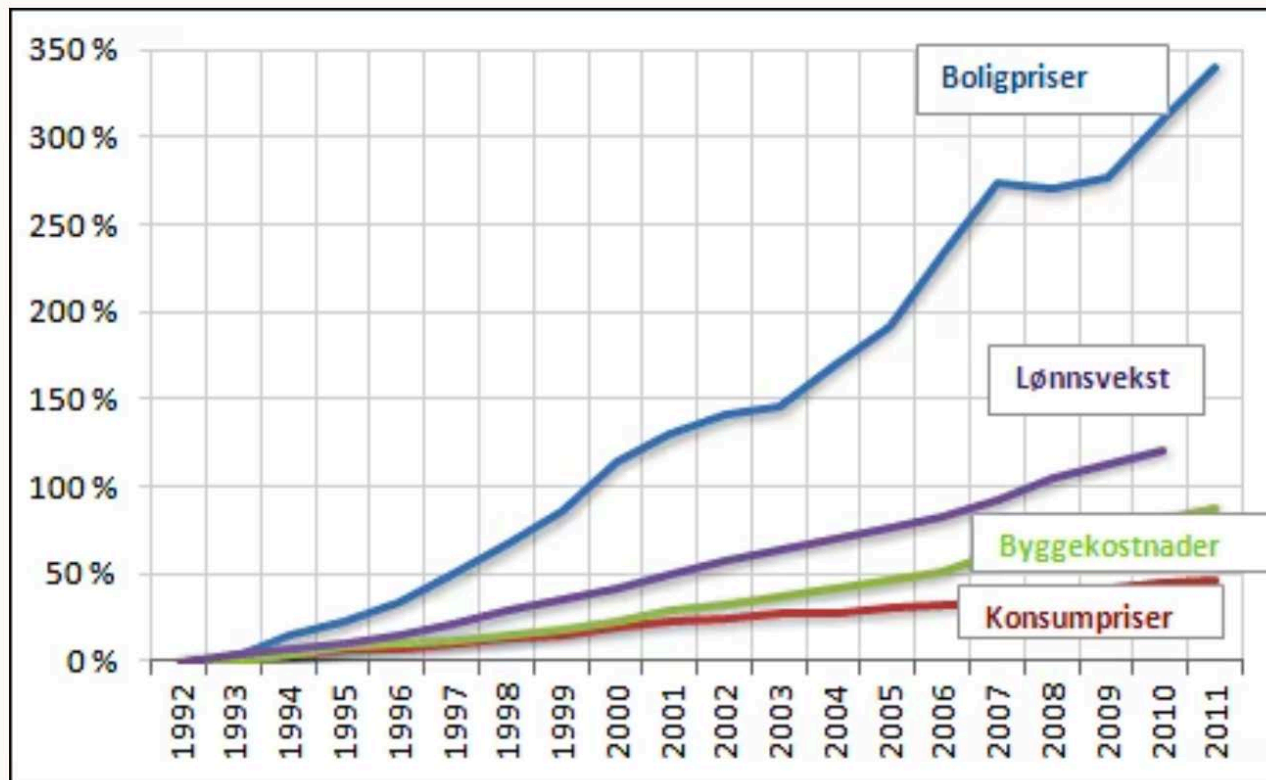
DYNAMIKK OG PSYKOLOGI
HVOR ER VI PÅ VEI?

BETRAKNINGER AV TERJE TINHOLT
TINHOLT EIENDOM AS 2023

- Eiendomsmarkedet er et pyramidespill

28 prosent av befolkningen tror at Norge står overfor en boligboble.
Seniorforsker Ole Røgeberg mener de har rett.

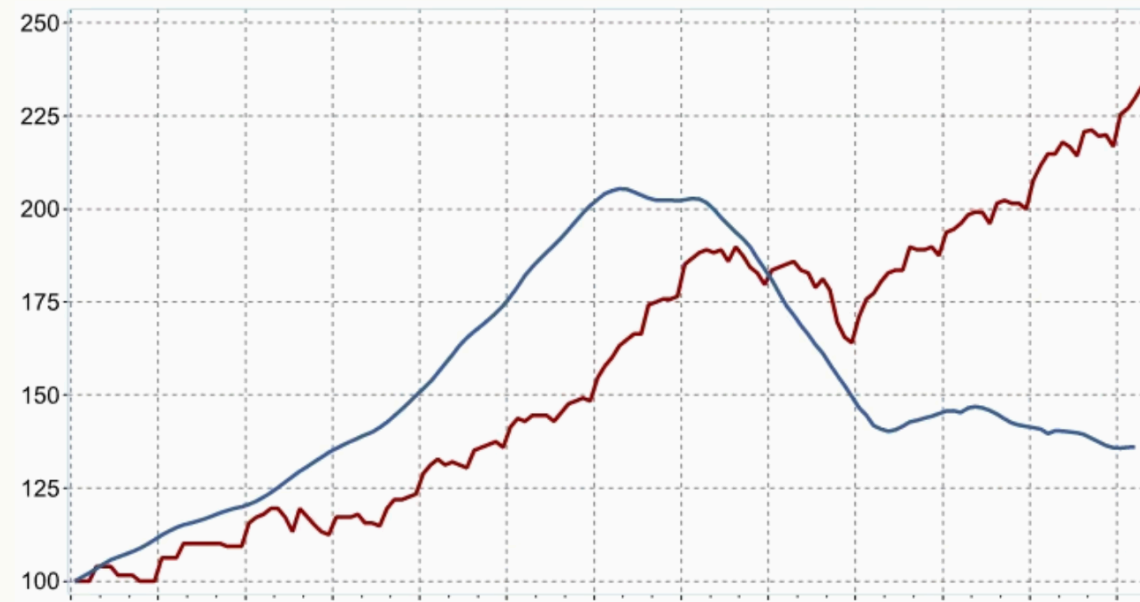

Grafen viser utviklingen i boligpriser, konsumpriser, byggekostnader for boliger og lønnsvekst fra 1992 frem til idag. *Lønnsvekst fra 1992 til 2002 er vekst i lønn per normalårsverk, 2003 til 2010 er vekst i årslønn påløpt. Begge fra nasjonalregnskapet. Kilde: Statistisk sentralbyrå

Varsler at tiden er inne for norsk prisfall i ny rapport: Amerikanerne advarer mot norsk boligboble

Den amerikanske sentralbanken har publisert en rapport som anslår at prisen på norske boliger er overvurdert med mellom 15 og 20 prosent. – Velkommen etter, sier norsk sjeføkonom.

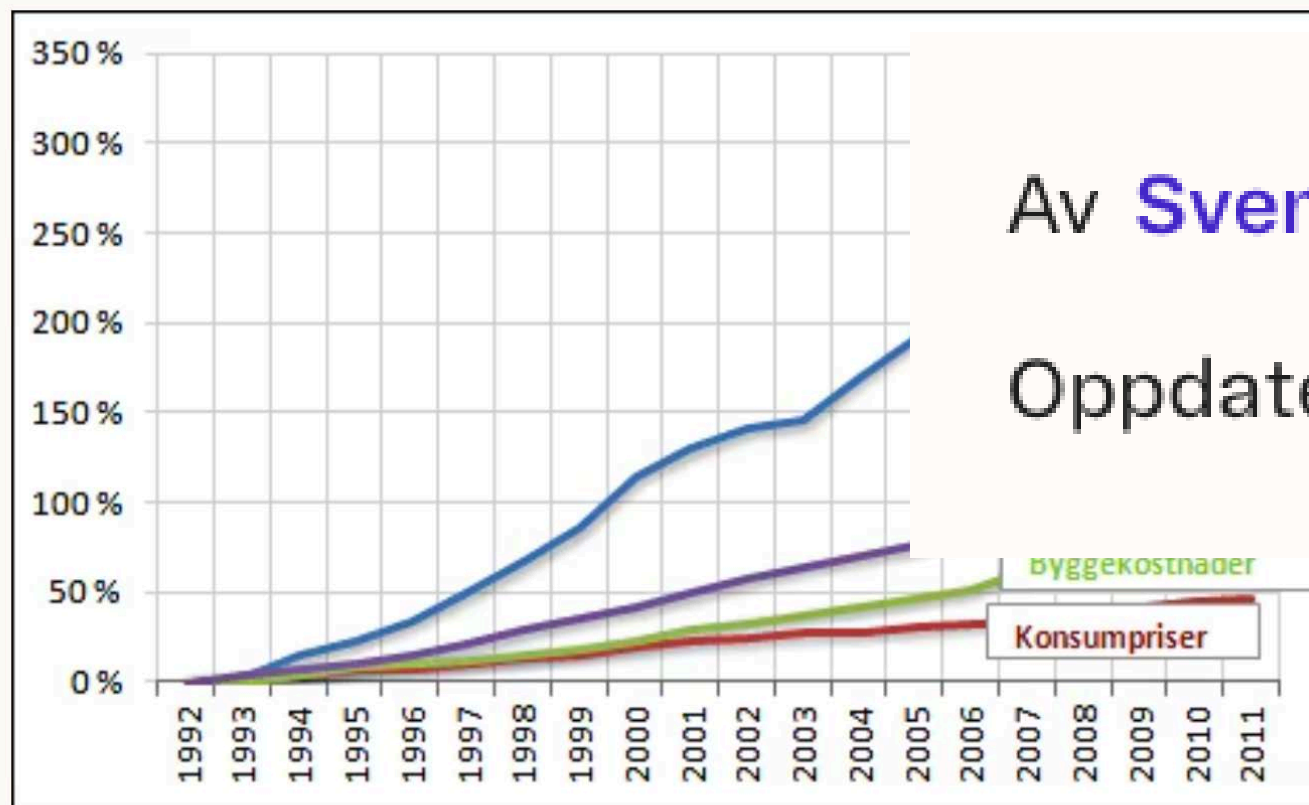

E24

- Eiendomsmarkedet er et pyramidespill

28 prosent av befolkningen tror at Norge står overfor en boligboble.
Seniorforsker Ole Røgeberg mener de har rett.

2015

Av **Sven Arne Buggeland**

Oppdatert 5. mai 2015

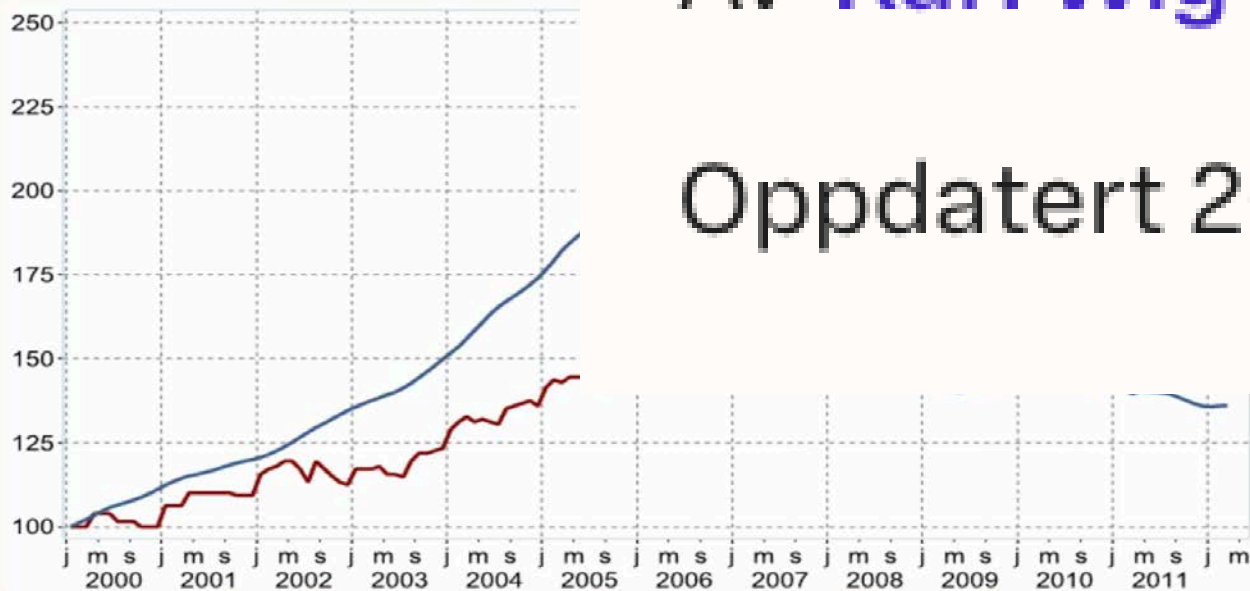
Dagens Næringsliv

Grafen viser utviklingen i boligpriser, konsumpriser, byggekostnader for boliger og lønnsvekst fra 1992 frem til idag. *Lønnsvekst fra 1992 til 2002 er vekst i lønn per normalårsverk, 2003 til 2010 er vekst i årslønn påløpt. Begge fra nasjonalregnskapet. Kilde: Statistisk sentralbyrå

Varsler at tiden er inne for norsk prisfall i ny rapport: Amerikanerne advarer mot norsk boligboble

Den amerikanske sentralbanken har i ny rapport varslet at norske boliger er overvurdert med mellom 10 og 20 prosent, sier norsk sjeføkonom.

2012

Av **Karl Wig** og **Maria Lekve**

Oppdatert 26. juni 2012

E24

2011 -2023

SNITT NORSKE BOLIGMARKEDET **73%**

JUSTERT FOR LØNNSØKNING **19%**

OSLO

SNITT **101%**

JUSTERT FOR LØNNSØKNING **38%**

LITT TUNGT NÅ ETTER
12 RENTEHOOPP

EIENDOM HAR EN TENDENS
TIL Å GÅ BEDRE ENN VENTET

INFLASJONEN

ER DAGENS PROBLEM

... OG LØSNINGEN FOR
BOLIGMARKEDET

COVID-RUSSEFESTEN
MÅ RYDDES

GJELD

Realmessig sett er
det «gratis» å låne penger

RENTE 5 % ,
INFLASJON 5,5 %

FORBRUKERE INVESTERER MER I
REALVERDIER

INFLASJON SPISER GJELDSVERDIEN
Ca 6 % PR ÅR

VEIEN VIDERE ...

RENTEN BITER

FORBRUKET GÅR KRAFTIG NED FREMOVER

INFLASJONEN PÅ VEI NED – IKKE KJØR I GRØFTA

...MEN VI HAR ET ANNET ALVORLIG PROBLEM

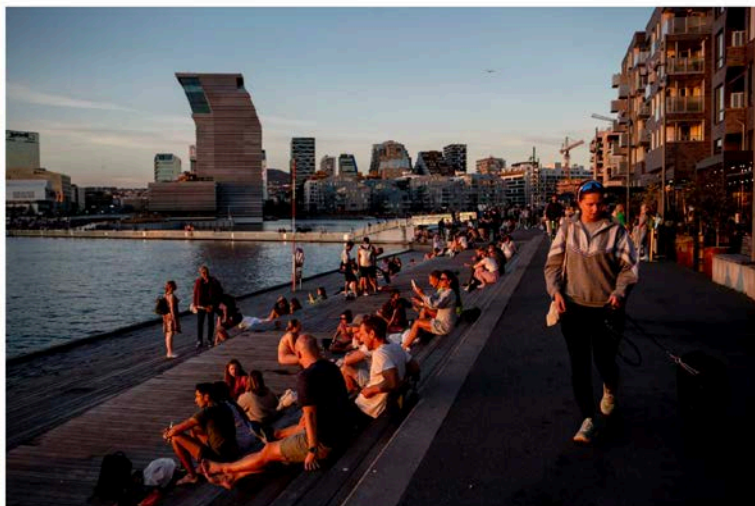

Her bygges det leiligheter på Ensjø. Men ingen under 35 kvadratmeter. Foto: Annika Byrde / NTB

Boligtopp mener Oslo trenger 5000 nye ettromsleiligheter

Leder Groteske leiepriser

STIGER MEST: Det er i Oslo utleieprisene er høyest. Men prisene øker rundt om i hele Norge. Billedet er fra Sørenga i Oslo, blant de dyreste stedene å kjøpe bolig i Norge. Foto: Javad Parsa / NTB

Før studiestart er det ofte dyrt og vanskelig for studenter å skaffe seg bolig. Men i år treffes de unge med minst penger av en perfekt storm.

17. juli

Sommer-tilbud med opptil 50% rabatt på VG+

VG

Kjøp nå >

Sommer-tilbud med opptil 50% rabatt på VG+

VG

Kjøp nå >

BRENNHETT UTLEIEMARKED: Siri Anne Bernum Halck, leder for salg og forretningsutvikling i Utleiemegleren opplever rekordhøyde leiepriser.

BRENNHETT UTLEIEMARKED: Siri Anne Bernum Halck, leder for salg og forretningsutvikling i Utleiemegleren opplever rekordhøyde leiepriser.

Megler rystet over rekordhøye leiepriser

Siri Anne Bernum Halck i Utleiemegleren i Oslo har aldri opplevd et lignende trøkk i markedet.

Silje Rønne

PUBLISERT Fredag 07. juli 2023 - 13:54 SIST OPPDATERT Fredag 07. juli 2023 - 14:05

Oslo kommune ønsket boliger. Etter syv år stanser de hele planen.

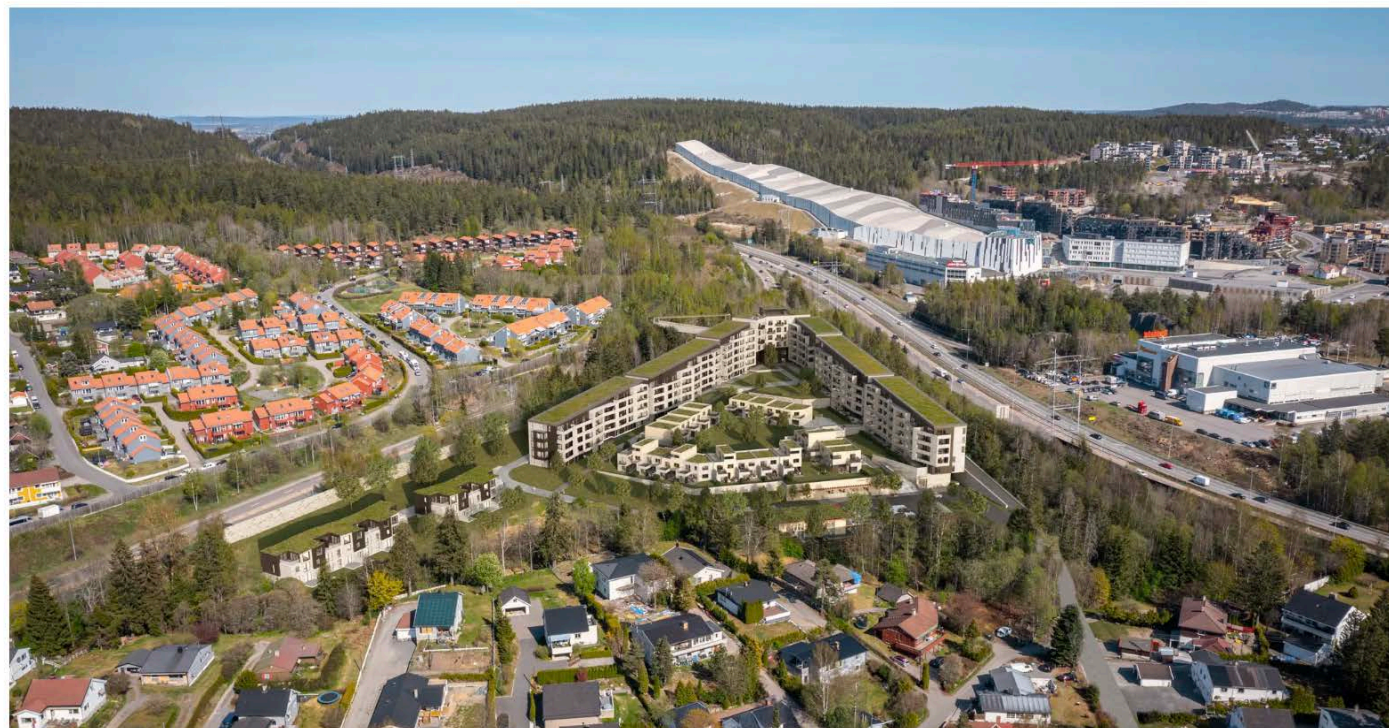
Lytt til saken • 4 minutter

1X

Heller boliger enn industri, sa Plan- og bygningsetaten. Syv år senere vil de ikke behandle planen for 350 boliger.

18 % UTNYTTELSE

60 % GRØNTAREAL

+ 25 ANDRE
PUNKTER

= NESTEN UMULIG

Dårlig nytt for eplehageutbyggere i Oslo - småhusplanen foreslår innskjerpet

Byrådet i Oslo vil stramme inn småhusplanen med mindre utbygging av hver tomt.

FORESLÅR INNSKJERPINGER: Byråd for byutvikling, Hanna E. Marcussen, tar til orde for innskjerping av småhusplanen for Oslo | Foto: Hanna Johre / NTB

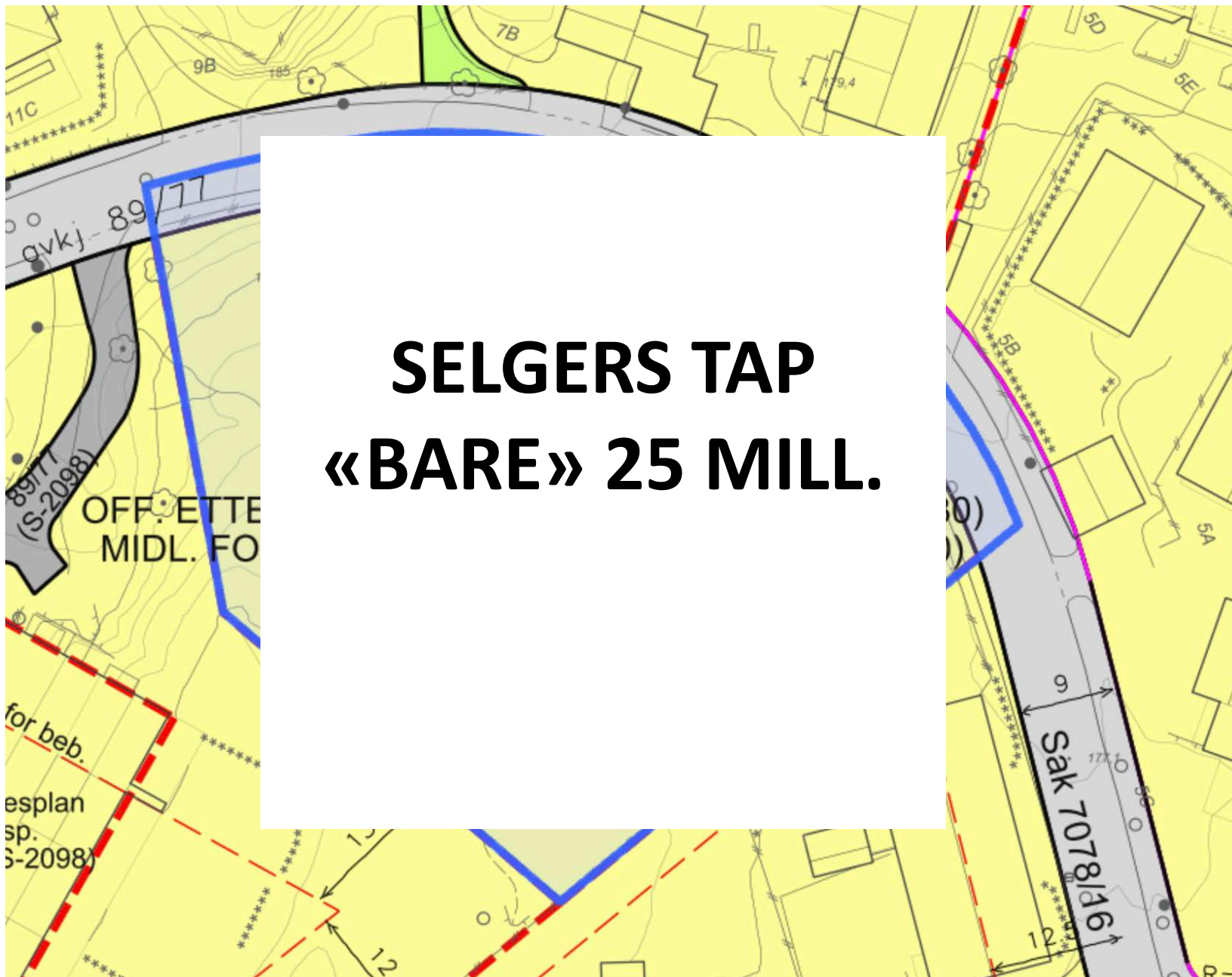

SMÅHUSPLANEN I OSLO OG BÆRUM

VI ER PÅ FEIL VEI HER

- IKKE NOK 2 MÅL STORE TOMTER IGJEN FOR LØNNSOM UTVIKLING
- 6 AV 10 EPLEHAGEUTBYGGERE FORSVINNER
- VI VIL MANGLE 40% FAMILIEBOLIGER I OSLO OG BÆRUM INNEN 3 ÅR
- TRÆR OG PADDER VINNER OVER BOLIG
- POLITIKERNE FORSTÅR IKKE KONSEKVENSEN

**SELGERS TAP
«BARE» 25 MILL.**

GRÅKAMVEIEN

TOMT 3440 KVM

NETTO 3000

2 TIL 3 HUS

PGA TRÆR

RE

10 REN

ELLER 6 EN

ED MYE LU

ER TRÆR OG SALAMANDER
MER VERDT EN BOLIGER ?

ALDRI SÅ GALT,
SÅ ER DET GODT FOR NOE(N)

LØSNING

20 % BYA ISTEDE FOR 18%

MULIGHET FOR Å **REPLANTE**
TRÆR

EGEN
REKKEHUSBESTEMMELSE

40 % URØRT TERRENG, IKKE 60%

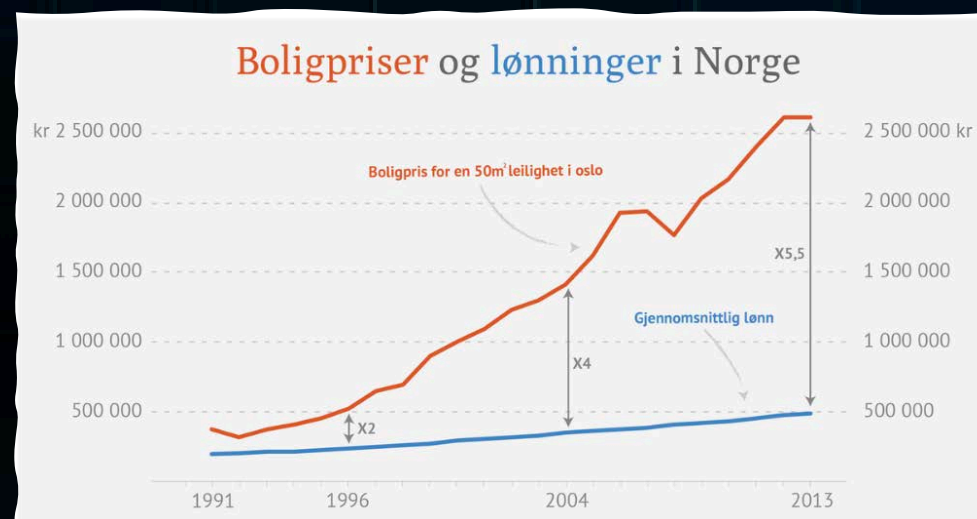

KONSEKVENNS

- KAN STÅ FORAN UØNSKET STOR REKYL

- LITE BYGG
- RENTETOPPEN ER NÆR
- PLUTSELIG ER PROPPEN UTE

VI KAN FÅ **NESTEN** GJENTAGENDE EFFEKT SOM I PERIODEN 1991-2013. - 550%
OM IKKE BOLIGPOLITIKKEN ENDRES I MANGE AV STORBYENE

KLASSEKILLE BY ?

ØNSKET ?

...NEPPE

HOVEDÅRSÅKEN TIL ET RELATIVT SOLID BOLIGMARKEDET

1 DYRT Å LEIE

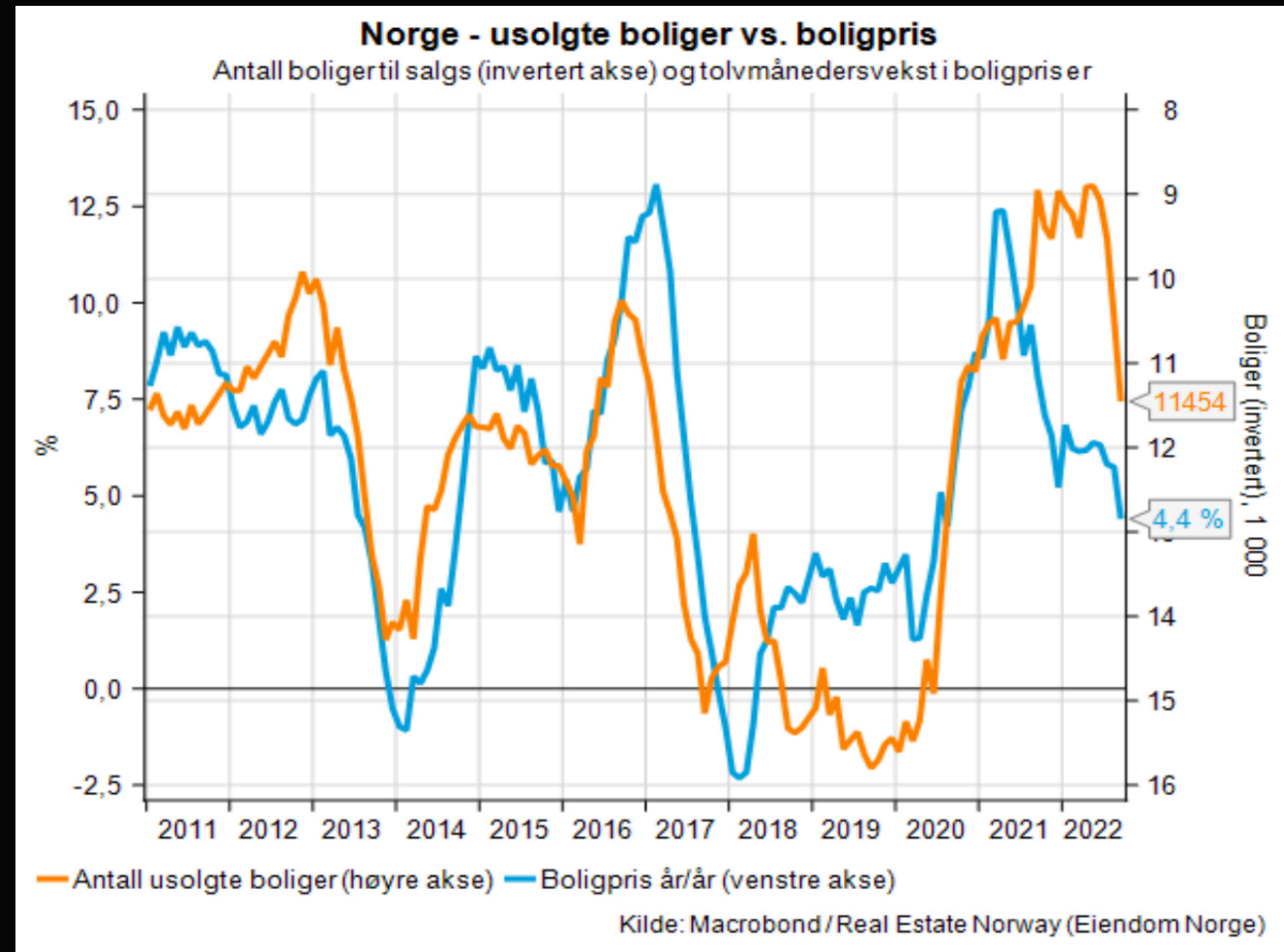
2 INVESTERING

3 HOME IS MY CASTLE

4 LIVSKVALITET

- Dermed det siste som ryker.
- Vi kutter forbruket kraftig fremover, det kan gå raskere enn ventet ned med renten når det først stopper opp..

- LEIEPRISEN GIR BOLIGPRISENE STYRKE
- MARKEDET SNUR NÅR ANTALL USOLGTE KRYSSER PRIS
- DYNAMIKK MED ETTERSLEP

BREMS UT ÅRET - 2-3%

DVS MARKEDET BARE HAR STEGET

1-2,5 % i 2023

= MEGET SOLID

KOMMUNEVALGET KAN HA NOE Å SI
FOR BOLIGMARKEDET ...

HØR
BERGET - FIRST HOUSE LITT SENERE

2023

2024

- OSLO + 4-5 % ELLER MER
  - NORGE + 3-4 %
-
- NYBOLIG VINNER FRA MEDIO -24
  - JO LENGRE DE HOLDER RENTEN HØY, DESTO FLATERE TIL MODERAT
  - DETTE ER IKKE EN FINANSKRISE, DET ER EN BREMS.
  - RENTEN ER IKKE REELT SETT SÅ HØY.
  - ARBEIDSLEDIGHETEN HOLDER SEG LAV
  - INGEN FUCK UP`S FRA REGJERINGEN
  - FREMTIDSTROEN KOMMER TILBAKE

2025

- KRAFTIG BOLIGPRISHOPP

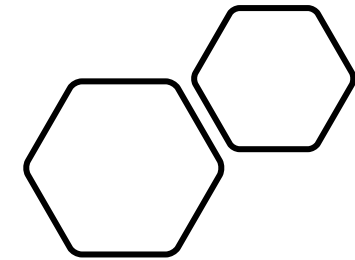

HUSK !

DET ER ALLTID
NOEN SOM

BØR FLYTTE

**ALLTID
NOEN SOM
MÅ
FLYTTE**

A black ceramic mug is the central focus, sitting on a rustic wooden surface. The mug is filled with coffee, and a wisp of white steam rises from the top. Scattered around the base of the mug are several dark coffee beans. The background is a warm, out-of-focus orange-brown color. The text 'TAKK FOR MEG' is printed in white, uppercase letters on the front of the mug.

TAKK FOR MEG

TINHOLT EIENDOM

2023

Norges
Eiendomsmeglerforbund

SELVAAG BOLIG

PAUSE

Boligmarkedet 2023

Rett skal være rett. For alle.

ambita

Finansavisen

Bestselgende prosjekter 2023

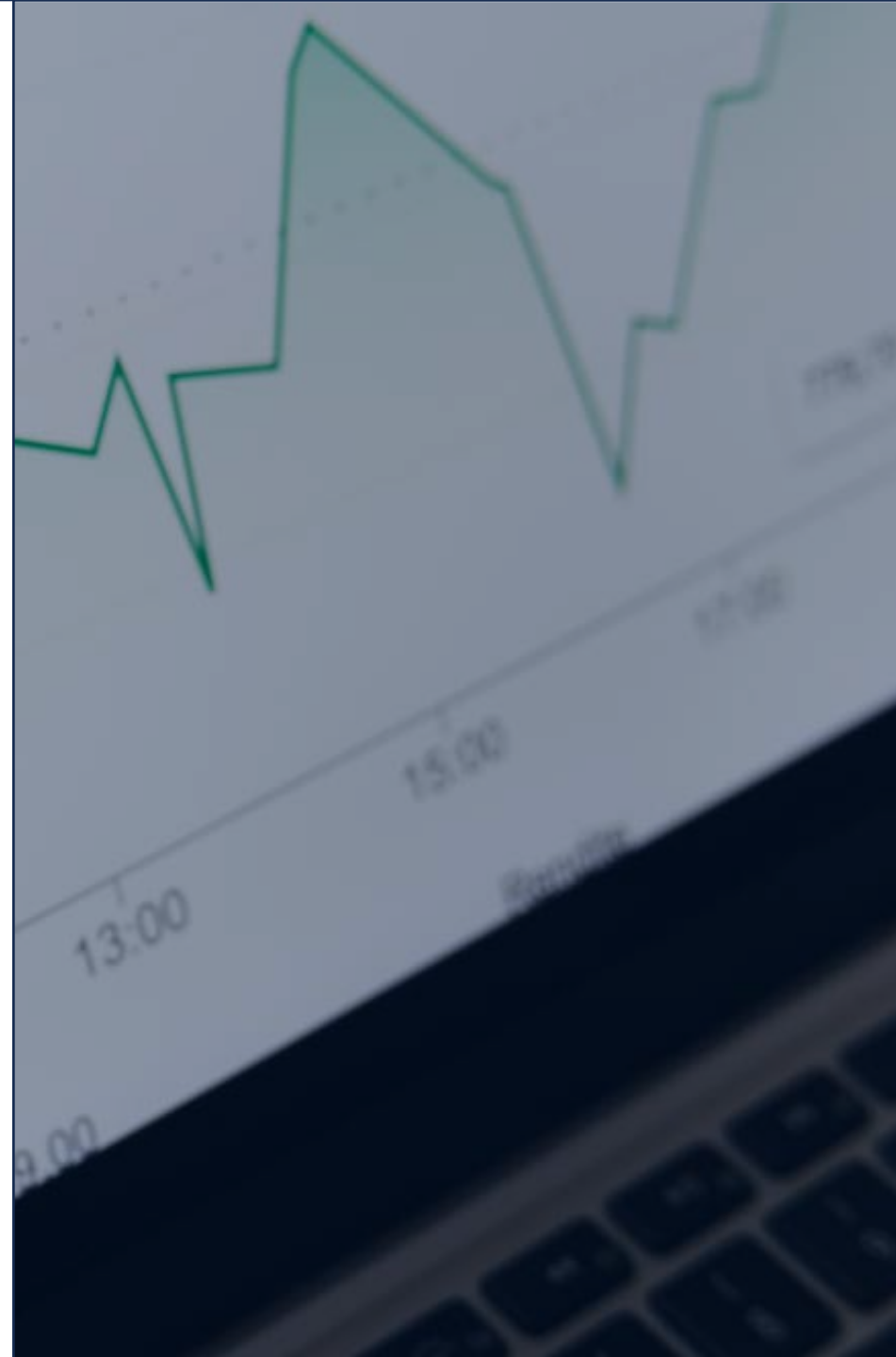
HAWII ANALYSE

NYBOLIGSALGET MED EN DRAMATISK START PÅ 2023

- Salget første 7 måneder i 2023 **1631**
- Salget første 7 måneder i 2022 **3187**
- Salget første 7 måneder i 2021 **3694**

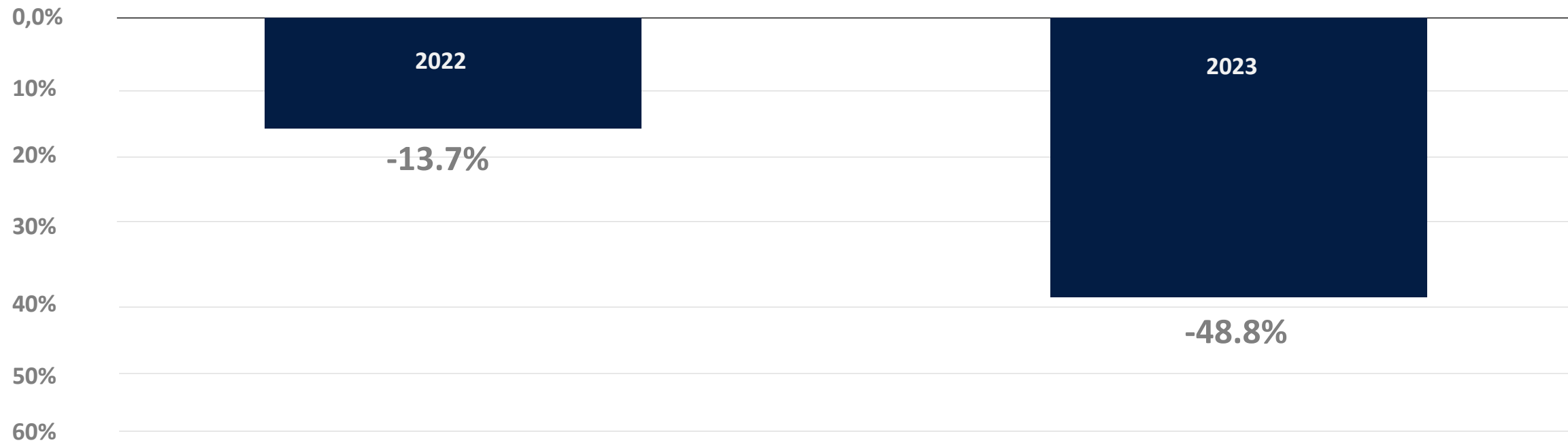
*ikke justert for kontraktsposisjoner som blir kansellert i ettertid.

*Gjelder storbyene (Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger) sammenlagt

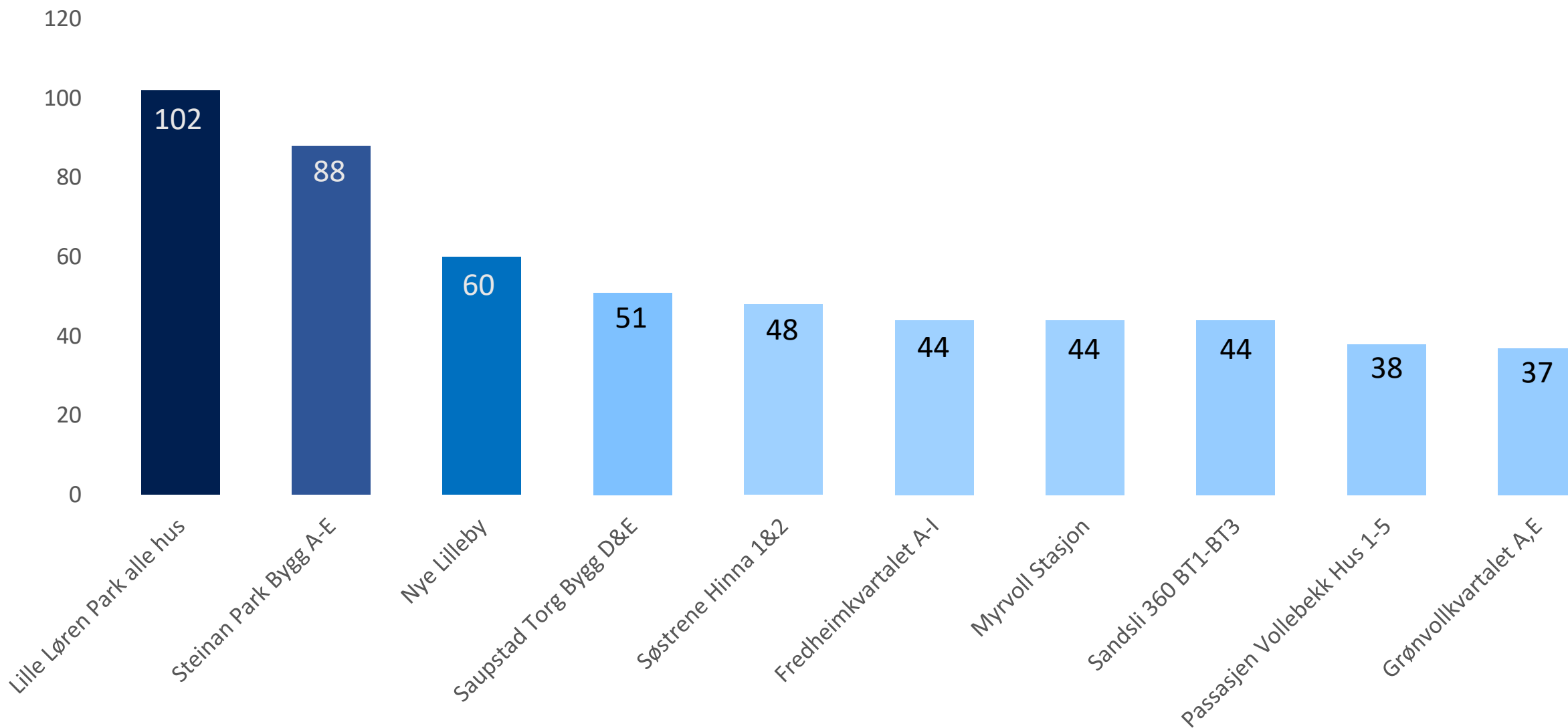

...OG SLIK SER DET UT I EN YOY-UTVIKLING

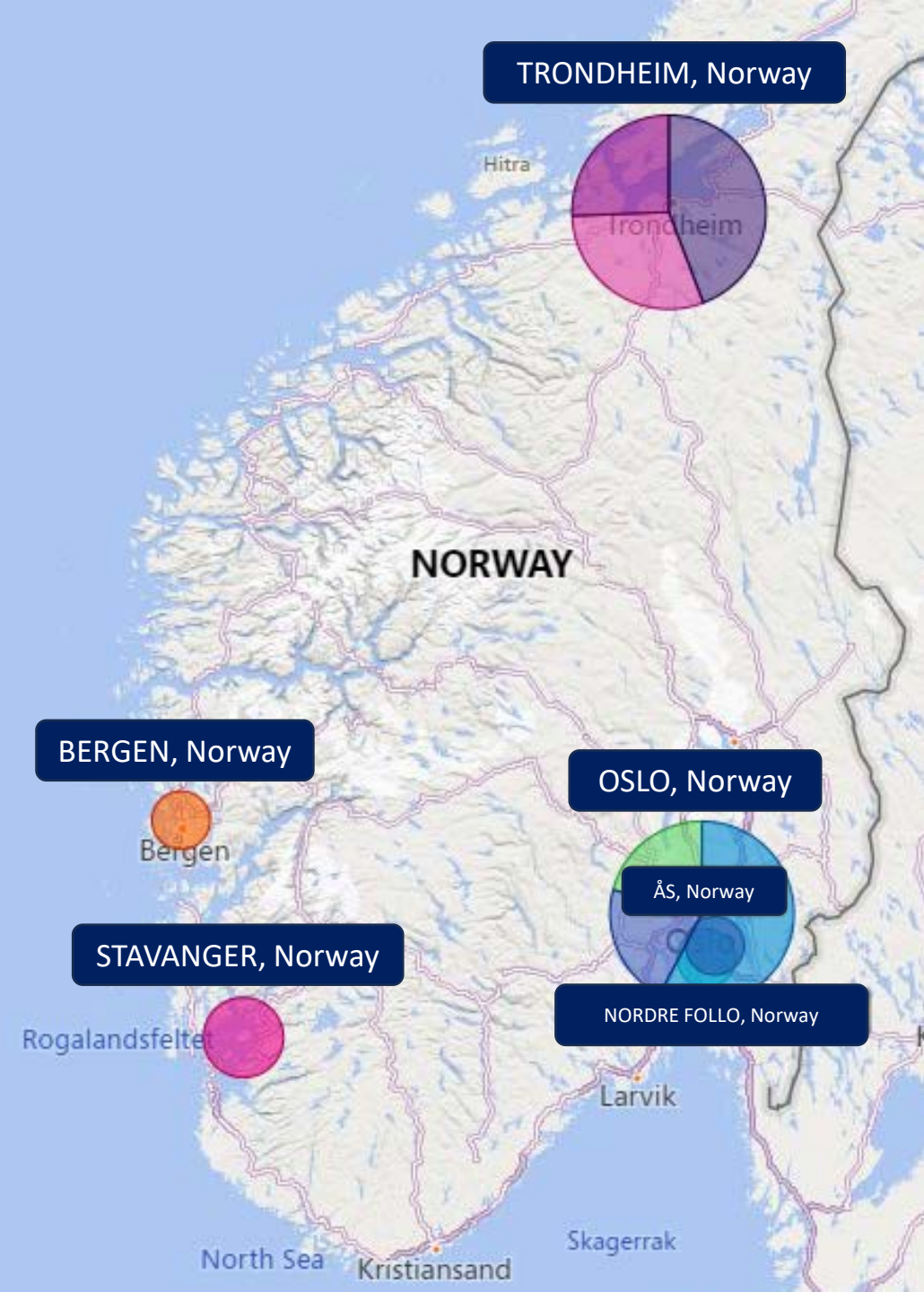
MESTSELGENDE PROSJEKTER 2023

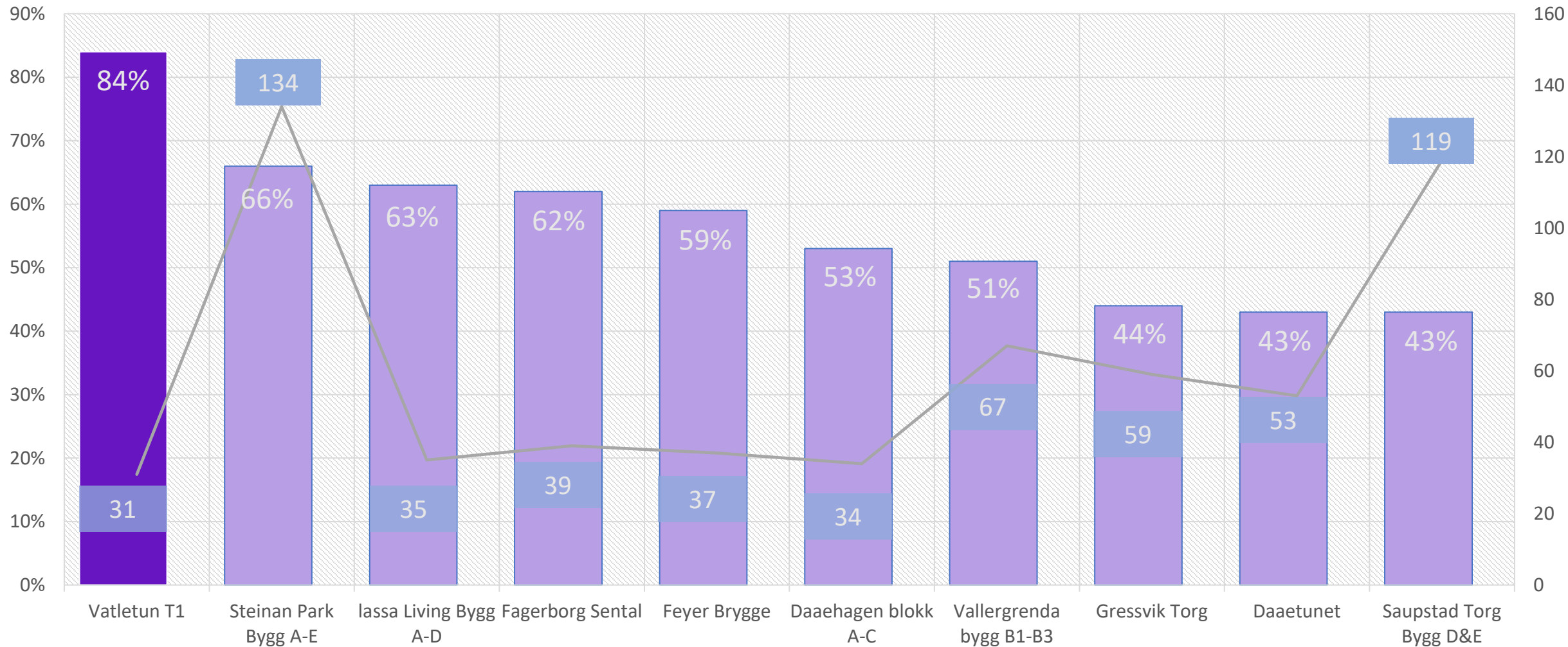

...KONSENTRERT I DE STØRSTE PRESSOMRÅDENE I LANDET

- Fredheimkvartalet A-I
- Grønvollkvartalet Bygg A,E
- Lille Løren Park alle hus
- Myrvoll Stasjon
- Nye Lilleby
- Passasjen Vollebekk Hus 1-5
- Sandsli 360 BT1-BT3
- Saupstad Torg Bygg D&E
- Søstrene Hinna 1&2
- Steinan Park Bygg A-E

BESTSELGENDE PROSJEKTER 2023

* Cut-off 15/08/2023

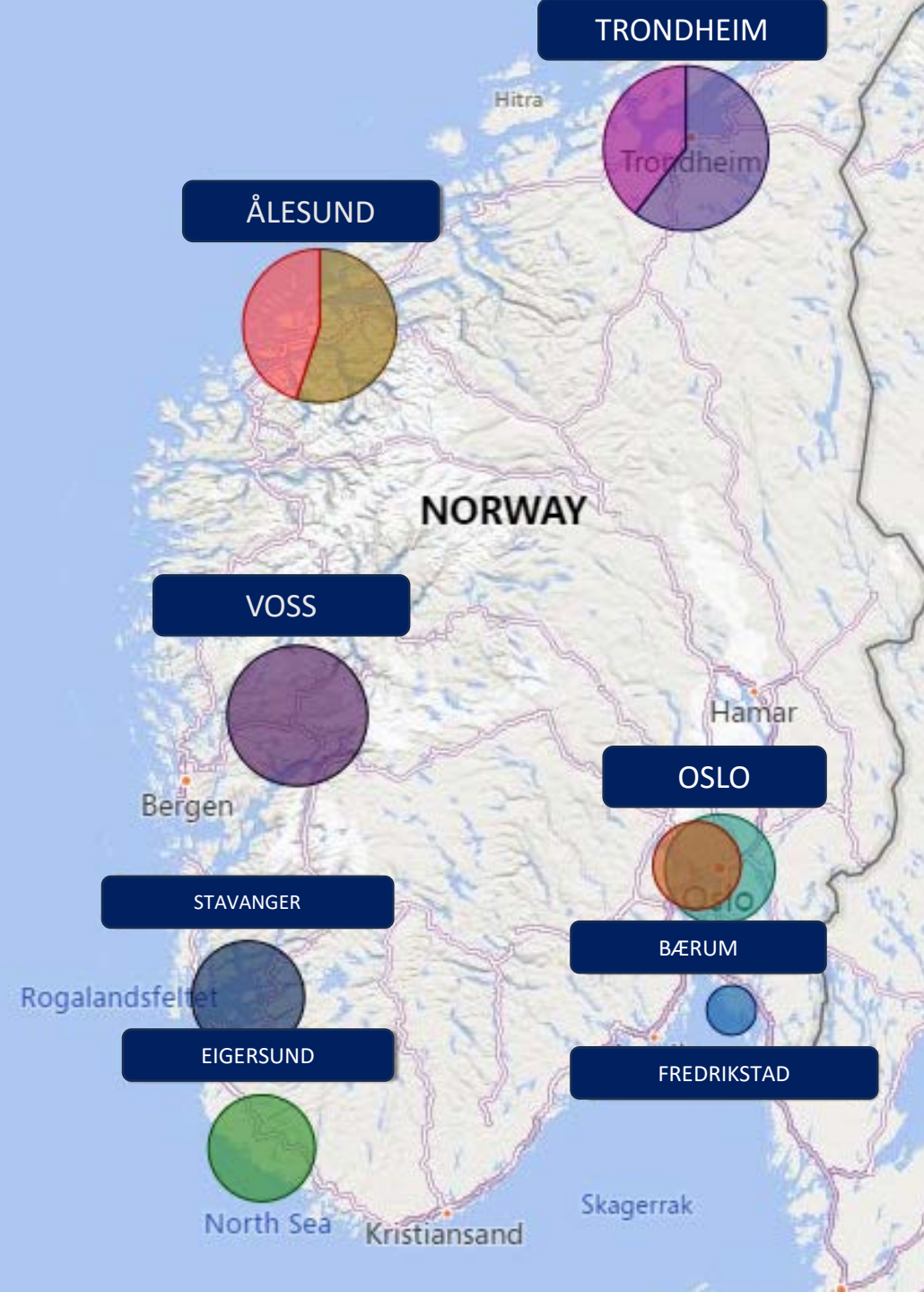
**Prosjektet må ha solgt i markedet for å komme med

Filter: Prosjekter 30 enheter+

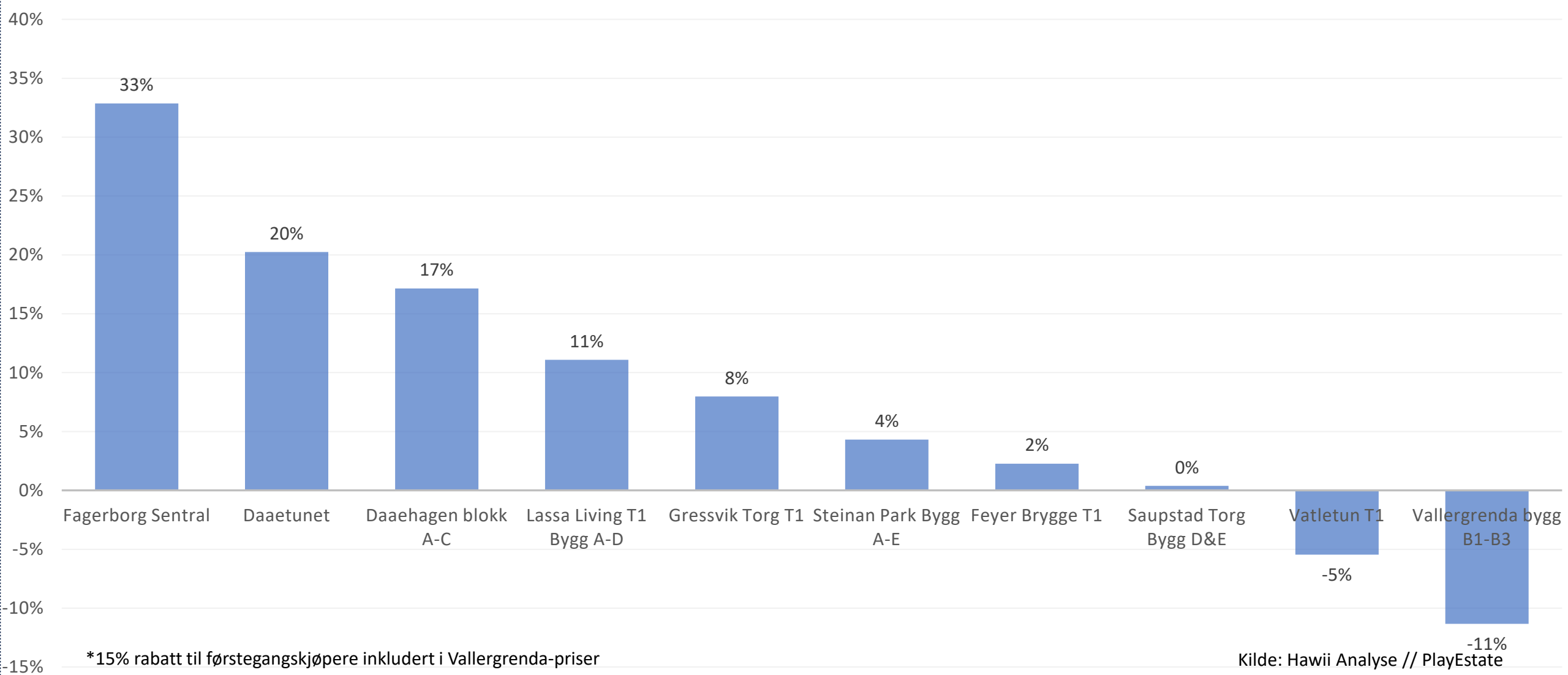
...OG DISSE ER MYE MER SPREDT

- Daaehagen blokk A-C
- Daaetunet
- Fagerborg Sentral
- Feyer Brygge
- Gressvik Torg
- Lassa Living Bygg A-D
- Saupstad Torg Bygg D&E
- Steinan Park Bygg A-E
- Vallegrenda Bygg B1-B3
- Vatletun T1

FELLES FOR NESTEN ALLE PROSJEKTENE ER AT DE ER PRISET OVER SNITTET FOR SIN KOMMUNE

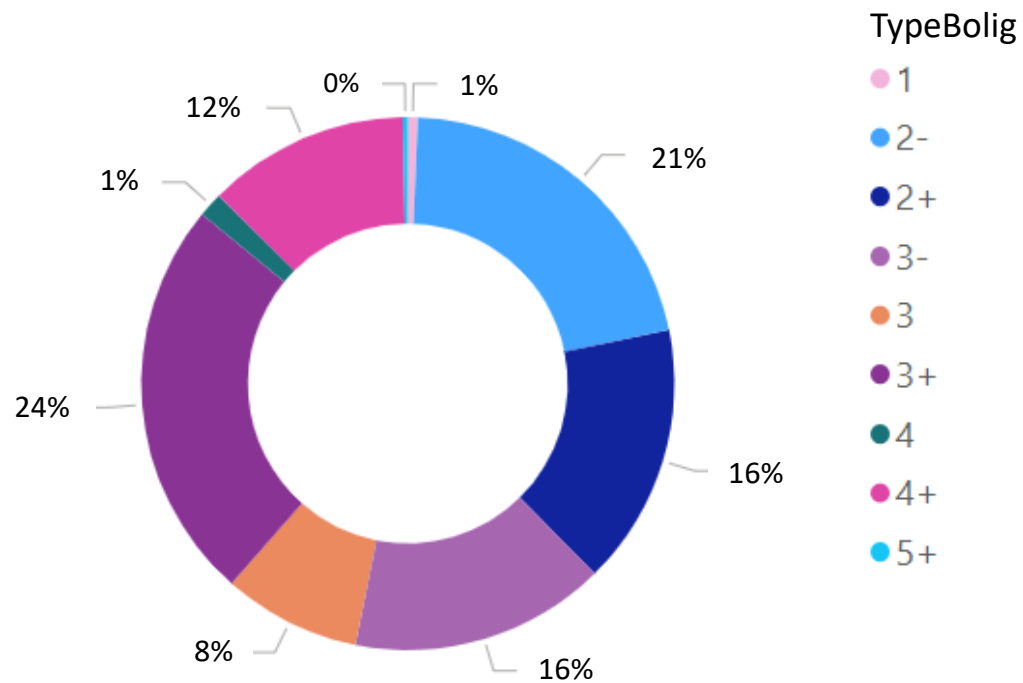
% Kvpris prosjekt/kommunen

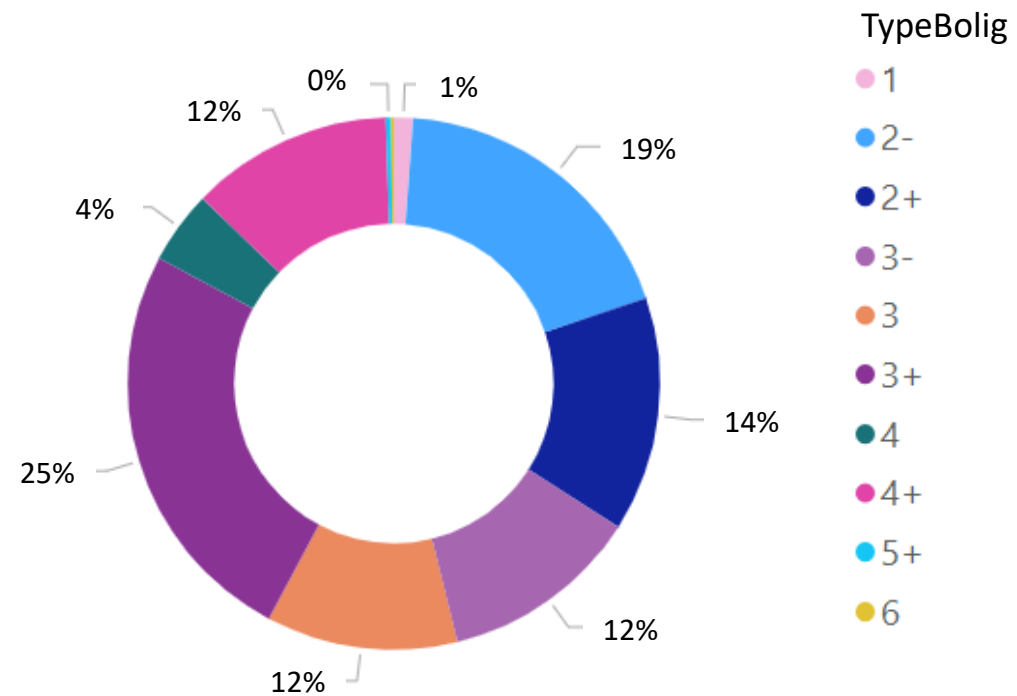

RELATIVT JEVNT SALG AV BOLIGTYPER – IKKE BARE SMÅ LEILIGHETER

Boligsammensetning Solgt

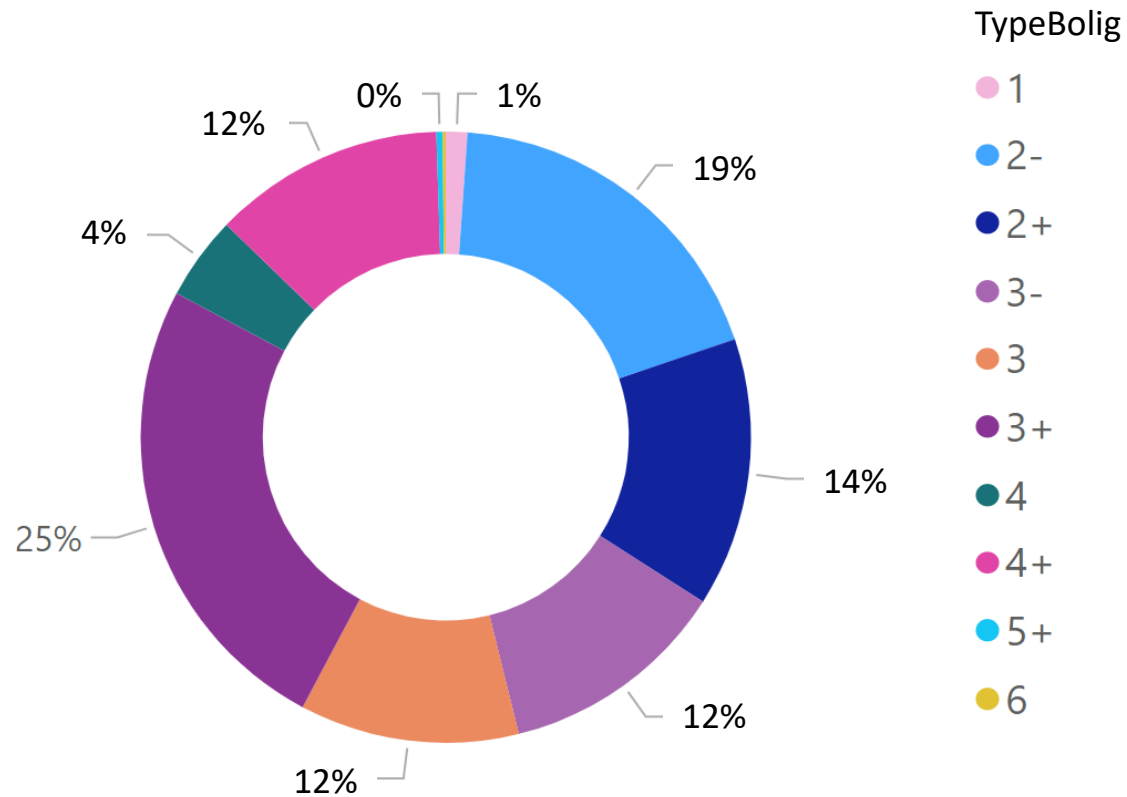

Boligsammensetning Totalt

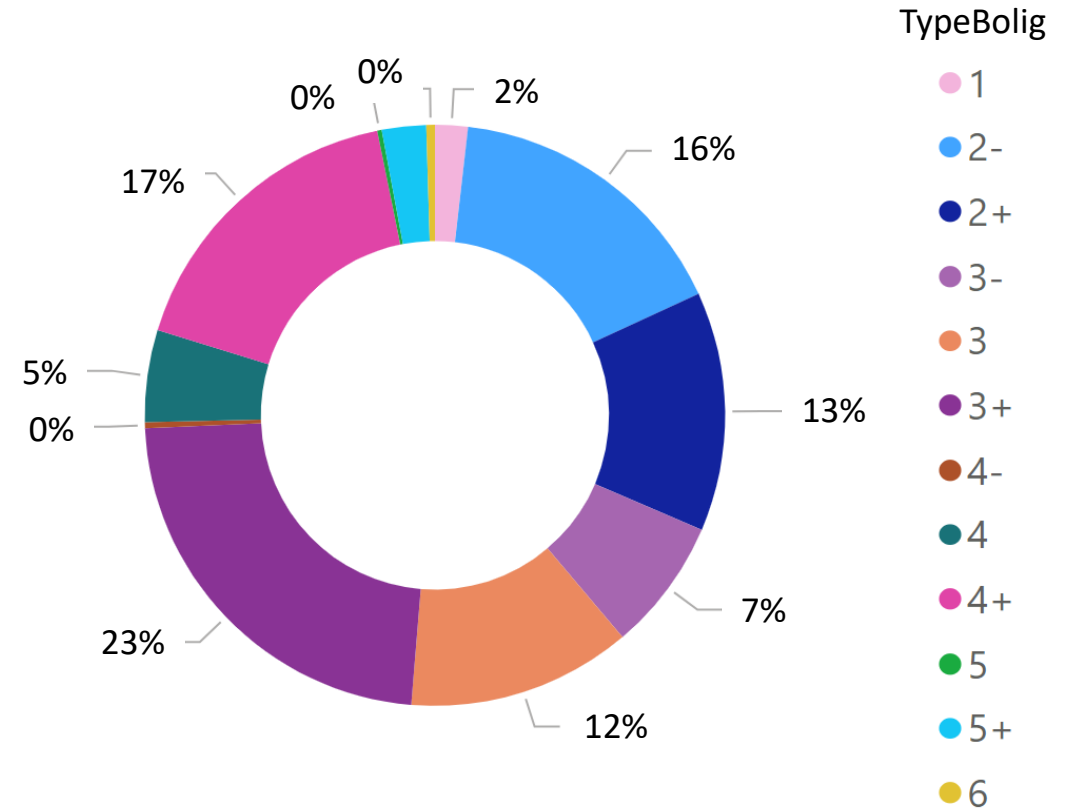

SÅ HVORDAN SKILLER DE SEG FRA ANDRE PROSJEKTER I LANDET?

Bestselgende prosjekter 2023

Norge totalt prosjekter 30+

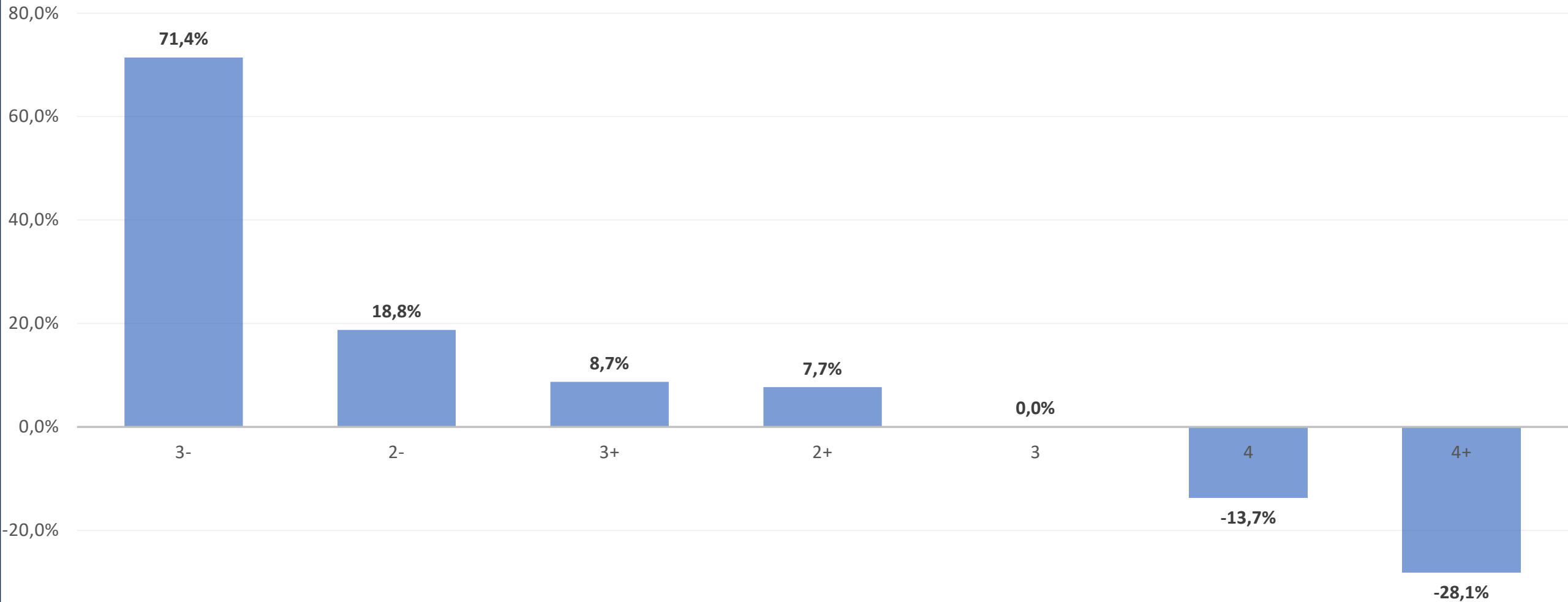

32K

Antall enheter

... HELE 70% FLERE SMÅ TREROMS ENN SNITTET FOR LIGNENDE PROSJEKTER PÅ LANDSBASIS

*Fjernet boligtypene med marginale andeler av visuelle hensyn

Kilde: Hawii Analyse // PlayEstate

VIKTIGSTE EGENSKAPENE ER VARIASJONEN

8/10 har salgsstart i 2023.

7/10 er organisert som selveier.

5/10 har 10% i forskudd.

2/10 har 0 kr i forskudd.

3/10 har felles takterrasse.

3/10 er et “sentrumsprosjekt”.

1/10 er Breeam sertifisert.

1/10 har innendørse fellesfasiliteter.

HVA SIER UTBYGGERNE SELV OM DISSE PROSJEKTENE?

Vatletun – Voss

- På ene siden er det en kombinasjon av beliggenhet, planløsninger, presentasjon og priser. På andre siden er dette resultat av opparbeidet godt samarbeid mellom Kaland&Partners Nybygg og BOB som kommer tydelig frem i for eksempel oppfølging av interessenter i forbindelse med salgsstart.
- Vatletun trinn 1 ble lansert i mars 2023, med 31 leiligheter. Vi mener at prosjektet har lyktes med en god kombinasjon av varierte boliger med livsløpsstandard. Alt fra 2-roms, mellomstore 3-roms og store 4-roms leiligheter, der alle boligene har private balkonger/terrasser, garasje eller utvendig parkeringsplass samt gode og praktiske planløsninger. Prosjektet ligger nært sentrum med gangavstand til det du måtte trenge i hverdagen. Samtidig har vi fokusert på å tilrettelegge for grønne, sosiale uterom mellom husene. Perfekt for hver og en, enten du er liten eller stor.
- Kvaliteter som gode materialvalg på standard leveranse og godt inneklima med avtrekksvarmepumpe for tappevann, oppvarming og balansert ventilasjon.
- BOB er Vestlandets største boligbyggelag og er ansett som en solid og pålitelig utbygger, noe vi tror er med på at interessenter føler seg trygge i en kjøpsprosess. I tillegg NBBL-forsikret som gjør at vi kan ha oppstart på færre salg. Det sikrer kjøperne trygghet for at vi gjennomfører og igangsetter som forventet. BOB sine medeiere i Campus Voss AS er erfarne boligutviklere som også har bidratt positivt til prosjektet.

God beliggenhet med kort gangavstand til alle servicetilbud

- Ombygging av gammelt internat/skole = kjent «destinasjon»
- Varierte planløsninger, heis, livsløpsstandard og garasje
- Forkjøpsrett for BOB medlemmer var attraktivt.
- Meglers dedikerte salgsteam med god oppfølging 1:1 av den enkelte interessent.
- Markedsført med «kommer for salg» i forkant, for å forberede markedet før lansering og salgsstart.
- Gode og riktige 3D bilder – pent materiell, visningscenter på tomten, boligvelger, hjemmeside++
- Valgt anerkjent entreprenør
- Vatletun passer for alle og passer kanskje ekstra godt for godt voksne som ønsker å flytte fra eks enebolig til leilighet. Dette har vært i tankene gjennom hele prosessen og Vatletun er skreddersydd kjøpergruppene.

Therese Fimland – Kaland & Partners

KALAND
& PARTNERS
EIENDOMSMEGLING

HVA SIER UTBYGGERNE SELV OM DISSE PROSJEKTENE?

Fagerborg Sentral – Oslo

Beliggenhet, beliggenhet, beliggenhet, kvaliteter i form av godt knadde planer og design innvendig og utvendig. Prosjektet har også særegenheter som ekstremt god takhøyde i tre av etasjene (3,7 m), utstrakt bruk av takvinduer og generell høy standard på materialet.

Fagerborg Sentral skiller seg tydelig ut fra andre prosjekter og det er ingen tvil om at denne unikiteten er tatt godt imot. Det er ikke dagligdags å kunne kjøpe en helt nybygget leilighet i en gammelt historisk bygg med beliggenhet sentralt på Majorstuen.

Det er interessant å se det store aldersspennet blant kjøperne og at alle leilighetstyper ble solgt. Her finnes det enslige, par og familier – noe som tydelig viser prosjektets brede appell.

-Henning Strand – Salgs- og markedsdirektør – Fredensborg

Steinan Park – Trondheim

1. Hvorfor tror du Steinan Park har greid å selge så bra i dagens krevende marked?

- Beliggenheten; Nært NTNU. Nært marka. Nært Trondheim sentrum.
- Lavt utbud; av nye boliger generelt i Trondheim på lanseringstidspunktet, samt veldig få nye boliger som er bygget i området de senere årene
- Leilighetsmiks; grundig gjennomarbeidede planløsninger/størrelser som også har truffet etterspørselen på prisnivå
- Områdets tilstand; Den tidligere studentbyen fremstår i dag som et frodig, rolig og solrikt område, med nærhet til både natur og by. Her er det ikke industri, støv og støy. En følelse av å bo landlig i byen og mange kan lett forestille seg at her blir det godt å bo!
- Markedsmaterialet; Det høye nivået på markedsmaterialet, hvor det er lagt ned mye arbeid og ressurser i utarbeidelsen, får man igjen for i et marked med tøffere konkurranse.

2. Er det noe som skiller Steinan Park fra resten? Har dere noen klare USP'r (Unique selling points) som dere har sett er ekstra ettertraktet?

- Beliggenhet, bo landlig i byen
- Planløsningene
- Stille og lunt, uten gjennomgangstrafikk og støv/støy
- «Porten» til Estenstadmarka

-Torkild Lenes – Prosjektsjef – Fredensborg

HVA SIER UTBYGGERNE SELV OM DISSE PROSJEKTENE?

Lassa Living - Stavanger

Vi har hatt stor tro på Lassa Living helt fra begynnelsen.

Beliggenhet:

Prosjektet Lassa Living har en unik beliggenhet i område Stokka som er et attraktivt område hvor det har vært underdekning over tid på nye boliger. Nærhet til natur og turområder samtidig som det er gåavstand til Stavanger Sentrum og Amfi Madla er attraktivt.

Boligsammensetning:

Vi traff veldig godt på boligsammensetningen, og har hatt et jevnt salg over alle enhetstypene. Ikke kun små enheter, men heller større. Samtidig har leilighetene over to plan truffet bra mot barnefamilier.

Fellesområder:

Vi har fått mange gode tilbakemeldinger på tunet mellom husene, så godt utførte uteområder har vært viktig for salget.

Martha Block Watne – Salgsleder – Base Bolig

Daaetunet – Ålesund

Prosjektet Daaetunet har en sentral beliggenhet nær Amfi Moa, et av landets største kjøpesentre. Leilighetene har flott utsikt mot fjord og fjell, og utbyggeren har gode referanseprosjekter i Ålesund, noe som gir trygghet.

Kvalitetsleverandører er valgt til boligene, og det er gjennomtenkte løsninger med gode fellesarealer. Boligkjøpere har tilgang til servicetilbud som lege, apotek, tannlege, treningssenter og kollektivtilbud i umiddelbar nærhet.

De fleste leilighetene har 2 soverom, 2 bad og store balkonger, med en hovedmiks på 80-100 m², noe som appellerer til de som ønsker å flytte fra enebolig til leilighet.

Godt forarbeid er gjort for å forstå kjøperne, deres eierskap og kjøpekraft, noe som har bidratt til vellykket salg. Hovedgruppen av kjøpere er voksne mennesker og pensjonister.

Det er gjort et godt forarbeid for å analysere hvem kjøperne er, hva de eier og hvilken kjøpekraft de har når de skal kjøpe leilighet. Dette gjør at vi har truffet godt med salget. Hovedgruppen av kjøperne er voksne mennesker/pensjonister. Vi har jobbet med boligkjøperne ca 6 mnd før salgsstart i form av «kommer for salg» annonsering. Dette gjør at vi har vært ute hos ca 150 interessenter og gitt verddivurdering på bolig i god tid før salgsstart.

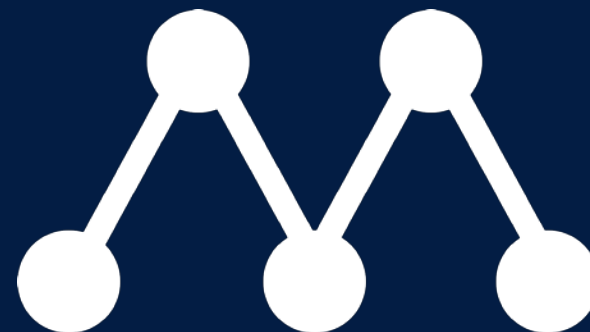
Espen Johansen – Eiendomsmegler – Notar

OPPSUMMERT:

- Det fins prosjekter som selger godt i dagens marked.
- “Vanlige prosjekter”
- Prisnivå heller høyt enn lavt for sitt område.
- Annerledes boligsammensetning enn i landet med flere komprimerte treroms og færre store fireroms.
- God beliggenhet og et godt utført produkt for sitt marked.

Takk for meg!

Mail: ravn@hawiianalyse.no

Tlf: 469 04 505

Nettsted: www.hawii.no

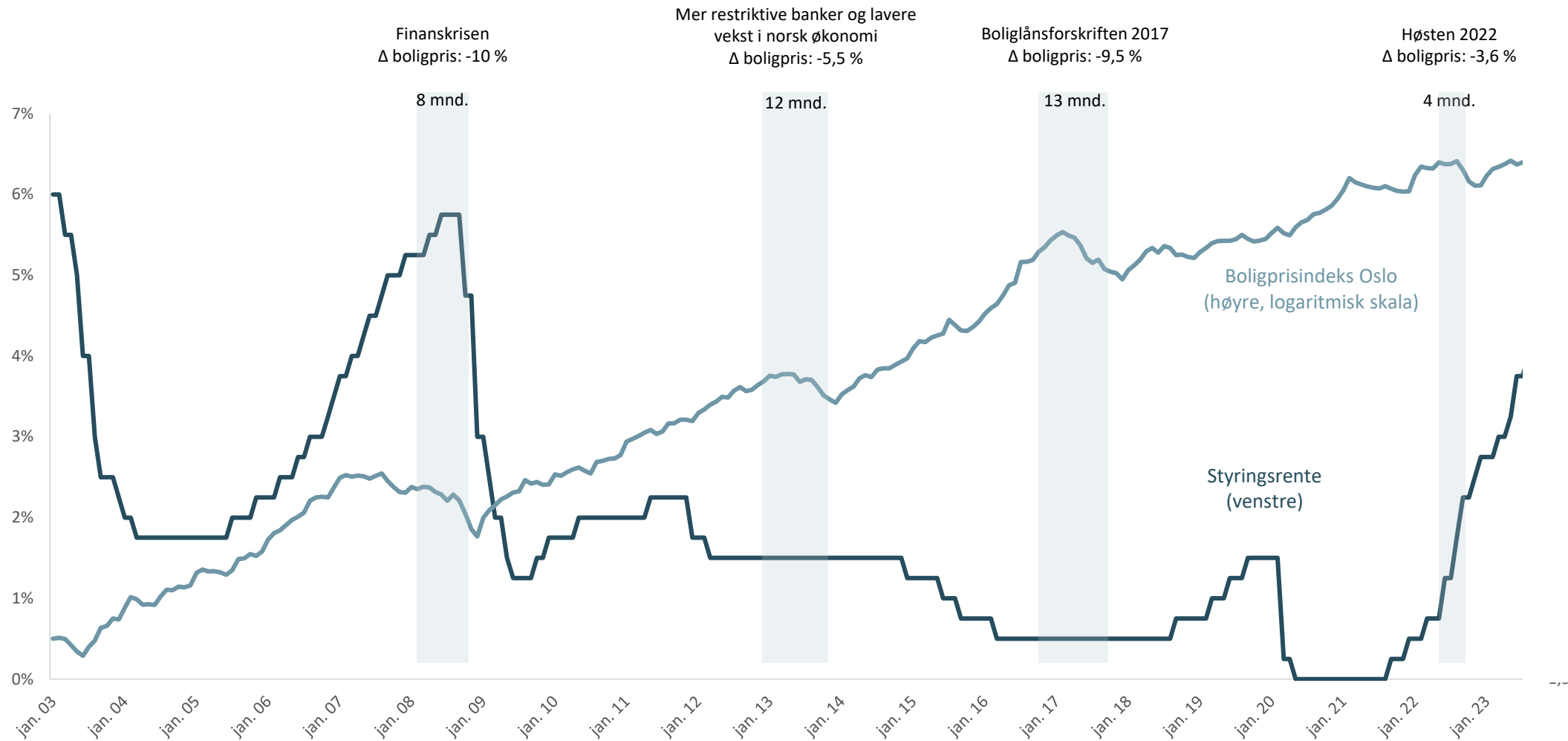
MOTVIND FOR BOLIGUTVIKLERNE

HØYE ENTREPRISEKOSTNADER, KREVENDE
FINANSIERING OG SVIKTENDE SALG

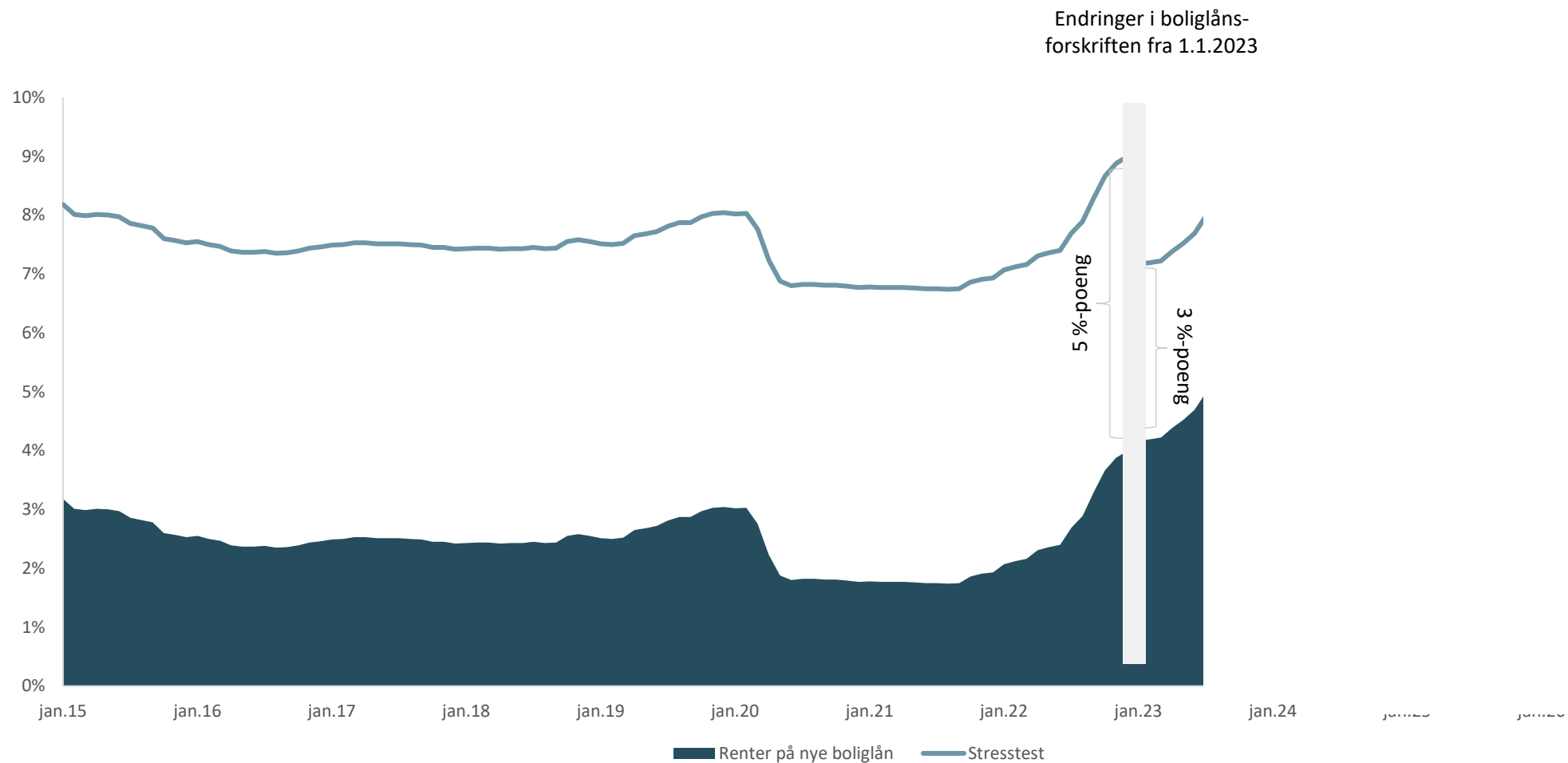
Hvor mye har boligprisene falt tidligere?

BOLIGPRISINDEKS OSLO (SESONGJUSTERT) OG STYRINGSRENTEN

Kilde: Eiendom Norge, Macrobond

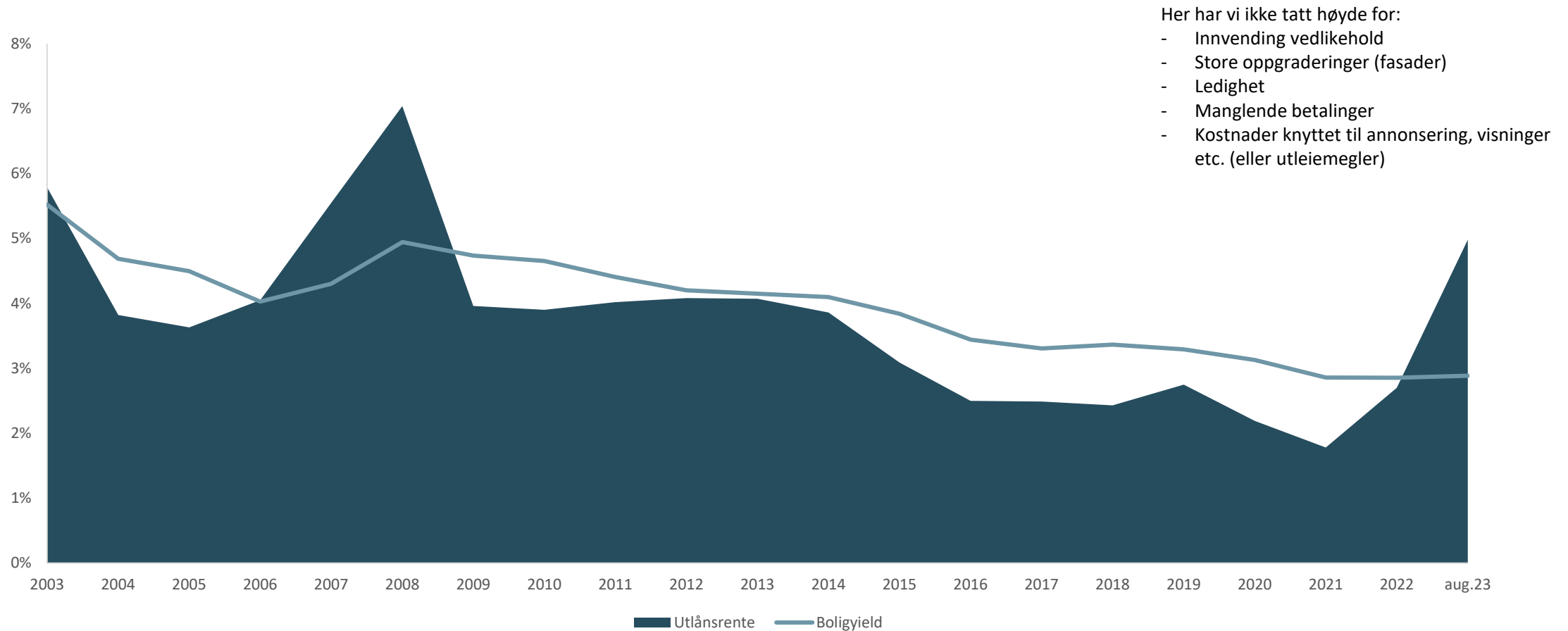
Hvorfor har ikke boligprisene falt mer?

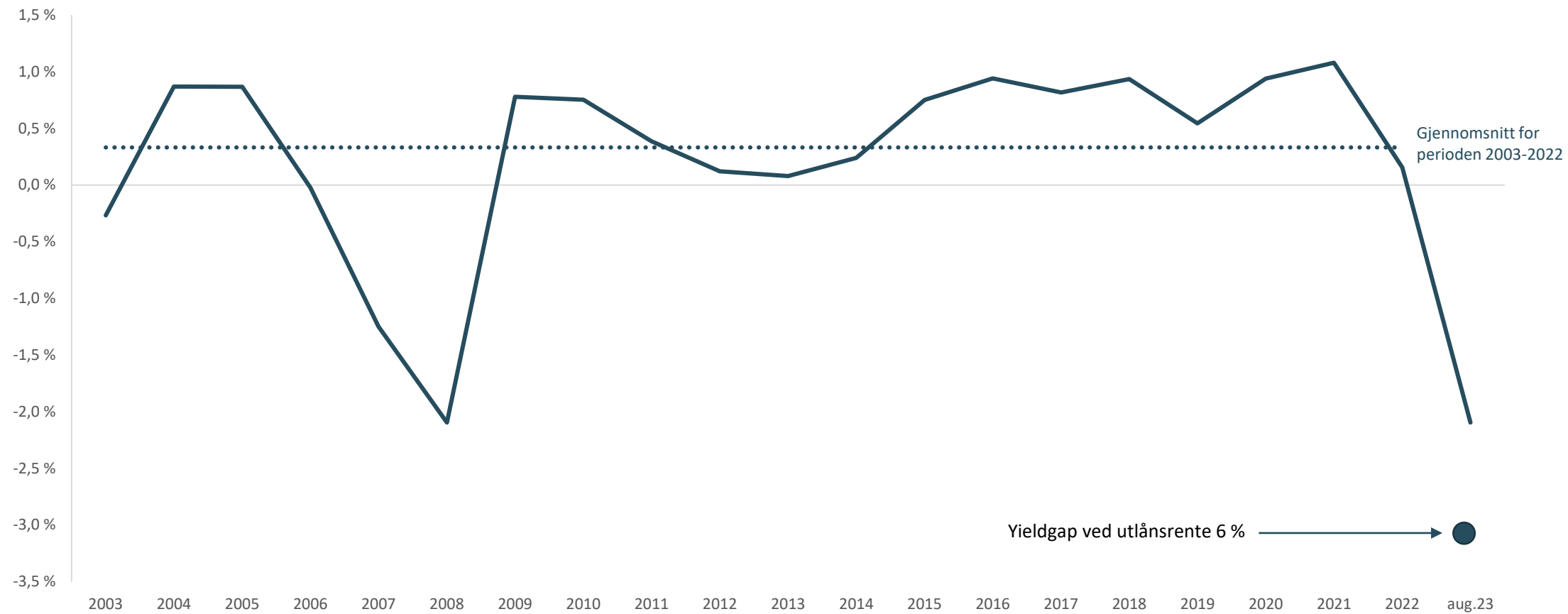
Prisen på gjeld er høyere enn avkastning fra leien

ESTIMERT BOLIGYIELD FOR EN MEDIAN-LEILIGHET I OSLO

Blodrøde regnestykker i boligmarkedet

BOLIGYIELD MINUS UTLÅNSRENTE

Hjelper det at leien øker? Ja. Men det er neppe

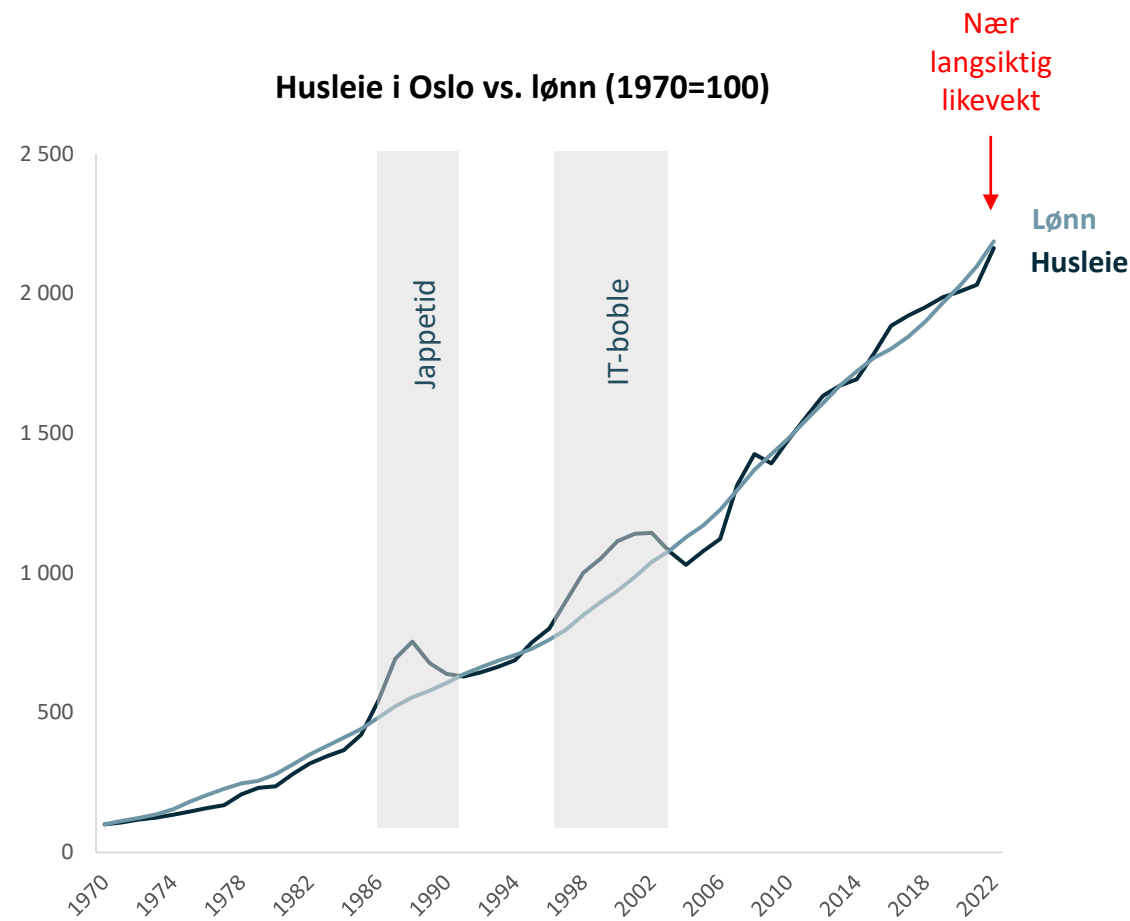
OG DET HAR VIST SEG VANSKELIG Å SLÅ LØNNSVEKSTEN OVER TID

nok

12-mnd vekst i husleie (Oslo)

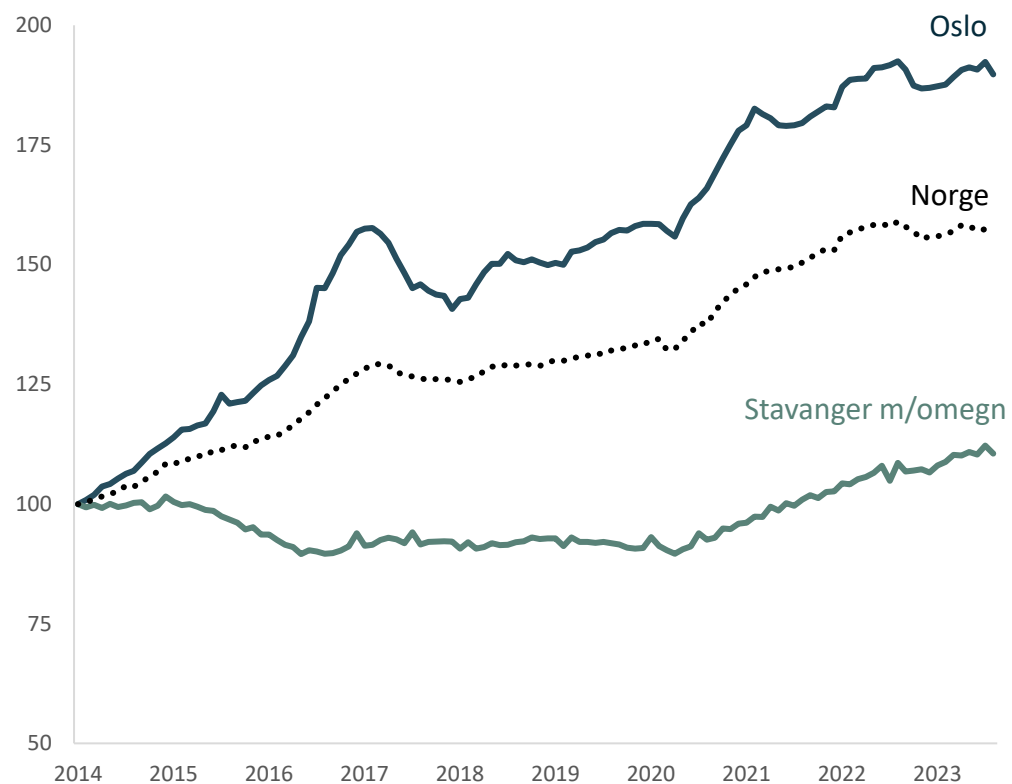
Husleie i Oslo vs. lønn (1970=100)

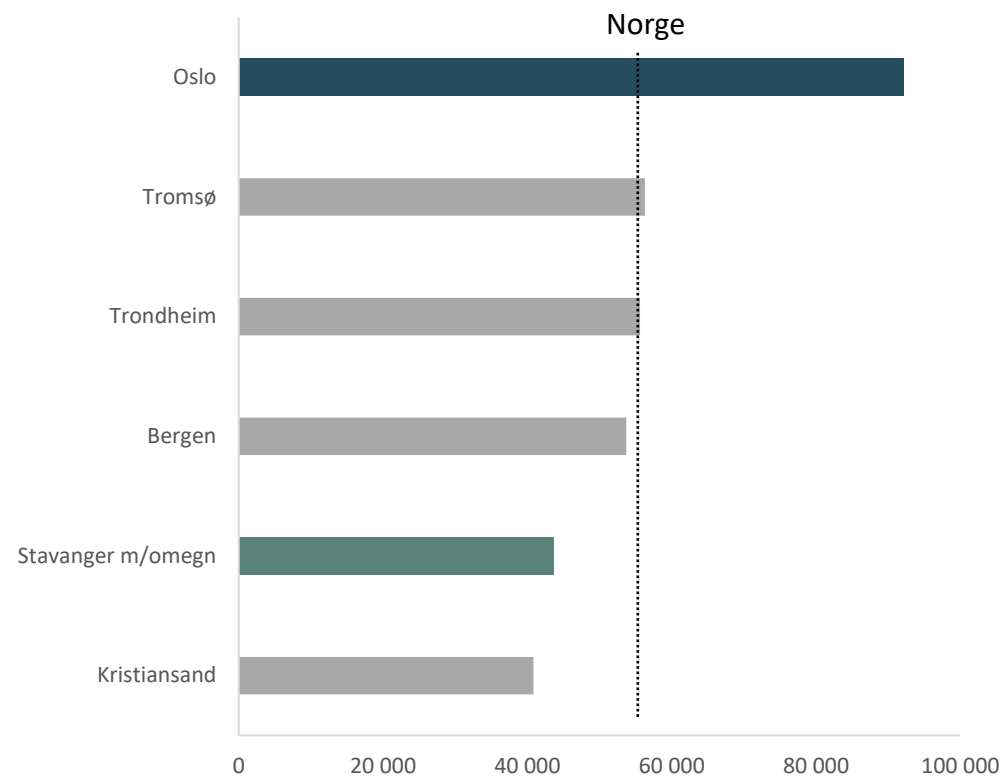
Stavanger ligger langt etter de andre byene ...

OG PRISER DELVIS UNDER «REPLACEMENT COST»

Indeksert boligprisvekst (januar 2014 = 100)

Gjennomsnittlig bruktboligpris/m² (august 2023)

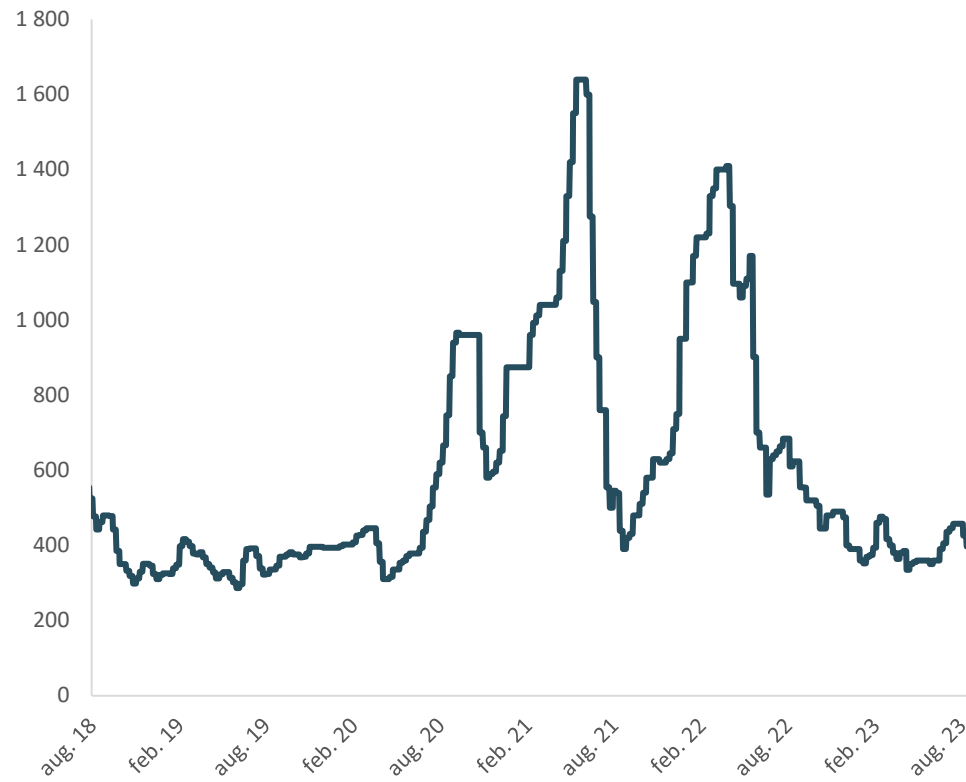

Kilde: Eiendom Norge
Stavanger m/omegn: Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg

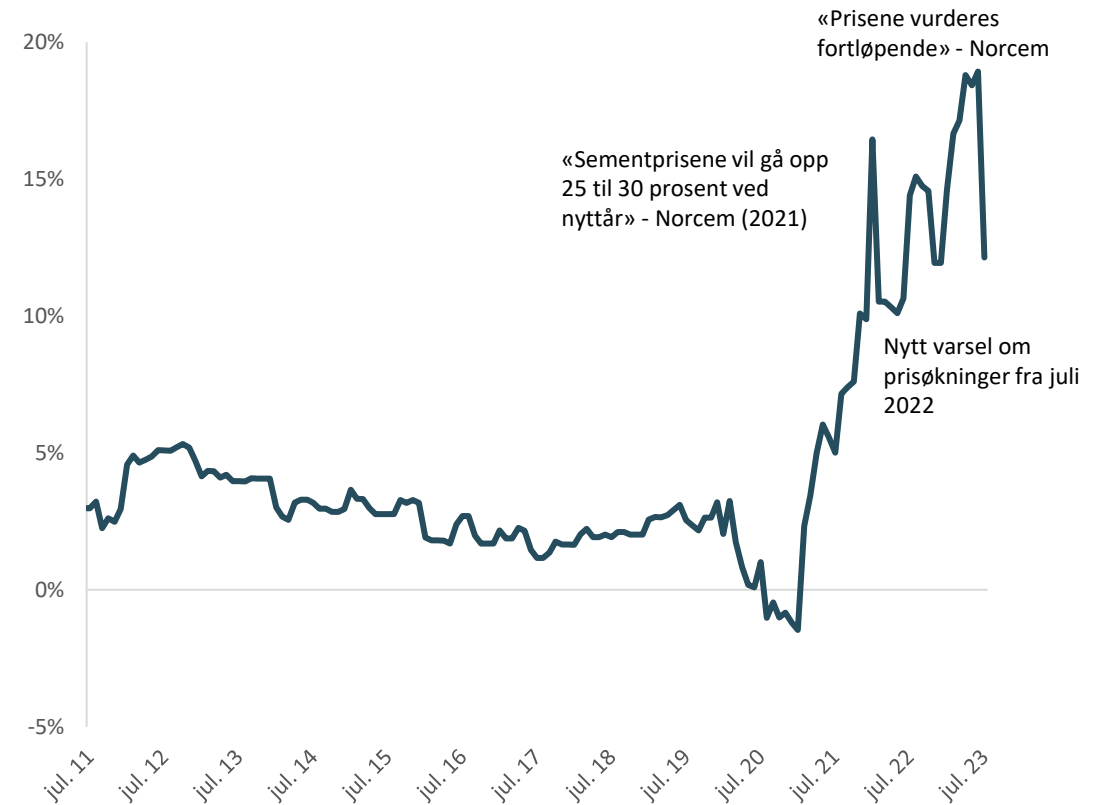

Noen råvarepriser er tilbake, andre forblir høye

Prisen på trevare

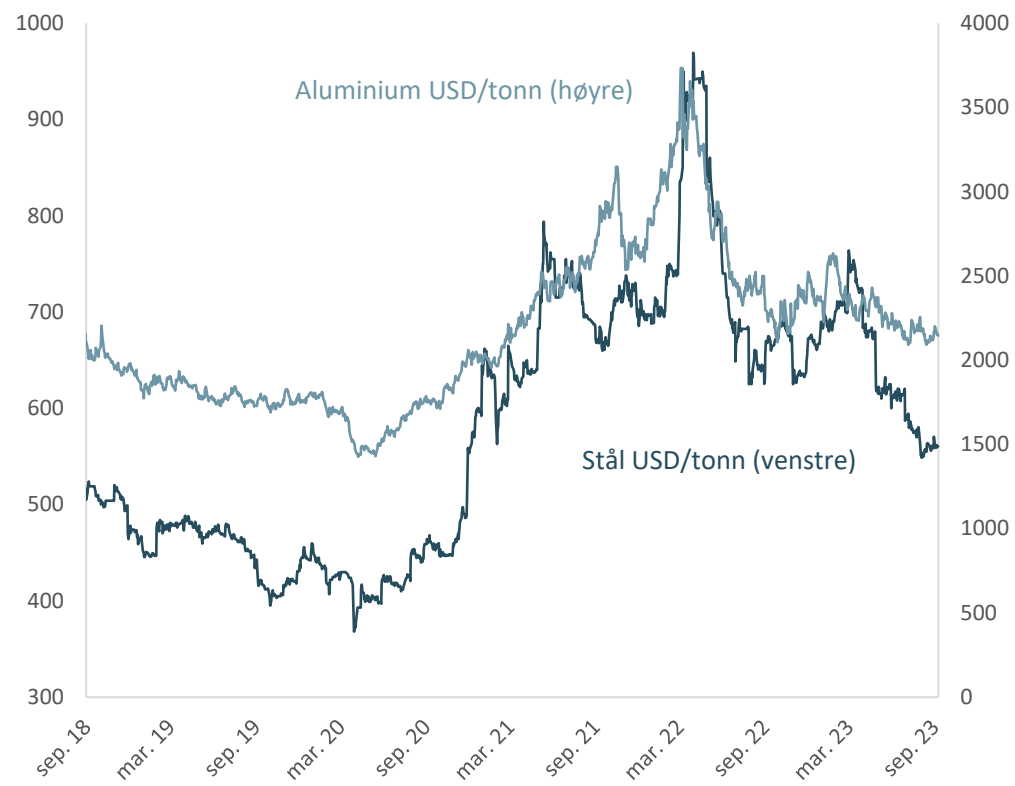
Årlig vekst i betongpriser

Svakere krone holder prisene høye

STÅL OG ALUMINIUM NÆRMER SEG 2018-NIVÅ, MEN I SAMME PERIODE HAR KRONEN DEPRESIERT

Internasjonale stål- og aluminiumpriser

NOK per USD

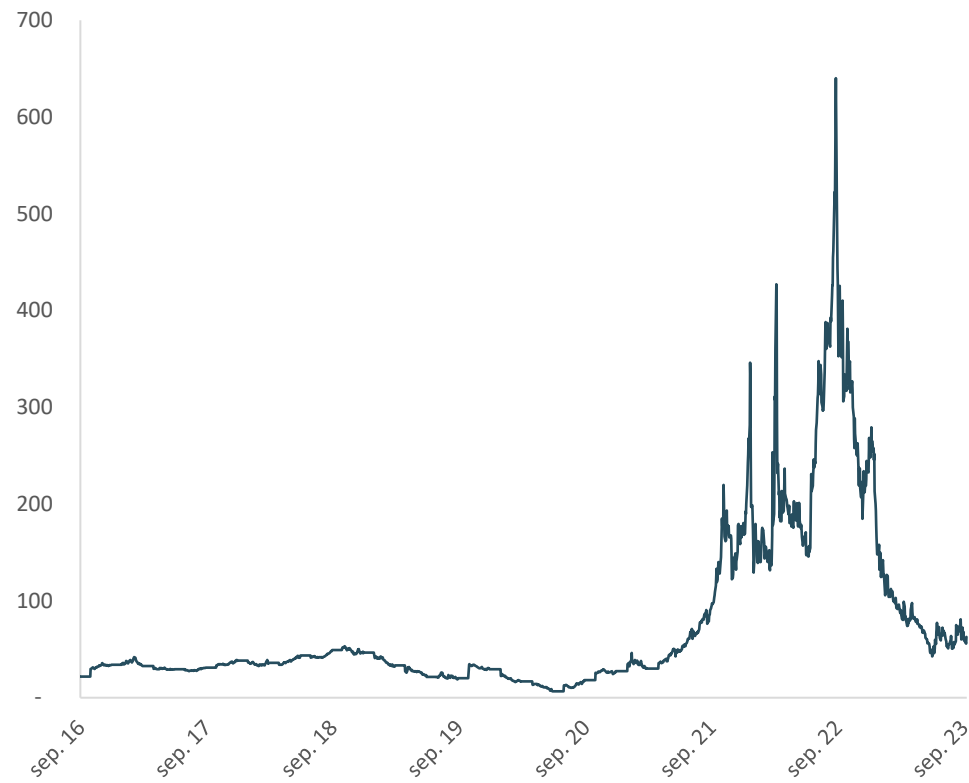

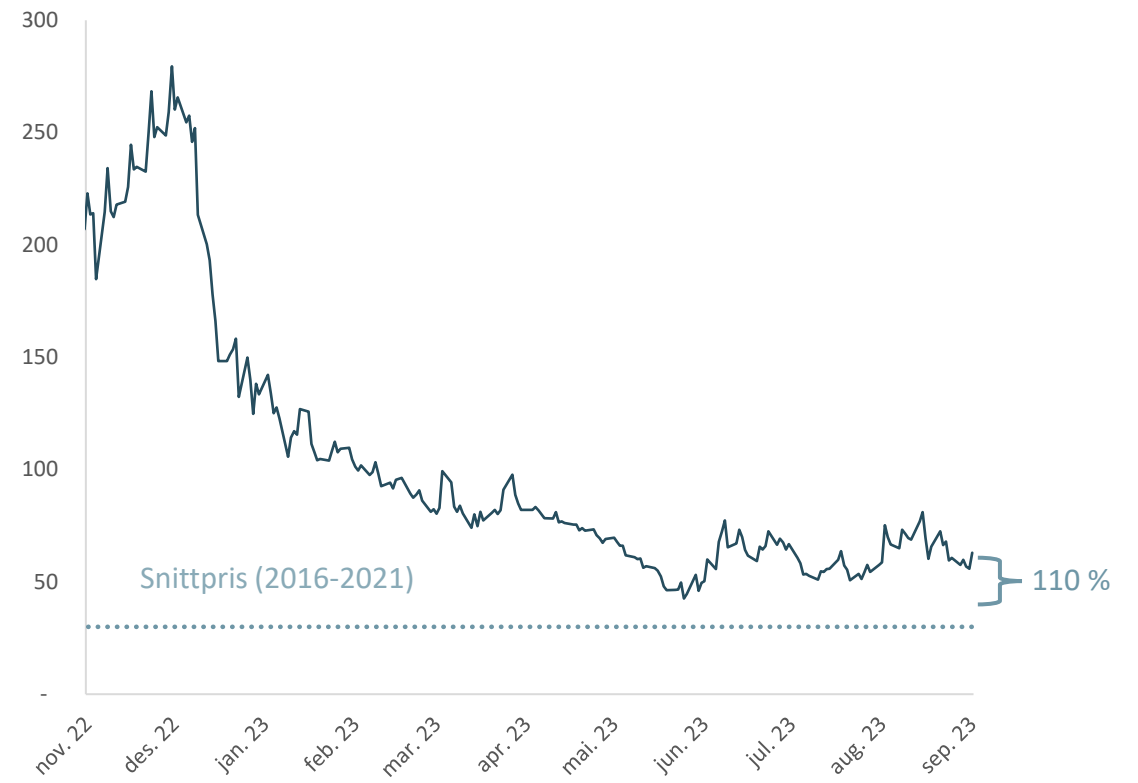
Energikostnaden fortsatt dobbelt så høy som før

ENERGIKOSTNADENE NED FRA TOPPEN, MEN FREMDELES LANGT NED TIL «GAMMELT NIVÅ»

Prisen på gass (USD/fat oljeekvivalent)*

Prisen på gass (USD/fat oljeekvivalent)*

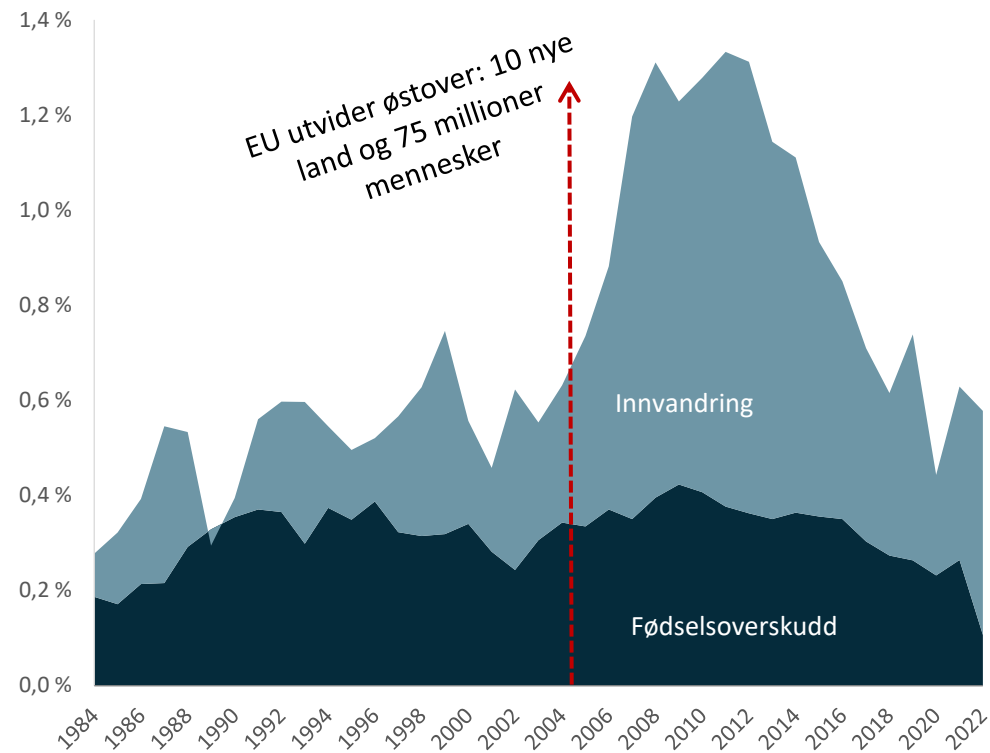

Kilde: Macrobond *Regnet om fra EUR til USD gitt vekslingskurs 30.08.2023.

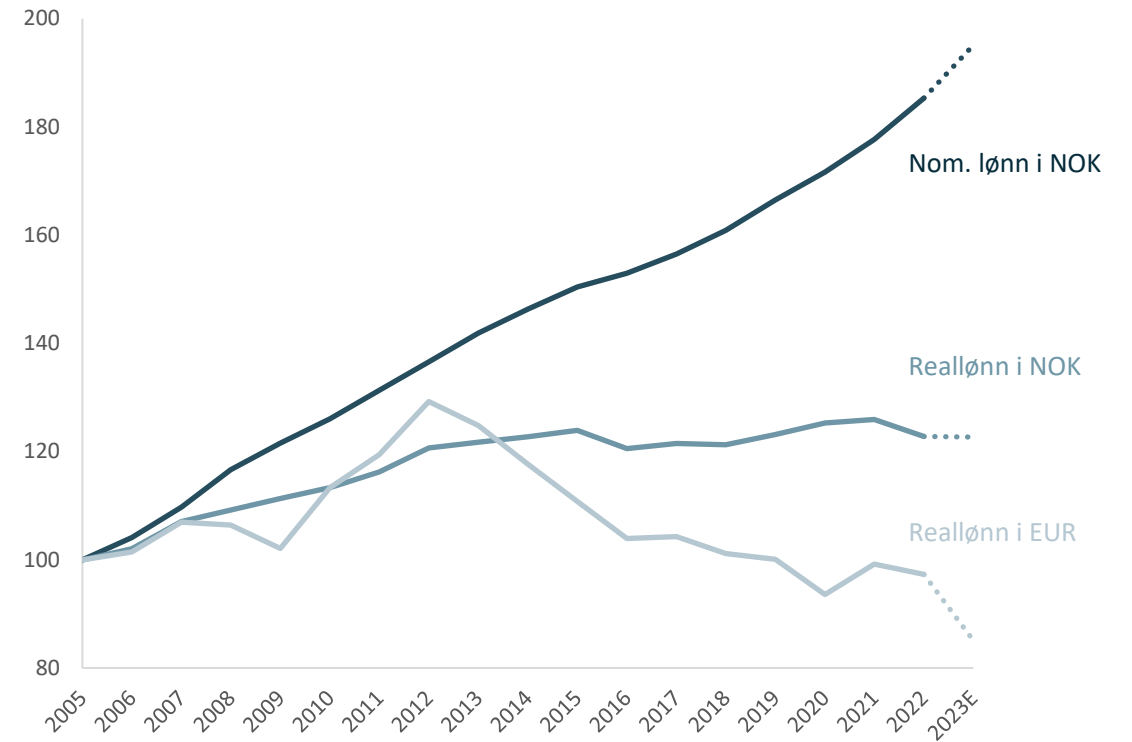
Hvor attraktivt er det å jobbe i Norge nå?

KRAFTIG REALLØNNSNEDGANG FOR BYGNINGSARBEIDERE

Befolkningsvekst i Norge*

Lønnsutvikling i bygg- og anlegg

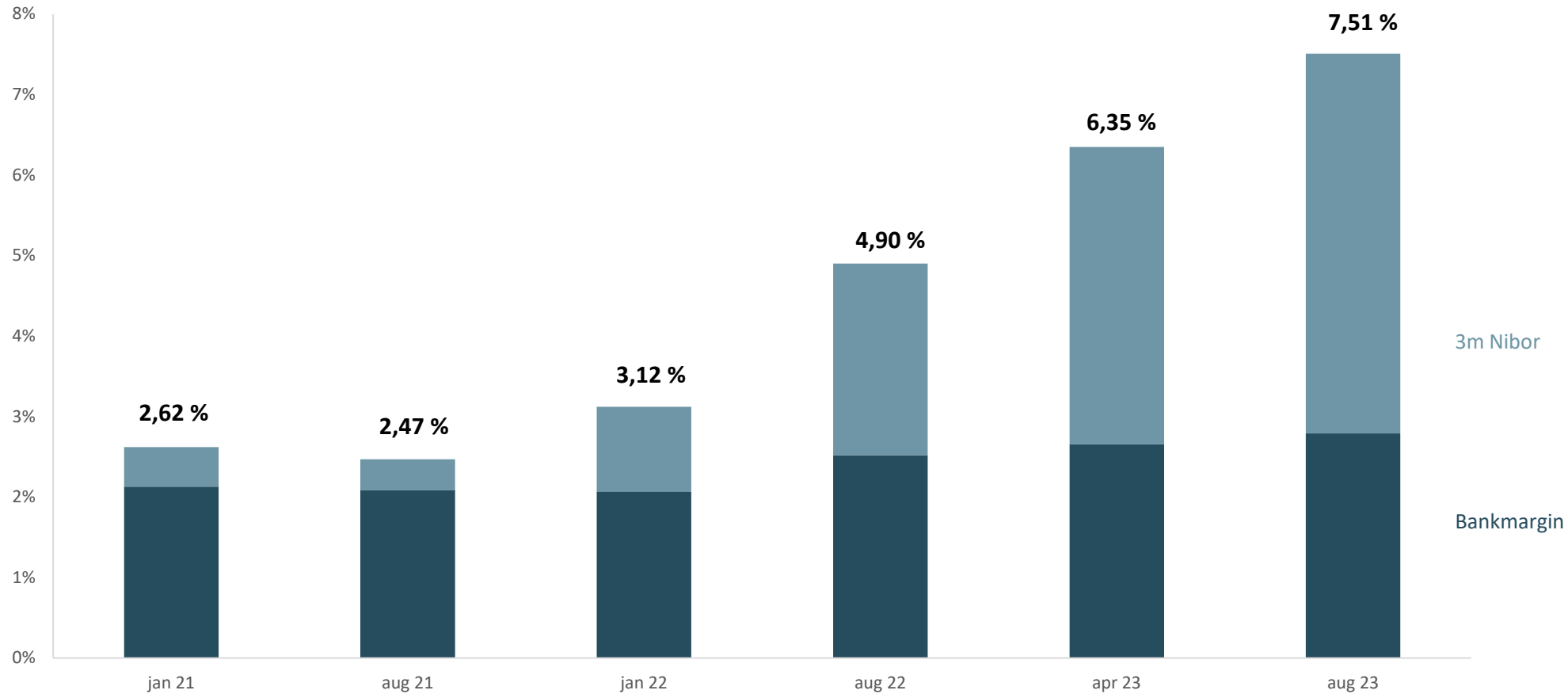

Kilde: SSB, NHO, Norges Bank, *Utenom Ukraina

Byggelånet har blitt tre ganger så dyrt

LÅNEFINANSIERINGSKOSTNADER BYGGELÅN

Kilde: UNION, Macrobond

Igangsettingstillatelser i Oslo har falt betydelig

OSLO – RULLERENDE 12 MÅNEDERS VOLUM

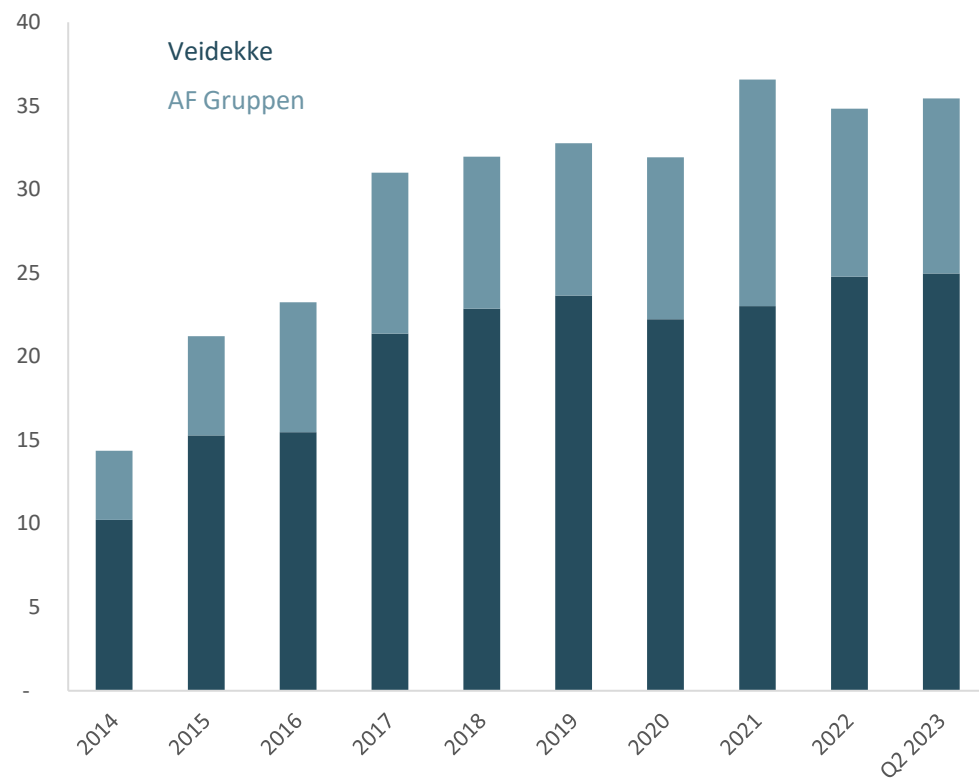

Kilde: SSB

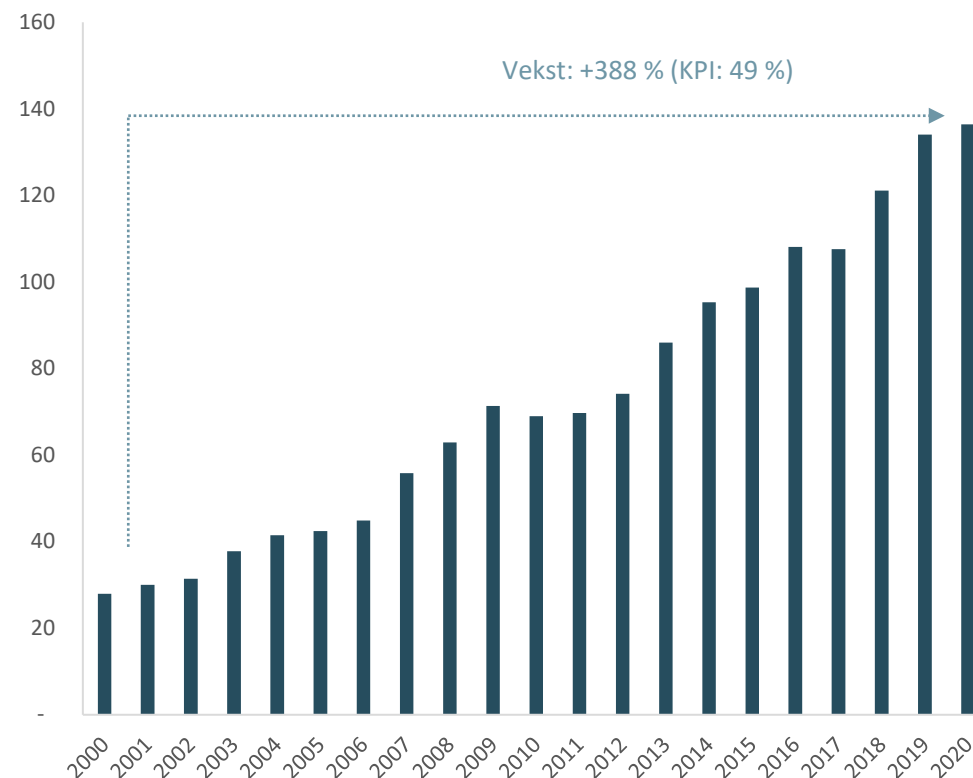
Greit ordrerereserve for de store, ennå ...

MYE SKYLDDES TROLIG STORE INVESTERINGER I OFFENTLIG SEKTOR

Ordreboken i Norge og Sverige (NOK mrd.)*

Offentlige investeringer i bygg- og anlegg

Kilde: Selskapsrapporter, SSB
*For byggevirksoheten

UNION

SKAPER VERDIER AV EIENDOM

Prognosesenteret

NEF - Norges Eiendomsmeglerforbund

Byggekostnadsutviklingen og kjøpekraft i norske husholdninger

NEF Boligmarkedet 2023

Peder Bjørnseth Hansen, pbh@prognosesenteret.no

Analitiker | Makroøkonom

Prognosesenteret AS

13.09.23

164

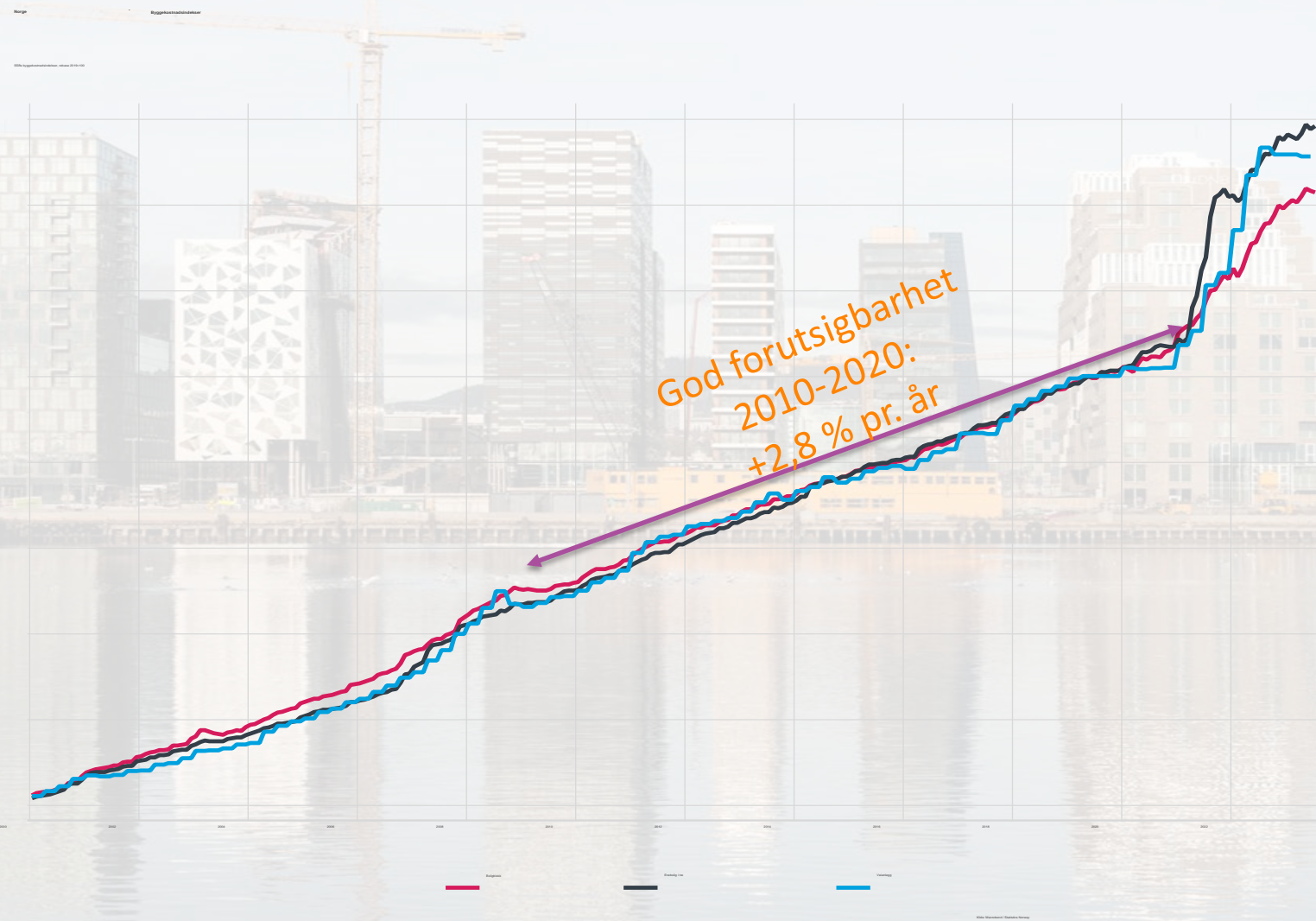
Byggekostnader

Fortsetter uroen, eller har vi en stabilisering i vente?

Byggekostnadsutviklingen siden 2020

Byggekostnadsutviklingen siden 2020, forts.

Byggekostnadsutviklingen fremover

Konsekvenser av byggekostnadsveksten for boligkjøpere

- Første og mest åpenbare konsekvensen er økte priser på nye boliger.
- Dette skyldes både at prisen på nye prosjekter stiger, og at færre prosjekter ferdigstilles.
- Fallet i igangsettinger og generelt økte byggekostnader gjør at de de kommende par årene vil ferdigstilles færre nye boliger.
- Dette fører til ytterligere prispress oppover i et allerede presset marked
- Kombinert med renteøkninger og høy prisvekst ellers fører dette til at norske husholdninger isolert sett får redusert sin kjøpekraft i boligmarkedet.
- Dette gjelder spesielt de som selger brukt og kjøper nytt i boligmarkedet.

NEF – Boligmarkedet 2023

Kjøpekraft

Hvor er nordmenns kjøpekraft på vei?

Kjøpekraftsutviklingen i norske husholdninger

- Reallønnsveksten for nordmenn har vært meget sterk over lang tid.
- Grunnet høy prisvekst den siste tiden, har reallønnsveksten vært tilnærmet flat i gjennomsnitt siden 2015.
- Reallønnsøkninger over tid kombinert med lave renter har økt gjeldsbetjeningsevnen.
  - Vi forbruker noe mer varer og tjenester, men i hovedsak har vi kjøpt flere og dyrere boliger, flere biler og flere fritidsboliger.
- Dette har nedført at vi har mye mer gjeld i dag enn for f.eks. 20 år siden, noe som gjør rentebelastningen høyere ved renteøkninger.

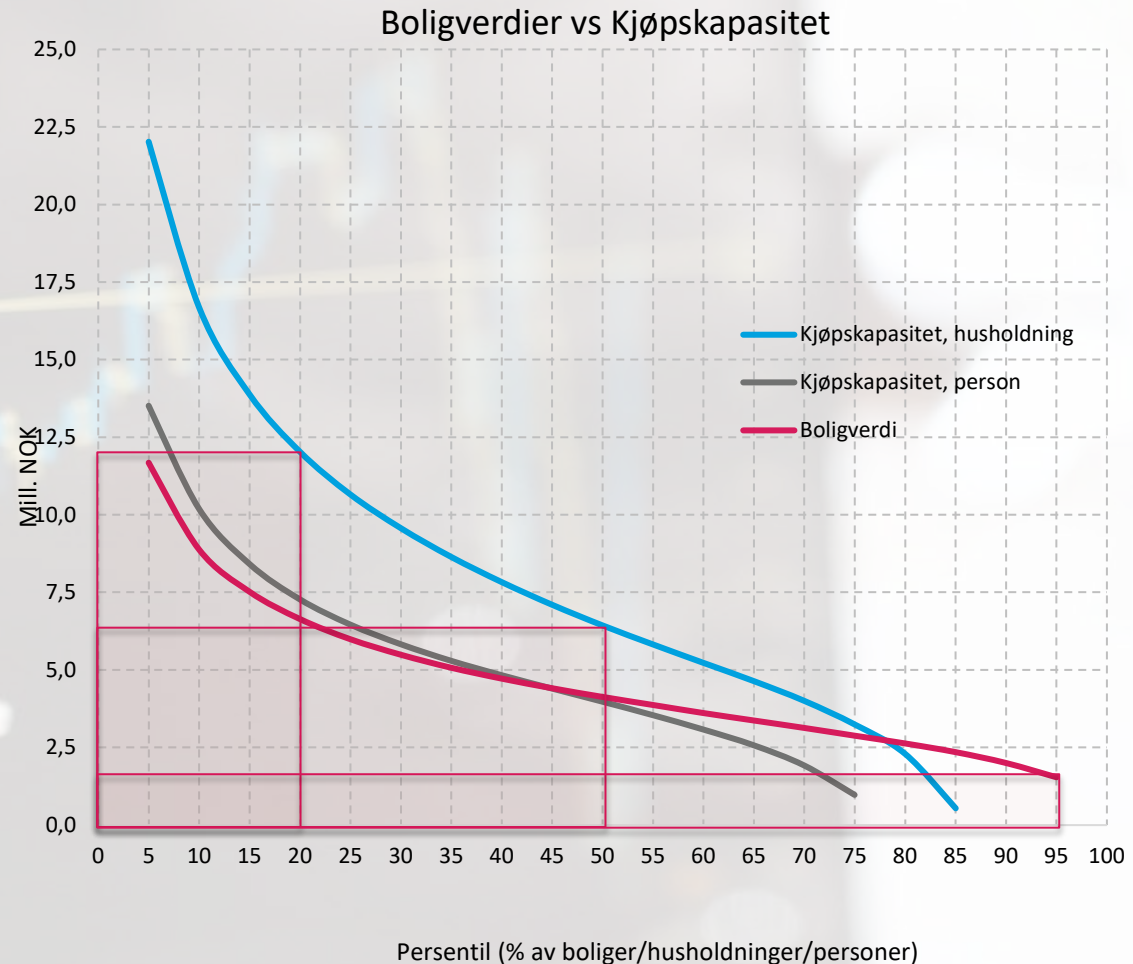
Hva er nordmenns kjøpskapasitet i boligmarkedet?

- Kjøpskapasiteten i boligmarkedet kommer an på flere faktorer:
  - Inntekt
  - Verdien på boligen man vil kjøpe
  - Evt. verdien på bolig man selger
  - Boliglånsregulering
  - Renter
- **Fremover kan vi trolig vente oss:**
  - Lavere vekst i reallønninger
  - Høy boligprisvekst f.o.m. 2024 og utover
  - Høyere renter enn vi har blitt tilvendt de siste 15 årene
  - Dyrere nye boliger grunnet permanent økte byggekostnader og miljøkrav
  - Dette er ikke nødvendigvis problematisk for de som er inne i boligmarkedet
  - Men situasjonen forverres for de som står utenfor, og de som har svært høy belåningsgrad

Hva er nordmenns kjøpskapasitet i boligmarkedet?

- Prognosesenteret lager beregninger av nordmenns kjøpskapasitet i boligmarkedet.
- Spredningsdiagrammet til høyre viser andelen husholdninger som har råd til en bolig av en gitt verdi, gitt rammene i boliglånsforskriften.
- I eksempelet til høyre baserer vi kjøpskapasiteten på «5-gangeren» i boliglånsforskriften.
- Bør presiseres at dette er et eksempel på kjøpskapasitet med **maksimal belåning**.
- Gjennomsnittlig norsk husholdning har gjeld på ca. 3,5 årlig husholdningsinntekt, så vanlig gjeld er litt lavere enn dette.
- Derimot ser vi at gjeldsveksten i de øverste desilene av belåningsgrad har vært høy de siste årene.

NEF – Boligmarkedet 2023

Takk for oppmerksomheten!

Norges
Eiendomsmeglerforbund

SELVAAG BOLIG

TAKK FOR I DAG!

Boligmarkedet 2023

Finansavisen

ambita

 HELP
Rett skal være rett. For alle.

 Prognosesenteret

SAMFUNNSØKONOMISK
ANALYSE